

ONNISTUN, OPIN, ROHKAISTUN

Kielitaidon merkitys maahanmuuttajien sosiaalisissa verkostoissa

Kati Härmä

Leona Liikanen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2015
Hyvinvointi- ja sosiaalipal-
velut
Sosionomi-koulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomi-koulutus

KATI HÄRMÄ & LEONA LIIKANEN:

Onnistun, opin, rohkaistun.

Kielitaidon merkitys maahanmuuttajien sosiaalisissa verkostoissa

Opinnäytetyö 84 sivua, joista liitteitä 7 sivua
Toukokuu 2015

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kielitaidon merkitystä maahanmuuttajien sosiaalisissa verkostoissa. Tarkoituksena oli tutkia myös sitä, millaisia hyviä käytäntöjä voidaan käyttää maahanmuuttajien suomen kielen alkeiden opettamisessa ja miten suomen kielen taidon osaaminen liittyy kotoutumiseen. Tämän opinnäytetyön empiirinen aineisto kerättiin Suomen Punaisen Ristin kielikerhosta; suomen kielen alkeet –kerho maahanmuuttajille. Tutkimus tehtiin tutustumalla kirjallisuutteen sekä keräämällä palautetta kielikerholaisilta. Menetelmänä käytettiin teema- sekä ryhmähaastattelua ja havainnointia.

Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksista ilmeni että maahanmuuttajat pitivät etenkin suomen kielen alkeiden opiskelusta kerhomaisessa ympäristössä. Ryhmähengellä sekä avoimella ilmapiirillä koettiin olevan suuri vaikutus siihen kuinka hyvin kerhossa viihdyttiin ja opittiin. Opettajan rooli ilmapiirin luomisessa nousi myös tutkimustuloksissa esiin. Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksien mukaan maahanmuuttajien suomen kielen alkeiden opetuksessa on hyvä suosia ryhmätyöskentelyä ja dialogiharjoituksia. Myös sitä pidettiin tärkeänä, että kieltä opetettaessa varmistettaisiin että kaikki opetetavat asiat ymmärretään. Tutkimustuloksista ilmeni, että suomen kielen alkeita opettelussa on tärkeää oppia ensisijaisesti vähän sanoja kerrallaan hyvin, kuin paljon sanoja huonosti.

Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksien mukaan maahanmuuttajat pitivät valtaväestön kielen osaamista tärkeänä sosiaalisia verkostoja luodessa. Arkipäiväisten sanastojen opettelemista pidettiin ensisijaisen tärkeänä. Ilmeni myös että maahanmuuttajat ovat erittäin motivoituneita tutustumaan suomalaisiin ihmisiin sekä kulttuuriin. Ilmeni että maahanmuuttajien kotoutumisessa olisi hyvä tehostaa heidän mahdollisuuksiaan verkostoitua suomalaisten ihmisten kanssa esimerkiksi järjestämällä avoimia tutustumis- sekä keskusteluiltoja. Opinnäytetyön tutkimustuloksista nousi esille myös se, että maahanmuuttajat toivoisivat suomalaisten ihmisen olevan avoimempia sekä helpommin lähestyttäviä.

Asiasanat: kielitaito, maahanmuuttaja, sosiaaliset verkostot, kielikerho, suomen kielen alkeet

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

KATI HÄRMÄ & LEONA LIIKANEN:

I succeed, I learn, I gain courage.

The Meaning of Language Skills in the Social Networks of Immigrants

Bachelor's thesis 84 pages, appendices 7 pages
May 2015

The purpose of this qualitative study was to examine the importance of language skills in the social networks of immigrants. The aim was to also examine what kind of good practice can be used in teaching immigrants the basics of Finnish language and how Finnish language skills are associated with integration. The empirical data of this study were collected from the Finnish club of Finnish Red Cross called basics of Finnish club for immigrants. The data were collected using thematic interviews and group interviews as well as observing the participants of the language club. The data were content analyzed.

The results showed that immigrants especially liked studying the basics of Finnish language in a clublike environment. The group spirit, as well as the open atmosphere seemed to have a great impact on how comfortable the participants felt in the club and how the things were learned. The importance of a teacher's role in creating an atmosphere emerged from the research results. According to the research results of this thesis in teaching immigrants the basics of Finnish language it is good to favour teamwork and dialogue exercises. It was also considered important to ensure that all the things taught are understood. The results showed that learning the basics of Finnish language, it is more important to learn a few words first at a time well, than many words badly.

According to the immigrants it is important to know the dominant language that are used by the majority of the population when creating social networks. Learning everyday vocabularies were regarded as a top priority. It was also found that immigrants are highly motivated to become acquainted with the Finnish people and Finnish culture. It appeared that in the integration of immigrants it would be good to enhance their chances to create social networks with Finnish people, for example arranging open familiarization and discussion evenings. The results of this study also showed that immigrants would like Finnish people to be more open and more effortlessly approachable.

Key words: language skills, immigrant, social networks, language club, basics of Finnish language

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	KÄSITTEET JA VIIITEKEHYS	8
2.1	Maahanmuuttaja ja kotoutuminen.....	8
2.2	Kielitaidon merkitys maahanmuuttajalle.....	9
2.3	Kielitaito ja sosiaaliset verkostot	11
3	OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	13
3.1	Palvelut vaihtelevat kunnittain.....	13
3.2	Suomen Punainen Risti ja Raha-automaattiyhdistys.....	14
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	16
4.1	Työelämä- ja yhteistyötaho Suomen Punainen Risti	16
4.2	Tausta, aiheen valinta ja tutkimuskysymykset	17
4.3	Tutkimuksen toteuttaminen	19
4.3.1	Aihe ja aikataulutus	19
4.3.2	Kohdejoukko	22
4.3.3	Aineiston keruu	23
4.3.4	Aineiston analyysi ja raportointi	32
5	TULOKSET	38
5.1	Motivaationa kielen oppimiselle uudet ystävät	38
5.2	Rohkeus käyttää suomen kieltä kasvaa kielikerhossa.....	42
5.3	Peruskieliopilla ja yhteishengellä onnistumiseen	49
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	56
6.1	Suomalaisten ystävien avulla suomalaiseen yhteiskuntaan.....	56
6.2	Opetetaan muutakin kuin suomen kieltä	57
6.3	Varmistetaan että kaikki pysyvät opetuksessa kärryillä.....	57
6.4	Tarvetta ilmaiselle suomen kielen opetukselle löytyy	59
7	POHDINTA	60
7.1	Luotettavuus ja eettisyys	60
7.2	Prosessin arviointi	64
7.3	Jatkotutkimus- ja kehitysehdotukset	70
8	KIITOKSET.....	74
	LÄHTEET	75
	LIITTEET.....	78
	Liite 1. Opettajan haastattelu	78
	Liite 2. Apukysymykset ja keskustelunavaukset	82
	Liite 3. Apukysymykset ja keskustelunavaukset	83
	Liite 4. Saatekirje	84

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan usein maahan tullutta ihmistä ulkomailta. Maahanmuuton historiaa on tutkittu Suomessa 1900 -lukua ennen vähän ja vain pintapuolisesti. Historiankirjoitusten mukaan on kuitenkin saatu selville että jo 1300 -luvulla Suomen alueella asioi joukko saksalaisia kauppiaita. 1500-1600 luvulla Suomeen saapui kauppiaiden lisäksi virkamiehiä, kirkonmiehiä sekä myös rahvasta. Venäjän vallan aikana 1800 -luvulla Suomi kansainvälistyi entistä enemmän. Tällöin sotilaiden mukana saapui muun muassa venäläisiä, juutalaisia, itäaasialaisia, saksalaisia, englantilaisia sekä norjalaisia. Suomen ensimmäinen ulkomaalaislainsäädäntö sai alkunsa myös tällä aikakaudella vuonna 1811, mutta lukua ulkomaalaisista ei pidetty. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä 2013, 33–37.)

Muuttajat teoksessa (Martikainen ym. 2013) Antero Leitzingerin tekemän arvion mukaan Suomen kaupungeissa asui vuonna 1870 17 000 maahanmuuttajaa. Tällöin venäläiset, baltialaiset, ruotsalaiset ja saksalaiset muodostivat suurimmat maahanmuuttajaryhmät. Vuonna 1920 laskettiin Suomessa ensimmäisen kerran maahanmuuttajien määrä jolloin se oli 24 500, mutta tätä lukua on pidetty todellisuudessa liian pienenä. Vuodesta 1924 alkaen Suomesta lähti enemmän maahanmuuttajia pois kun maahan heitä saapui. Vuonna 1950 Suomessa oli maahanmuuttajia vain noin 11 000. Tällöin suurimmat maahanmuuttajaryhmät olivat ruotsalaiset, länsisaksalaiset, yhdysvaltalaiset sekä britit. Vasta vuonna 1991 Suomessa ylittyi maahanmuuttajien määrä verrattuna itsenäisyyden alkuaikojen lukuihin. (Martikainen ym. 2013, 33–37.)

1990-luvulla Suomeen muutti vuosittain keskimäärin noin 13 000 maahanmuuttajaa ja määrä alkoi kasvaa 2000-luvulle tultaessa. Vuosina 2013-2014 Suomeen on muuttanut noin 30 000 maahanmuuttajaa vuosittain. (Miettinen & Pelkonen 2015.) Valtaosa maahanmuuttajista on kotoisin Euroopan maista. Vuonna 2010 maahanmuuttajista 65 prosenttia oli lähtöisin Euroopan maasta, 20 prosenttia Aasiasta, 9 prosenttia Afrikasta ja 7 prosenttia muualta. (Martikainen ym. 2013, 38.)

Suomessa oli vuonna 2012 maahanmuuttajia yhteensä noin 195 500, mikä on 3,6 prosenttia koko Suomen väestöstä. Vaikka maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt, on

se silti muihin läntisen Euroopan maihin verrattuna kaikista alhaisinta. (Miettinen & Pelkonen 2015.)

Vuoden 2013 aikana Suomeen kertyi yhteensä 18 050 maahanmuuttajaa, mikä on 620 enemmän kuin vuotta aiemmin ja heitä asui Suomessa yhteensä 207 511 (Suomen virallinen tilasto, SVT, 2014, Tilastokeskus, väestötilastot 2014). Kaiken kaikkiaan maahanmuuttajista tehdyt tilastot vaihtelevat sen mukaan miten maahanmuuttajia määritellään. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, että maahanmuutosta käyty julkinen keskustelu antaa ymmärtää, että se on uusi ilmiö Suomessa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa kun tarkastellaan tilastoja, Maahanmuuttoa on tapahtunut Suomessa jo vuosisatoja sitten.

Evan eli Elinkeinoelämän Valtuuskunnan tekemän analyysin (Myrskylä & Pyykkönen 2015, 1) mukaan Suomi tulee tarvitsemaan miltei kaksinkertaisen vuotuisen maahanmuuttaja määrän eli 34 000 maahanmuuttajaa vuodessa jotta työvoima suomessa ei supistuisi.

Yle Uutiset Uudenmaan (2015) mukaan tulevana vuosina Suomi tulee houkuttelemaan yhä enemmän maahanmuuttajia. Kasvavan maahanmuuton myötä Suomen väestörakenne muuttuu ja myös erilaisia kulttuureita edustavien ihmisten kohtaaminen erilaisissa tilanteissa kasvaa (Ruusuvaari & Tiittula 2005, 80).

Kielitaidon voidaan ajatella edistävän maahanmuuttajien kotoutumista ja se vaikuttaa heidän kotoutumiseensa koko kotoutumisprosessin ajan. Kielitaidon avulla myös sosiaalisten verkostojen laajeneminen, työ- tai opiskelupaikkojen saaminen on todennäköisempää. Halusimme nostaa tämän opinnäytetyön avulla esille sen, että monet kunnat eivät pysty tarjoamaan riittävästi suomen kielen opetusta (Yle Uutiset Uusimaa 2015.) Kolmannen sektorin asema kasvaa jatkuvasti kotoutumistyössä.

Tässä opinnäytetyössä toteutetun laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on tutkia kielitaidon merkitystä maahanmuuttajien sosiaalisissa verkostoissa Suomessa. Haluamme tuoda opinnäytetyön avulla esiin hyviä käytäntöjä joita kolmas sektori, tässä opinnäytetyössä Suomen Punainen Risti, käyttää suomen kielen opetuksessa. Tavoitteena on, että nämä hyvät käytännöt tuodaan näkyväksi ja niiden avulla edistetään maahanmuuttajien suomen kielen oppimista, kotoutumista sekä mahdollisesti parannetaan myös heidän sosiaalista verkostoitumista suomalaisiin ihmisiin. Tämän opinnäytetyön tuloksia tullaan hyödyntämään Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelmassa.

Tavoitteenamme opinnäytetyössämme on itse kohdata maahanmuuttajia ja oppia heidän kohtaamisestaan mahdollisimman paljon ja siten kasvattaa omaa ammattitaitoamme sosiaaalialalla. Mielestämme TAMKissa opiskellaan maahanmuuttoon liittyviä asioita liian vähän sen ajankohtaisuuteen nähden (Sosiaaalialan koulutusohjelma TAMK 2012.) Halusimme tutkia maahanmuuttajien kotoutumista kielitaidon ja sosiaalisten verkostojen kautta, koska mielestämme on tärkeää että maahanmuuttajille luodaan mahdollisuudet suhteiden luomiseen kantaväestön kanssa.

Ensimmäiseksi kappaleessa kaksi tässä opinnäytetyössä määritellään siinä tehtävän tutkimuksen viitekehys. Kolmannessa kappaleessa kerrotaan toimintaympäristöstä, jossa opinnäytetyön tutkimus on toteutettu. Neljännen kappaleen ydinajatuksena on saada lukijalle tämän opinnäytetyön toteuttamisprosessista mahdollisimman selkeä kuva. Tämän prosessin kuvauksen jälkeen siirrytään tutkimustuloksiin kappaleessa viisi sekä kappaleessa kuusi niistä saatuihin johtopäätöksiin. Viimeinen kappale, kappale seitsemän, on tämän opinnäytetyön pohdintaosuus.

2 KÄSITTEET JA VIITEKEHYS

2.1 Maahanmuuttaja ja kotoutuminen

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja voidaan määritellä monella eri tavalla, riippuen määrittelijän omista näkökulmista esimerkiksi millä alalla he toimivat ja mitkä ovat heidän työnsä tavoitteet. Suomen lainsäädännön mukaan maahanmuuttaja määritellään hänen fyysisen oleskelupaikkansa sekä lupien näkökulmasta kun taas esimerkiksi EVA määrittelee hänet kielitaidon näkökulmasta (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Eri tapoja määritellä maahanmuuttaja

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) maahanmuuttajalla tarkoitetaan ”Suomeen muuttanutta henkilöä, joka oleskelee maassa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten myönnetyllä luvalla tai jonka oleskeluoikeus on rekisteröity taikka jolle on myönnetty oleskelukortti”.

EVAn eli Elinkeinoelämän Valtuuskunnan analyysissä maahanmuuttajiksi on määriteltä ”kaikki vieraskieliset, eli väestörekisteriin merkityt henkilöt, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi tai ruotsi. Määritelmä kattaa myös toisen tai useamman polven maahanmuuttajat, jos heidän äidinkieltensä ei ole kumpikaan kotimaisista kielistä.” (Myrskylä & Pyykkönen 2015, 7.)

Laki kotoutumisen edistämisestä

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tarkoituksena on tukea sekä edistää maahanmuuttajan kotoutumista. Myös mahdollisuuksia osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan edistetään sekä pyrkiä edistämään tasa-arvoa ja vuorovaikutusta valtaväestön kesken.

Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä. Kotouttamista pyritään edistämään sekä tukemaan viranomaisten ja muiden tahojen palveluiden sekä toimenpiteiden avulla. Tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle

yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla pyritään tukemaan maahanmuuttajien mahdollisuuksia oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen mutta samalla tuetaan heidän osallistumista uuteen yhteiskuntaan. Suomessa kotouttamisessa pyritään antamaan maahanmuuttajalle mahdollisimman hyvät mahdollisuudet asettua uuteen maahan. Tavoitteena on että maahanmuuttajat itse aktivoituvat niin taloudellisessa, poliittisessa kuin sosiaalisessakin elämässä. Integraatio kotoutumisen aikana ei aina toteudu. Tällaisessa tilanteessa maahanmuuttaja voi myös kotoutua sulautumalla, eristäytymällä tai jopa syrjäytymällä uuteen maahan. On tärkeää muistaa että onnistunut kotoutumisprosessi vaatii maahanmuuttajalta mutta myös valtaväestöltä sopeutumista. Kotoutumista tukevat sekä estävät palvelut ja toimenpiteet kartoitetaan yhdessä maahanmuuttajan, kunnan sekä työvoimatoimiston kanssa kotoutumissuunnitelman yhteydessä.

Myös kielitaidolla ja sen oppimisella on iso merkitys koko kotoutumisprosessin ajan. (1215/2005; 1386/2010; Monikulttuurinen työyhteisö.) Yle Uutiset Uusimaa (2015) mukaan, maahanmuuttajien suurin este esimerkiksi työllistyä tai saada opiskelupaikka on huono suomen kielen taito. Tällä hetkellä etenkin suomen kielen alkeita on vaikeata päästä opiskelemaan, kursseille on liian pitkät jonot.

2.2 Kielitaidon merkitys maahanmuuttajalle

Suomen kielen taito osa kotoutumissuunnitelmaa

Arkisesti ajateltuna kielitaidolla tarkoitetaan ihmisen kykyä käyttää kieltä jokapäiväisessä elämässä. Kielitaitoa on myös se, että puhuu ja kirjoittaa kieltä, sekä ymmärtää lukemaansa ja kuulemaansa kieltä mahdollisimman hyvin. (Paananen 2005, 16.)

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määritellään että ”kunnan ja muiden paikallisten viranomaisten kotoutumisen edistämisen tavoitteena on tukea paikallisesti tai seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien välillä.”

Maahanmuuttajien sekä kantaväestön välisiä vuorovaikutussuhteita lisäämällä kotoutuminen edistyy tavoitteellisesti. Iso rooli ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa on se, että osataan ja ymmärretään samaa yhteistä kieltä. Tällöin maahanmuuttajien sekä kantasuomalaisten kynnys kommunikoida keskenään pienenee

ja maahanmuuttajan kotoutuminen helpottuu. Kielitaitoa pidetäänkin väylänä toisen kulttuurin oppimiseen ja ymmärtämiseen, siksi kielitaidottomuutta pidetään suurena esteenä kotoutumiselle (Vartia 66, 2007.)

Laissa kotoutumisen edistämisessä (1386/2010) määritellään myös maahanmuuttajaväestön tarpeet ja se että heidän kotoutumisen edistäminen on otettava huomioon kunnan yleisessä suunnittelussa, toiminnassa sekä niiden seurannassa. Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista yhteistyössä esimerkiksi kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston, poliisin sekä kotoutumista edistävien järjestöjen kanssa. Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Kun maahanmuuttaja saapuu uuteen maahan, kasvaa kielitaidon tarve. Maahanmuuttajan oman äidinkielen asema muuttuu epäviralliseksi ja sitä käytetään vain epävirallisissa yhteyksissä kuten kotona ja muiden samasta maasta muuttaneiden ihmisten kanssa. (Liebkind ym. 2004, 79–80.) Kielitaidon voidaan ajatella auttavan maahanmuuttajaa sopeutumaan ja kotoutumaan uuteen maahan.

Myös suomen kotouttamislaissa (L 493/1999) tavoitteeksi on määritelty, että maahanmuuttajille mahdollistetaan suomen kielen oppiminen (Liebkind ym. 85, 2004). Kotoutumissuunnitelmassa määritellään maahanmuuttajan niistä yksilöllisen suunnitelman palveluista, jotka tukevat suomen kielen taidon oppimista. Suunnitelmassa voidaan määritellä myös muita tietoja ja taitoja jotka edistävät maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. (1386/2010.)

Lisäksi kotoutumissuunnitelmassa voidaan suunnitella luku- sekä kirjoitustaidon opetuksesta, oman äidinkielen opetuksesta sekä yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta. Esimerkiksi kommunikointi, asiointi ja suhteiden luominen valtaväestön jäseniin paranevat kielitaidon myötä (Vartia, ym. 66, 2007). Taulukossa 2 on listattu eräitä kielen tehtäviä.

TAULUKKO 2. Esimerkkejä kielen tehtävistä (Pollari & Koppinen 2011, 123).

Tiedonhankinnan ja –välittämisen väline	Vaikuttamisen väline (esim. mielipiteiden kertominen)
Sosiaalisten suhteiden luomisen ja ylläpitämisen väline (esim. ystävien saaminen ja niiden säilyttäminen)	Tunteiden ilmaisemisen väline

Maahanmuuttajilla kielitaito ja sen merkitys korostuu koko kotoutumisprosessin ajan. Kielitaito vaikuttaa maahanmuuttajan mahdollisuuksiin vaikuttaa, kouluttautua ja tehdä töitä. Kielitaito vaikuttaa myös eri palveluiden käyttömahdollisuuksiin, yhteyksiin valtaväestön kanssa, sekä viihtymiseen ja haluun jäädä uuteen maahan tai lähteä sieltä. Kielitaito on merkittävä osa maahanmuuttajan hyvinvointia. Hyvinvointiin kuuluu sosioekonomiseen asemaan liittyviä tekijöitä kuten työllistyminen, asuminen ja koulutus, sekä sosiaaliset verkostot. (Pohjanpää, Paananen & Nieminen 2003, Paananen 2005, 9 mukaan.)

2.3 Kielitaito ja sosiaaliset verkostot

Sosiaalisuudella tarkoitetaan sitä että ihmiset toimivat yhdessä tai ryhmissä ja rakentavat sosiaalista todellisuutta josta muodostuu keskeinen osa ihmisen elämää (Tuomela & Mäkelä 87, 2011). Esimerkiksi kommunikointi, asiointi ja suhteiden luominen valtaväestön jäseniin paranevat kielitaidon myötä (Vartia ym. 2007, 66).

Koulutuksen ja työelämän lisäksi suomen kieli on yhteydessä maahanmuuttajien kaikkiin arjen asiointitilanteisiin. Sitä käytetään mediassa, perhe- ja lähipiireissä, sekä harrastuksissa ja muissa vapaa-ajan toiminnoissa. Mitä paremmin maahanmuuttaja osaa suomen kieltä käyttää, sitä vaivattomammin hän pystyy olemaan näissä erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa osallisena, ja liikkumaan näiden sosiaalisten verkostojen sisällä. Samalla hän kartuttaa enemmän ja entistä monipuolisemmin myös omaa suomen kielen taitoaan. (Paananen 2005, 14.)

Sosiaalisten verkostojen jäsenten välisiä suhteita voi kuvailla esimerkiksi sanoin sukulaisuus, naapuruus, ystävyys ja työtoveruus (Liebkind ym. 2004, 88). Sosiaaliin

verkostoihin kuuluu myös oma etninen ryhmä, jonka kanssa maahanmuuttaja on useimmiten enimmäkseen myös tekemisissä uuteen maahan muuttaessaan (Räty 2002, 112). Kielitaidolla on sopeutumisen kannalta myös vaikutusta valtaväestön kanssa luotaviin suhteisiin (Vartia ym. 2007, 66). Pyrimme opinnäytetyössämme selvittämään, mihin kaikkeen maahanmuuttajat itse kokevat heidän suomen kielen taitonsa vaikuttavan ja sitä minkälainen merkitys kielitaidolla on heille itselleen Suomessa asuessaan. Tarkoituksena on myös sitä kautta selvittää kielitaidon oppimisen mahdollisia vaikutuksia maahanmuuttajien sosiaalisiin verkostoihin Suomessa.

3 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

3.1 Palvelut vaihtelevat kunnittain

Käytännössä kotouttaminen Suomessa tapahtuu poikkihallinnollisesti. Siihen on erityisesti osallistunut sisäasianministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä ympäristöministeriö. Vuoden 1999 kotouttamislaki velvoitti kunnat tekemään omat kotouttamisohjelmansa sekä seuraamaan niiden toteutumista. Vuoden 1999 laki oli kuitenkin puitelaki joka antoi raamit kunnille mitä palveluita heidät on velvoitettu järjestämään maahanmuuttajille. (Martikainen, Saukkonen & Säävälä, 94, 2013).

Kunnilla on kotouttamiselle olennaisten palveluiden tuottamisesta laaja, sekä itsenäinen päätäntävalta. Näitä palveluita voivat olla esimerkiksi maahanmuuttajien palvelut suomen kielen opiskelussa. (Martikainen ym. 2013, 34, 93-94.) Kuntien ratkaisut kotouttamistyössä vaihtelevat paljon koska esimerkiksi uusien maahanmuuttajaperheiden määrä vaihtelee kunnittain (Roivainen, Nylund, Korkiamäki & Raitakari 2008, 114). Julkisen sektorin lisäksi kolmannen sektorin järjestöillä on tärkeä rooli kotoutumisen edistämisessä (Martikainen ym. 2013, 93).

Järjestöt ja kunnat yhteistyössä

Kansalaisjärjestöillä on esimerkiksi sosiaalihuollossa pitkä historia, ja niitä on arvioitu toimivan sosiaali- ja terveysalan kentällä noin 13 000. Järjestöt ovat vakiinnuttaneet asemansa Suomalaisessa yhteiskunnassa. Yleisesti voidaan ajatella suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustuvan muun muassa järjestötoiminnalle. Viime vuosina on järjestöjen toiminnan tärkeys korostunut, ja ne toimivatkin yhä enemmän yhteydessä julkisen- ja yksityisen sektorin kanssa. Järjestötyön kentällä yhdistyvät ammatillisuus sekä järjestöjen jäsenten oma kokemustieto. Tästä yhteistyöstä syntyy uutta tietoa, jota järjestöt voivat nostaa yleiseen keskusteluun sekä kehittää uusia toimintatapoja. Järjestöt toimivat muun muassa vertais- sekä vapaaehtoistoiminnassa. Perinteisesti järjestöt sosiaali- ja terveysalan kentällä ovat toimineet lastensuojelussa, vammais-, vanhus ja päihdetyössä. Uusia järjestöjä on syntynyt viime vuosina runsaasti lisää, ja

niiden toiminnan kenttä ulottuu esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumisen tukemiseen. (Siisiäinen, Kinnunen & Hietanen 2000, 5; Kanaoja, Lähteinen & Marjamäki 2011, 499–450.)

3.2 Suomen Punainen Risti ja Raha-automaattiyhdistys

Suomen Punainen Risti (SPR) on maailmalaajuinen Suomessa toimiva kansalaisjärjestö, ja samalla myös yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä. SPR tukee maahanmuuttaneiden kotoutumista järjestämällä mm. ystävöimintää, kielikerhoja, läksykerhoja, kansainvälisiä klubeja, asumisapua ja leiritoimintaa. Toiminta on suurimmaksi osaksi vapaaehtoisten järjestämää ja vetämää toimintaa, johon on luotu yhteiset valtakunnalliset mallit, ohjeet ja pelisäännöt. (Matikainen 2015.)

SPR:n maahanmuuttajaohjelma edistää kahdeksan työntekijän voimin monikulttuurisen työn leviämistä ja kehittämistä Suomessa. Ohjelma saa tukea raha-automaattiyhdistykseltä (RAY). (Matikainen 2015.) RAY on merkittävin Suomessa toimiva sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminnan rahoittaja. RAY:n tavoitteena on turvata että Suomessa toimii tulevaisuudessakin mahdollisimman monipuolinen kansalaisten terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävä järjestötoimijoiden kenttä. Avustuksia suunnataan kansalaistoiminnalle, jotta toiminnalla olisi edellytyksiä toimia muuttuvassa yhteiskunnassa ajankohtaisiin haasteisiin ja kansalaisten muuttuviin tarpeisiin vastaten. (Avustustoiminnan tehtävät ja tavoitteet.)

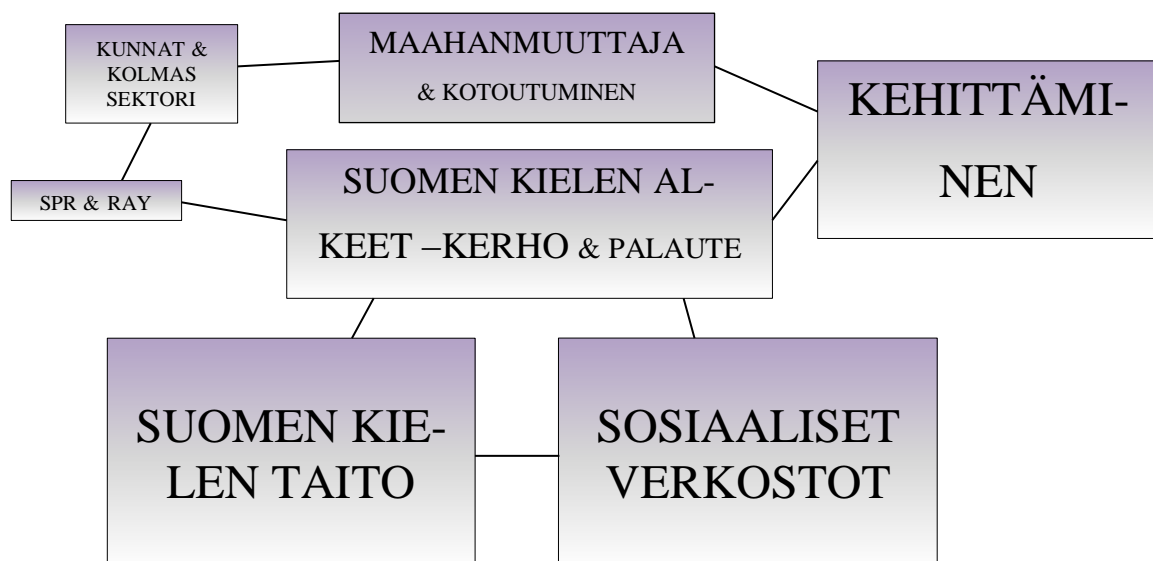
RAY korostaa avustusten suuntaamisessa kuntien ja järjestöjen välisen yhteistyön merkitystä. Tällä tavoin varmistetaan että RAY:n tukema järjestötyö linkittyy julkisrahoitteiseen palvelujärjestelmään luonnollisella tavalla. Kuntien ja järjestöjen suunnitelmallinen yhteistyö edesauttaa toimivien käytäntöjen juurruttamista ja luo edellytyksiä kehittämistyöstä saatujen tuloksien hyödyntämiselle. (Avustusten suuntaaminen ja painotukset.)

Suomen kielen alkeet -kerho maahanmuuttajille ja opinnäytetyö

Raha-automaattiyhdistys rahoittaa myös tähän tutkimukseen osallistuneen SPR:n kielikerhon toimintaa. Kerhon toiminta SPR:llä perustuu vapaaehtoistyöhön ja sen tavoitteena on opiskella suomen kieltä kielikerholaisten tarpeiden mukaan. Kielikerho

on suunnattu maahanmuuttajille ja ne tarjoavat heille joustavan mahdollisuuden harjoitella suomea käytännössä. Kielikerhot eivät kuitenkaan korvaa viranomaisten tarjoamia kursseja.

Tämä opinnäytetyö koskien maahanmuuttajien kielitaidon sekä sosiaalistenverkostojen yhteyden tutkimista toteutettiin suomen kielen alkeet -kerhossa. Kerhoissa keskustellaan vapaamuotoisesti eri teemoista suomen kielellä ja tarkoituksena on opetella arkeen liittyviä käytännön asioita yhdessä. Teemoja olivat esimerkiksi itsestä kertominen, hyvinvointi ja terveys, kalenteri, asiointi ja kanssakäyminen. Tutkimme kerholaisten antaman palautteen perusteella sitä, miten kerhossa käynti on mahdollisesti vaikuttanut osallistujien sosiaalisten verkostojen muodostumiseen. Kuviossa 1. kuvataan tämän opinnäytetyön käsitteet ja viitekehys käsitekartan avulla.

KUVIO 1. Tämän opinnäytetyön käsitteet ja viitekehys kuvattuna käsitekarttana.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

4.1 Työelämä- ja yhteistyötaho Suomen Punainen Risti

Tarkastelemme opinnäytetyössämme lähemmin maahanmuuttajien kotoutumista edistävää Suomen Punaisen Ristin kielikerhon toimintaa sekä sen kehittämistä. Osallistumme sekä keräämme opinnäytetyömme empiirisen aineiston Suomen kielen alkeet –kerhossa joka on tarkoitettu maahanmuuttajille. Tämän opinnäytetyön aihe on työelämälähtöinen ja lisäksi se pohjautuu myös opinnäytetyön tekijöiden omaan kiinnostukseen aiheesta. Tässä opinnäytetyössä toimi työelämä- ja yhteistyötahona Suomen Punainen Ristin maahanmuuttajaohjelma jonka toiminnasta keräsimme palautetta.

Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelma on aikaisemmin koonnut tietoja toimintaan osallistuvilta tahoilta lähinnä sähköisenä kyselynä. Se on useimmiten ollut tehokas ja helppo tapa koota tietoa. Monikulttuuriseen toimintaan osallistuvat eivät usein kuitenkaan puhu suomea äidinkielenään eikä heidän sähköpostiosoitteitaan ole aina tiedossa. SPR oli etsinyt ongelmaan erilaisia ratkaisuja, kuten ryhmäarviointien tekemistä. Näissä arvioinneissa ryhmäläiset tekivät arvioinnin yhdessä, ja ryhmänvetäjä vei vastaukset sähköiseen kyselyyn. (Matikainen 2015.)

Keväällä 2013 maahanmuuttajaohjelman työntekijöiden toimesta päätettiin kokeilla kerätä osallistujapalautetta suoraan ryhmistä niiden vetäjien avulla. Vaikka tällöin suunniteltu lomake oli selkeä, tuloksia saatiin kuitenkin niukasti eikä niiden analysointi ollut mielekästä. Maahanmuuttajaohjelman arviointiraportissa todettiin että, palautteen keräämiseen täytyy löytää toimiva järjestelmä. (Maahanmuuttajaohjelman arviointiraportti 2013, 9.) Palauteprosessia tulisi pitää pikemminkin suomen kielen opiskelun harjoituksena kuin varsinaisena tulosten keräämisenä (Tuloksellisuus- ja vaikutusselvitys 2012).

Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelma toivoikin, että tässä tutkimuksessa pyritäisiin saamaan syvällisempää, vivahteikkaampaa ja laadullisempaa tietoa ryhmän toiminnasta ja osallistujien ajatuksista (Matikainen 2015). Tarkoituksena oli kehittää tapa kysyä palautetta kielikerholaisilta ottaen huomioon että palaute tultaisiin keräämään suomen kielen alkeet –kerhosta. Syksyllä 2014 sovimme SPR:n Johannan

kanssa, että tutustumme ja tutkimme tamperelaisen kielikerhon osallistujien kokemuksia ja mielipiteitä toiminnasta.

Tutkimuksesta oli tarkoitus saada kerholaisten näkemys kielikerhon hyödyistä sekä kerätä heiltä mahdollisia kehittämis ehdotuksia koskien kielikerhon toimintaa. SPR:n kielikerhoa rahoittaa Raha-automaattiyhdistys (RAY). Tutkimustuloksia oli tarkoitus käyttää maahanmuuttajaohjelman tavanomaisen vuosiselvityksen lisäksi RAY:n vuoden 2014 tuloksellisuus- ja vaikutus selvityksessä (TVS). Tuloksellisuus- ja vaikutus selvityksessä (TVS) selvitetään toimintaan osallistuneiden työntekijöiden, yhteistyökumppanien, vapaaehtoisten ja kohderyhmän mielipiteitä sekä kokemuksia toiminnasta ja sen kehittämistarpeista. (Matikainen 2015.) RAY kiinnittää erityistä huomiota avustushakemusten arvioinnissa toiminnan tarvelähtöisyyteen ja kehittämiseen (Avustusten suuntaaminen ja painotukset, Avustukset, RAY).

Sen lisäksi, että tämän opinnäytetyön tutkimustuloksia käytettiin Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelman vuosiselvityksessä sekä Raha-automaattiyhdistyksen 2014 tuloksellisuus- ja vaikutus selvityksessä, tutkimustulokset esiteltiin myös SPR:n laajennetulle johdolle Helsingissä 14.4.2015. Esittelyä olivat kuuntelemassa Punaisen Ristin johtoryhmä, kaikki piirien toiminnanjohtajat sekä keskustuomiston yksiköiden päälliköt.

4.2 Tausta, aiheen valinta ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tavoitteena on edistää maahanmuuttajien suomen kielen taidon oppimista. Paananen painottaa, että kielitaidolla on suuri merkitys maahanmuuttajien hyvinvointiin. Kielitaito vaikuttaa maahanmuuttajan viihtymiseen ja sosiaalisten verkostojen muodostamiseen. (Paananen 9, 2005.) Tavoitteena tässä tutkimuksessa oli selvittää kielitaidon ja sosiaalisten verkostojen yhteyttä, sekä löytää hyviä käytäntöjä ja kehitysehdotuksia suomen kielen alkeiden opiskelulle.

Tutustuimme ensiksi kirjallisuuden kautta eri teorioihin, jotka liittyivät kielitaitoon ja sosiaalisiin verkostoihin. Perehdyimme myös kielikerhossa käytyihin teemoihin kielikerhon opettajalta ja SPR:n maahanmuuttajaohjelman kehittämisspäälliköltä Johanna Matikaiselta saatujen materiaalien perusteella. Kirjallisuuden ja opetusmateriaalien lisäksi tutkimme asiaa osallistumalla tutkimuksemme kohteena olevaan kielikerhoon ja havainnoimalla siihen osallistuvia ihmisiä. Näiden pohjalta

rakensimme palautekyselyn kielikerhoon ja teimme kehittämis ehdotuksia maahanmuuttajien suomen kielen opettamisen tehostamiseksi palautekyselystä esiin nousseiden kehityskohtien avulla. Lisäksi haastattelimme kerhon opettajaa hänen näkemyksistään kerhon toiminnasta ja sen tärkeydestä kerholaisille. Käytimme opettajan haastattelusta saatua aineistoa osittain apuna analysoidessamme tutkimuskysymyksiä. Opettajan haastattelu tullaan myös mahdollisesti julkaisemaan SPR:n internetsivustoilla.

Keräsimme kielikerholaisilta palautetta SPR:n suomen kielen alkeet -kerhosta. Tutkimme opinnäytetyössämme kielitaidon ja sosiaalisten verkostojen välistä yhteyttä toisiinsa ja sitä, oliko näissä verkostoissa tapahtunut muutoksia kielikerhon myötä. Tarkastelun kohteena oli myös se, käyttävätkö kerholaiset mielestään suomen kieltä enemmän kerhon ansiosta niin kielikerhossa kuin sen ulkopuolellakin. Tutkimuksen avulla oli myös tarkoitus löytää keinoja kehittää kielikerhojen toimintaa. Kehitysideat saatiin tutkimuksestamme saadun aineiston eli palautteen perusteella.

Palaute kielikerhosta toimi myös tämän opinnäytetyön tutkimusaineistona. Tavoitteenamme oli saada käytännön esimerkkejä kielikerholaisten arjesta liittyen tutkimuskysymyksiimme. Halusimme löytää palautteen perusteella konkreettisia asioita ja ilmiöitä joita tarkastella opinnäytetyömme tutkimuksessa. Tutkimuksella tultaisiin myös vastaamaan SPR:n maahanmuutto-ohjelman tarpeeseen saada osallistujien näkökulma kerhon toiminnasta.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

1. Mikä on kielitaidon ja sosiaalisen verkostoitumisen välinen yhteys?
2. Käyttävätkö kerholaiset mielestään enemmän suomen kieltä kielikerhon myötä?
3. Kuinka osallistujat kehittäisivät kielikerhon toimintaa?

4.3 Tutkimuksen toteuttaminen

4.3.1 Aihe ja aikataulutus

Päätimme syksyllä 2014 tehdä opinnäytetyömme parityönä. Kasvava maahanmuuttajien määrä tarkoittaa muun muassa kasvavaa tarvetta suomen kielen opetukselle, etenkin suomen kielen alkeiden opetukselle.

Tutkimuksen tekeminen lähtee Tuomen & Sarajärven (2009) mukaan aiheen valinnasta. Hirsijärvi ym. (1997) ovat luetelleet kriteereitä tutkimusaiheen valinnalle (kuvio 2).

1. Onko aihe riittävän kiinnostava?	2. Onko aihe sopiva omalle tieteenalallesi?	3. Opettaako aiheen tutkiminen sinulle jotakin?
4. Onko aiheella yhteiskunnallista merkitystä?	5. Onko aihe toteutettavissa kohtuullisessa ajassa?	6. Onko aiheesta saatavissa riittävästi tietoa?
7. Onko aihe sellainen, että tutkimus on mahdollista toteuttaa, kun otetaan huomioon taloudelliset voimavarat ja tutki-	9. Onko aihe sellainen, että kykysi pääsevät esiin?	9. Voitko tutkimuksesi avulla lisätä tietoa tai ymmärrystä aiheesta?

KUVIO 2. Tutkimusaiheen valinnankriteerit (Hirsijärvi ym. 1997), Tuomen & Sarajärven (2009, 151) mukaan.

Molemmat meistä pitivät maahanmuuttoon liittyvää työskentelyä kiinnostavana, ajankohtaisena ja tärkeänä, joten halusimme opinnäytetyössämme tutkia jotain siihen liittyvää asiaa tai ilmiötä. Huomasimme myös, että molempien mielestä maahanmuuttoon liittyvää opetusta on TAMKissa liian vähän (Sosiaalialan koulutusohjelma TAMK 2012), sen ajankohtaisuuden ja tärkeyden huomioon ottaen.

Maahanmuuttajien määrä tulee kasvamaan Suomessa, ja siksi myös erilaisten ja eri kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaaminen yleistyy (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 80).

Tämä tarkoittaa sitä että myös sosiaalialan työntekijät tulevat kohtaamaan enemmän eri kulttuuritaustaisia ihmisiä työssään. Koimme maahanmuuton olevan kasvava ja yhä enemmän tarkastelun kohteeksi nouseva ilmiö. Toivoimme opinnäytetyön avulla saavamme aiheesta lisätietoa sekä oppivamme siitä oman oppimisen ja yleistietouden kannalta laajemmin.

Opinnäytetyöstä arvokkaita kokemuksia ja kohtaamisia

Lähtökohtina opinnäytetyön tekemiselle meillä oli se, että halusimme olla kontaktissa maahanmuuttotyön asiakkaiden ja työntekijöiden kanssa, sekä olla todelliseksi hyödyksi työelämälle. Toinen meistä oli ollut työharjoittelun tiimoilta tekemisissä Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelman kehittämispäällikkö Johanna Matikaisen kanssa, ja päätimme sopia hänen kanssaan tapaamisen. Opinnäytetyölle oli työelämätahon puolelta kiinnostusta ja tarvetta, joten päädyimme tekemään opinnäytetyömme yhteistyössä SPR:n kanssa. Saimme SPR:ltä opinnäytetyömme tekemiseen aikataulun, joka rytmitti sen tekemistä. Aikataulu oli meille realistinen, joten siihen oli helppo orientoitua. Halusimme saada opinnäytetyömme valmiiksi viimeistään toukokuun 2015 loppuun mennessä.

Tutkimus oli helppo toteuttaa, koska saimme hyvät pohjatiedot tutkimukseemme työelämätaholtamme. Tutkimuksen kohderyhmä muotoutui myös luontevasti. Päätimme tehdä tutkimuksen SPR:n kielikerhossa, joka oli tarkoitettu suomen kielen alkeiden opiskeluun. Selvitimme yhdessä työelämätahon kanssa, missä kielikerhoryhmiä sillä hetkellä järjestetään, otimme yhteyttä niitä pitäviin vapaaehtoiisiin, ja sovimme osallistumisestamme yhteen niistä.

Tässä opinnäytetyössä pääsimme haastamaan omaa osaamistamme. Meillä ei ollut aiempaa kokemusta työskentelemisestä maahanmuuttajien kanssa emmekä olleet myöskään keränneet palautetta aikaisemmin. Tämän opinnäytetyön avulla saimme arvokkaita kokemuksia ja kohtaamisista maahanmuuttajien kanssa. Lisäksi pääsimme suunnittelemaan ja toteuttamaan palautteen keräämistä niiden tietojen ja taitojen avulla, joita meille on opintojemme aikana kertynyt.

Aikataulutus

Otimme yhteyttä Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelman kehittämispäällikkö Johanna Matikaiseen 9.9.2014 ja tiedustelimme, oliko hänen työssään opinnäytetyölle tarvetta. Aloimmekin sähköpostitse tämän jälkeen keskustelun Johannan kanssa, joka otti meidät innolla yhteistyöhön vastaan ja rupesimme rajaamaan aihealuetta opinnäytetyöhömme. Päädyimme tekemään tutkimusta SPR:n suomen kielen alkeet kielikerhoon.

Tutkimus pohjautui kerholaisten palautteeseen kerhon toiminnasta ja kerhon vaikutuksista suomen kielen oppimiseen. Tutkimuksen ideapaperi esitettiin 6.10.2014 TAMKissa. Johanna Matikainen ilmaisi tarpeen kerätä palautetta toimintaa osallistuneilta, sillä tähän ei ollut aikaisemmin ollut resursseja. Tuloksia käytettäisiin myös Raha-automaattiyhdistyksen vuoden 2014 tuloksellisuus- ja vaikutusselvityksessä. Tässä vaiheessa tutkimuskysymyksemme oli vielä avoin, mutta meitä kiinnosti lähestyä aihetta kielitaidon sekä sosiaalisen elämän näkökulmasta.

Jotta saisimme kielikerholaisiin mahdollisimman luottamuksellisen sekä avoimen suhteen, ennen tutkimuksen eli palautteen keruun tekemistä, päätimme osallistua kerhontoimintaan 4 kertaa (8.10.2014.-3.12.2014), ennen palautteen keruuta. Viikolla 44, 30.11.2014. pidimme palaverin Johanna Matikaisen sekä opinnäytetyön ohjaajan Merja Sinkkosen kanssa SPR:n toimistolla. Tämän palaverin aikana esittelimme tutkimussuunnitelmamme sekä alustavat palautekysymykset. Palaverissa pohdimme myös erilaisia keinoja palautteen keruuseen; piirtäminen, puhuminen, kirjoittaminen yms. Erilaisia palautteen keruukeinoja käyttäen olisi todennäköisempää saada kattavampia vastauksia tutkimuskysymyksiimme, koska kielikerholaisten suomen kielen taito vaihteli paljon. Palaverissa päätettiin uutena ideana, että haastattelisimme myös kielikerhon opettajaa Leena Karjalaista. Haastattelu tehtiin 1.12.2014. (liite 1.)

Lopullinen tutkimussuunnitelma, tutkimuskysymykset (jotka tosin muovautuivat vielä tulosten koontivaiheessa) sekä palautteen keruukysymykset olivat valmiina 14.11.2014. Hyväksytimme ne silloin Johanna Matikaisella ja saimme tutkimusluvan. Tutkimussuunnitelma esitettiin TAMKissa 24.11.2014. Palaute kerättiin kielikerholaisilta ennen kerhon jäämistä joulutauolle 10.12.2014.

Tutkimustuloksista tehtiin koonti viikolla 6. ja niitä hiottiin vastaamaan SPR:n tarpeita. Lopulliset tutkimustulokset lähetettiin Johanna Matikaiselle 10.3.2015. Tämän jälkeen aloitimme kirjoittamaan tutkimustuloksista johtopäätöksiä, jotka valmistuivat

31.3.2015. Olimme tähän mennessä jo tehneet myös muita osioita opinnäytetyöhömmme. Opinnäytetyömme esitettiin opinnäyteseminaarissa TAMKissa 25.5.2015 ja lopullinen versio siitä lähetettiin opinnäytetyömme ohjaajalle Merja Sinkkoselle 27.5.2015.

4.3.2 Kohdejoukko

Hirsijärvi & Hurme (2008) toteavat, että haastateltavien määrä on aina riippuvainen tutkimuksen tarkoituksesta. Kvalitatiivisesti eli laadullisesti suuntautuneessa tutkimuksessa puhutaan usein otoksen sijaan harkinnanvaraisesta näytteestä. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tilastollisten yleistysten sijasta ymmärtämään tapahtumaa syvällisemmin. Sen avulla voidaan saada tietoa esimerkiksi jostain paikallisesta ilmiöstä tai pystytään etsimään uusia näkökulmia erilaisiin tapahtumiin, ilmiöihin ja asioihin. (Hirsijärvi & Hurme 2008, 58–59.)

Tässä opinnäytetyössä kohdejoukkona toimivat maahanmuuttajat, jotka osallistuivat SPR:n Suomen kielen alkeet -kerhon toimintaan. Kohdejoukkoa haastateltiin yhden kerran ryhmänä tätä tutkimusta tehdessämme. Osallistuttuamme kielikerhon opetuskerroille havainnoimme, että kielikerholaisten määrä vaihteli 5-11 kerholaisen välillä, joten haastatteluun osallistuvan kohdejoukon tarkkaa kokoa ei voinut etukäteen arvioida. Tällä ei kuitenkaan ollut merkitystä tutkimuksemme kannalta koska uskoimme saavamme jo viideltäkin haastateltavalta laadukasta ja syvällistä tietoa.

Emme myöskään tienneet etukäteen osallistujien ikäjakaumaa tai sukupuolta, sillä osallistujat vaihtelivat. Suurin osa kielikerholaisista, jotka tähän kielikerhoryhmään osallistui, oli kuitenkin havaintojemme mukaan miehiä. Opinnäytetyömme tutkimuksen kannalta sillä ei kuitenkaan ollut mielestämme ratkaisevaa merkitystä, sillä haastattelukysymyksemme eivät liittyneet siihen, olivatko haastateltavat miehiä vai naisia.

Opinnäytetyömme kohdejoukoksi muodostuisivat ne kielikerholaiset, jotka palautteen keruukerralle halusivat vapaaehtoisesti osallistua. Kohdejoukoksi muodostui seitsemän maahanmuuttajamiestä.

4.3.3 Aineiston keruu

Kvalitatiivien tutkimus

Tutkimuksemme on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tuomen ja Sarajärven (2009, 17–18) mukaan, laadullista tutkimusta voidaan määritellä monin eri tavoin. Heidän mukaansa laadullinen tutkimus on riippuvainen aina jossakin määrin myös teorioista. Teoria termillä voidaan kuitenkin tarkoittaa niin sanottua tutkimuksen teoreettista osuutta eli viitekehystä.

Tässä tutkimuksessa on käytetty pääviitekehyksinä kielitaidon merkitystä maahanmuuttajalle sekä sosiaalisia verkostoja. Nämä määritelmät esiintyvät myös opinnäytetyön pääkysymyksessä; Mikä on kielitaidon merkitys maahanmuuttajien sosiaaliin verkostoihin. Olemme määritelleet myös muita termejä. Kirjoitamme kuntien sekä kolmannen sektorin yhteistyöstä, Suomen Punaisesta Rististä, suomen kielen alkeet -kerhosta sekä Raha-automaattiyhdistyksestä, kotoutumisesta ja siihen liittyvistä lakipykälästä. Nämä termit liittyvät myös tutkimukseemme ja rajaavat sen viitekehystä.

Koimme laadullisen tutkimuksen antavan meille tutkijoina syvällistä sekä laajaa aineistoa. Tavoitteenamme tässä opinnäytetyössä oli kerätä tutkimusaineistoa kerholaisten näkökulmasta. Laadullisessa tutkimuksessa kerholaisten oma ääni pääsisi paremmin kuuluviin ja antaisi meille mahdollisuuden saada myös täysin uusia näkökulmia liittyen asettamaamme tutkimuskysymykseen.

Teemahaastattelu

Teemahaastattelussa ei kysymyksillä ole tarkkaa muotoa ja eikä niiden esitysjärjestystä ole tarkkaan määritelty. Teemahaastattelun haastattelija on kuitenkin määritellyt etukäteen aihepiirit eli teema alueet, joita haastattelussa käydään läpi. Hänellä voi olla niin sanottu tukilista asioista, joita haastattelun aikana tulisi käydä läpi. Teemahaastattelua voidaan kutsua myös jonkinlaiseksi keskusteluksi, joka etenee haastateltavien ehdoilla. Haastattelija siis pyrkii saamaan haastattelun kannalta oleelliset asiat esiin vuorovaikutuksessa haastateltavien kanssa. (Valli & Aaltola 2015, 27–29.)

Yksityiskohtaisten kysymysten sijaan teemahaastattelussa edetään ennalta määriteltyjen teemojen ympärillä. Teemahaastattelu voidaan määritellä myös puolistrukturoiduksi haastattelumenetelmäksi, missä ei ole etukäteen määritelty yksityiskohtaisia

kysymyksiä tai käytetä esimerkiksi lomakkeiden täyttöä haastattelumenetelmänä (Hirsijärvi & Hurme 2009, 48).

Havainnointi tukee koko tutkimusprosessia

Havainnointi tutkittavasta ilmiöstä tapahtuu tutkijan toimesta hänen oman roolinsa avulla. Havainnointien teko yhdistetään usein osallistumiseen, jolloin tutkija joissakin tilanteissa ainoastaan tarkkailee ja joissakin osallistuu tutkittavaan toimintaan. Silloin kun havainnointia kutsutaan osallistuvaksi havainnoinniksi, on tutkijalla kaksi roolia; ihmisen ja tutkijan rooli. Havainnointia sekä osallistuvaa havainnointia voidaan hyödyntää silloin, kun halutaan kytkeä kerättyä tietoa paremmin esimerkiksi tutkimuksen kontekstiin. Havainnoinnin avulla asiat voidaan nähdä siis paremmin oikeissa asiayhteyksissä. Havainnointia on myös hyvä hyödyntää silloin kun tutkittava ilmiö on tutkijoille entuudestaan vieras. Havainnoinnin avulla tutkija oppii tuntemaan tutkittavat henkilöt yhteisönä. Jos havainnointia ei tehdä tällaisessa tilanteessa, ei esimerkiksi teemahaastattelua voida valmistella etukäteen. (Valli & Aaltola 2015, 146-147, 149, 152.) Tutkija voi suorittaa havainnoinnin joko niin että sen kohde ei tiedä tai tietää siitä. Tällöin voidaan puhua myös ei-reaktiivisesta tai reaktiivisesta havainnoinnista. Kaiken kaikkiaan havainnointia pidetään kaikille tieteenhaaroille välttämättömänä ja yhteisenä perusmenetelmänä. Eri tieteenhaarat ovat kuitenkin kehitelleet omia havainnointimenetelmiä. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 37.)

Käytimme tämän opinnäytetyön tutkimusaineistona myös havaintoja, joita keräsimme sekä haastattelutilanteessa että aikaisemmilta osallistumiskerroiltamme kielikerhossa. Toteutimme havainnoinnin avoimesti, eli niin että kielikerholaiset olivat tietoisia siitä. Pääasiallisesti kirjoitimme havainnot muistiinpanoihimme heti sen jälkeen, kun olimme osallistuneet kerhon toimintaan sekä haastattelun jälkeen. Joissakin tapauksissa seurattessamme opetusta kirjoitimme havainnot ylös heti. Näin kuitenkin vain silloin, kun se ei häirinnyt kommunikointia kielikerholaisten kanssa. Muistiinpanoja kirjoitettaessa on hyvä päättää etukäteen missä ja kuka ne tekee, koska muistiinpanovälineiden pito koko ajan esillä voi olla mahdotonta sekä häiritä asioiden luonnollista kulkua eteenpäin (Valli & Aaltola 2015, 156.) Halusimme hyödyntää joka kerran havaintoja, sillä maahanmuuttajat olivat meille vieras ryhmä. Hyödynsimme tekemiämme havaintoja, silloin kun aloitimme rakentamaan varsinaisia haastattelukysymyksiä sekä miettimään sopivia menetelmiä haastatteluun.

Haastattelun rakenne

Haastattelimme kielikerholaisia keräämällä heiltä palautetta kielikerhosta teemahaastattelun avulla. Tavoitteenamme oli etsiä vastauksia tutkimuskysymyksiimme sekä saada palautetta kerhon toiminnasta. Olimme rakentaneet palautteenkeruukysymykset siten, että saisimme niistä myös aineistoa tutkimuskysymyksiimme. Koska meillä haastattelijoina ei ollut yhteistä äidinkieltä haastateltavien kanssa ja kerholaisten kielitaito vaihteli, oli meidän rakennettava haastattelukysymykset mahdollisimman yksinkertaisiksi. Teimme riittävästi apukysymyksiä sekä keskustelunavauksia (liite 2), mitkä luokittelimme tutkimuskysymystemme mukaan. Haastattelua varten teemoittelimme nämä kysymykset uuteen järjestykseen (liite 3), koska halusimme haastattelutilanteessa kysymysten olevan mahdollisimman johdonmukaisessa järjestyksessä haastateltavien näkökulmasta. Kokonaisuudessaan jaoin haastattelun kolmeen eri osuuteen.

Ensimmäisessä osuudessa käsiteltiin teema 1:stä ja 2:sta ja toisessa osuudessa teema 3:sta. Näissä kahdessa osuudessa oli tarkoituksena kerätä varsinainen palaute kerhosta. Viimeinen, kolmas osuus oli varattu kiitoskierrokselle. Seuraavalla sivulla taulukossa 3 avataan jokainen teema ja teeman apukysymykset.

TAULUKKO 3. Teemat ja niiden apukysymykset.

TEEMA 1 Miksi tulit, mitä pidin kerhosta?	<ul style="list-style-type: none"> • Mistä kuulit kerhosta? • Miksi halusit tulla kerhoon? • Onko elämäsi Suomessa helpottunut kerhon johdosta? • Mitä hyötyä kerhosta on ollut elämääsi? • Onko kerhossa helppo puhua suomea? miksi? (mitkä asiat vaikuttavat siihen?) • Onko ryhmällä tai opettajalla ollut vaikutuksia kerhossa viihtymiseesi? • Onko ryhmähenki vaikuttanut kerhossa viihtymiseesi, miten?
TEEMA 2 Kerhon sisältö, parannusehdotukset, suosittelisitko?	<ul style="list-style-type: none"> • Suosittelisitko kerhoa ystävällesi, miksi? • Onko kielikerhoa tarpeeksi paljon viikossa? • Haluaisitko opiskella suomen kieltä enemmän? • Miten parantaisit kerhoa? • Millaisesta opiskelutavasta pidit eniten? Miksi? (kirjoittaminen, keskustelu, itsenäinen tekeminen, ryhmässä puhuminen, opettajan kysymykset)
TEEMA 3 Sisältö ja sen merkitys sosiaalisiin verkostoihin? Opetuksen sisältö ja sen hyödyntäminen vapaa-ajalla.	<ul style="list-style-type: none"> • Onko sinusta hyvä osata suomen kieltä? Miksi? • Mitä olet oppinut kerhossa? • Oletko käyttänyt suomen kieltä enemmän vapaa-ajallasi kerhon myötä? Onko kerhosta ollut hyötyä sinulle? (esimerkiksi kaupassa käymisessä) Missä tai kenen kanssa? • Oletko saanut kerhosta rohkeutta käyttää suomen kieltä? • Kuinka monta suomalaista tunnet? Kaverit, naapurit yms. • Mistä aiheista olet pitänyt eniten? Miksi? • Jäikö kurssin aikana jokin aihe käymättä läpi jota olisit halunnut opetella?
Kiitoskierros	

Esimerkiksi suomen kielen opetuksessa yhtenä hyvänä käytäntönä voidaan pitää sitä, että kun suomen kielen taito ei riitä, annetaan opiskelijalle mahdollisuus käyttää omaa äidinkieltään vastauksissaan. Sen lisäksi että vastauksia annetaan suullisesti, voidaan

tarjota myös muita tapoja vastata. (Pollari & Koppinen 2011, 111.) Tässä opinnäytetyössä jokaisen osuuden kohdalla käytettiin erilaista menetelmää. Palaute kerättiin haastattelemalla suullisesti, kirjoittamalla sekä piirtämällä. Tällä tavoin halusimme varmistaa, että jokaiselle osallistujalle löytyisi mahdollisimman luonnollinen sekä monipuolisia vaihtoehtoja tarjoava tapa vastata palautekysymyksiin.

Pyrimme tekemään kysymykset mahdollisimman yksinkertaisiksi sekä lyhyiksi, jotta kaikki ymmärtäisivät kysyttävän asian. Olimme myös etsineet osallistujien äidinkielellä apusanoja esitettäviin kysymyksiin, joita pystyimme tarvittaessa hyödyntämään haastattelutilanteessa. Kysymysten asettelu palautekyselyssä oli tehty neutraaliksi. Varauduimme myös siihen, että vastausten antamiseen on annettava riittävästi aikaa, sillä kielikerholaisten suullinen ulosanti vaihteli kielitaidon takia. Koska nämä seikat oli huomioitu haastattelua suunniteltaessa, oli myös todennäköisempää, että tulisimme saamaan mahdollisimman luotettavaa tutkimusaineistoa.

Aloituksella iso merkitys haastattelun onnistumiselle

Kerroimme kielikerholaisille opinnäytetyöstämme ja tutkimusaiheestamme hyvissä ajoin. Kerroimme heille myös haastattelukerrasta etukäteen kielikerhon edellisellä kerralla, ja painotimme että se on kaikille vapaaehtoinen ja siihen voisivat osallistua kaikki halukkaat.

Haastattelutilanteessa esipuheen tarkoituksena on luoda miellyttävä, vapautunut ja luottamuksellinen ilmapiiri. Haastattelun onnistumiseen voi vaikuttaa se kuinka ensimmäisen kerran viestitään haasteltaville haastattelusta. Motivoivia tekijöitä haastatteluun suostumiselle voivat olla esimerkiksi se, että haastateltaville annetaan mahdollisuus tuoda esiin oma mielipiteensä sekä kertoa omista kokemuksistaan. Haastateltava saattaa toivoa, että hänen omat kokemuksensa voivat olla hyödyksi samassa tilanteessa oleville muille ihmisille. (Valli & Aaltola 2015, 28–29,32,39).

Ennen haastattelun alkua toimme esille sen, että palautteesta saaduista tutkimustuloksista on hyötyä niin tutkijoille kuin kielikerholaisille, kielikerholle sekä kielikerhon opettajalle. Tavoitteenamme on, että haastattelussa kaikki tulevat kuulluksi ja että myös heille jää kuulluksi tulemisen tunne sekä tunne siitä, että heidän mielipiteillään on todellinen vaikutus kielikerhon kehittämisessä. Jotta haastatteluun saataisiin osallistumaan kaikki, joiden sinne on suunniteltu tulevan paikalle, on haastattelijan kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka hän motivoi heitä osallistumaan

siihen. Edellä mainittujen seikkojen näkyväksi tuomisen uskoimme vaikuttavan siihen kuinka motivoituneesti ja aktiivisesti kielikerholaiset osallistuvat haastatteluun.

Jaoimme osallistujille ennen haastattelun alkua saatekirjeen (liite 4). Siinä osallistujille tuotiin selkeästi näkyväksi, että haastattelu nauhoitetaan, ja että nauhoitus tehdään tutkimuksen analysoinnin luotettavuuden takia. Painotimme että, nauhoite tullaan hävittämään heti analysointivaiheen jälkeen. Saatekirjeessä kerrottiin myös, että kaikki vastaajat tulevat pysymään täysin anonymeinä ja että haastatteluun eli palautteenkeruutilaisuuteen osallistuminen on vapaaehtoista. Saatekirjeen kävimme kielikerholaisten kanssa yhdessä läpi ennen haastattelun aloittamista varmistaaksemme, että kaikki ymmärtävät sen sisältämän tiedon.

Ryhmähaastattelu kohtaa teemahaastattelun

Ryhmähaastattelut tuottavat yleisesti ottaen erilaista aineistoa kuin yksilöhaastattelut. Ryhmähaastattelussa pyritään saamaan haastateltavilta laajoja vastauksia sekä mielipiteitä. Ryhmähaastattelumenetelmää voidaan kuvailla myös eräänlaiseksi keskusteluksi, jossa siihen osallistuvat kommentoivat tutkittavaa asiaa jokseenkin spontaanisti. Haastattelijan on kuitenkin huolehdittava siitä, että keskustelu pysyy tutkittavissa teemoissa. Tästä johtuen ryhmähaastattelun aikana haastattelijan on hyvä puhua välillä samaan aikaan kaikille ja suunnata välillä kysymyksiä myös yksittäisille haastateltaville. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 61–63; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 215).

Ryhmähaastattelumenetelmästä on hyötyä tutkijalle esimerkiksi silloin, kun hän tarvitsee nopeasti tietoa usealta haastateltavalta samanaikaisesti. Joskus sitä pidetäänkin helpompana haastattelumenetelmänä kuin yksilöhaastattelua. Riskinä on kuitenkin se, että kaikki haastatteluun kutsutut eivät saavu paikalle. Joskus myös ongelmaksi voi syntyä se, että ryhmässä on yksi tai kaksi dominoivaa henkilöä. Tällöin haastattelijaa voi helpottaakseen tilannetta kysyä kysymyksiä suoraan toisilta haastateltavilta. Silloin kun ryhmähaastattelua pitää kaksi henkilöä, helpottuu haastattelun ohjailu. Sillä välin kun toinen haastattelijaa keskittyy keskustelemaan haastateltavien kanssa yhdestä teemasta, voi toinen esimerkiksi valmistella seuraavaa teemaa. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 61–63; Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 215).

Koska tämän opinnäytetyön tutkimuksen haastattelun tekoon oli varattu vain yksi kerta kielikerhossa, päätimme kerätä tutkimusaineiston eli palautteen kerhon toiminnasta,

ryhmähaastattelumenetelmää käyttäen. Koska sekä ryhmä- että teemahaastattelun menetelmistä ja tavoitteista löytyi paljon yhtäläisyyksiä, koimme että saisimme mahdollisimman paljon aineistoa tutkimukseemme yhdistämällä nämä menetelmät. Tarkoituksenamme oli saada avoimen keskustelun avulla paljon laadukasta tietoa haasteltavilta. Otimme haastattelumenetelmän valinnassa myös huomioon sen, että kielikerholaiset olivat tottuneet toimimaan pienryhmissä ja yhtenä isona ryhmänä. Koimme, että haastattelutilanteen tulisi muistuttaa mahdollisimman paljon heille kielikerhossa totuttuja toimintatapoja

Kielimuurin huomioiminen

Ruusuvuori & Tiittula (2005, 79–80) kirjoittaa että, silloin kun haastattelija ja haastateltava ovat eläneet eri kulttuurin piirissä, voi se heikentää heidän mahdollisuuksiaan ymmärtää toisiaan. Lähtökohtaisesti laadullisen tutkimuksessa tavoitellaan sitä, että jos haastateltavan puhe tuottaa tutkimusaineiston, voi haastattelu onnistua vain silloin kun haastattelija ja haastateltava ymmärtävät toisiaan.

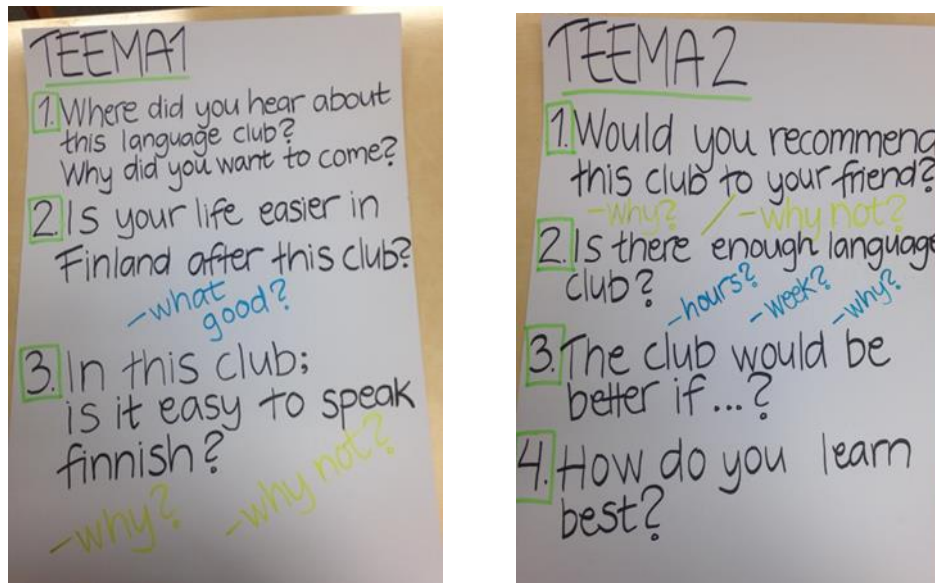
Toivoimme ryhmähaastattelun rohkaisevan kaikkia osallistumaan keskusteluun sekä luomaan avoimen ilmapiirin, vaikka kielitaito vaihtelikin kerholaisten välillä. Vaikka kyse oli suomen kielen kerhosta, päätimme haastattelua helpottaaksemme käyttää palautteen keruussa myös muita kieliä kuin suomea. Sovimme kerhon opettajan kanssa, että käytämme mm. englannin kieltä, koska hänen näkemyksensä mukaan palaute ei olisi luotettavaa, jos kysymyksiä ja vastauksia ei voitaisi tarkentaa muulla kuin suomen kielellä. Päätimme myös kääntää palautekysymysten avainsanoja etukäteen ranskaksi ja espanjaksi. Näitä sanoja pystyimme hyödyntämään haastattelutilanteessa ja säästää mahdollisesti myös aikaa, sillä kaikki kielikerholaiset eivät osanneet englantia.

Ensimmäinen osuus keskustellen

Haastattelumenetelmänä ensimmäisessä osuudessa haastateltavat jaettiin kahden hengen ryhmiin eli pareihin niin, että he pystyisivät puhumaan keskenään samaa kieltä. Kielikerhon opettajan apua päätettiin hyödyntää tässä vaiheessa, koska hänellä oli entuudestaan enemmän tietoa siitä, ketkä pystyisivät kommunikoimaan keskenään parhaiten. Parit istuivat puolikaareissa ja joka parin välille jäi tyhjä tuoli.

Teema 1:sen ja teema 2:sen läpikäymiseen oli varattu yhteensä puoli tuntia aikaa. Haastattelija kävi molemmat teemat läpi yksittäisenä osiona. Ensin hän luki

teemakartonkien (kuva 1) kysymykset ääneen ja varmisti että kaikki haastateltavat ymmärsivät ne. Hän antoi pareille viisi minuuttia aikaa keskustella kysymyksistä keskenään. Tarkoituksena oli, että tämän jälkeen jokainen pari kertoisi ääneen heille heränneet ajatukset annetuista kysymyksistä kokonaisuutena haastattelijan avulla. Tarkoituksena ei siis ollut, että jokaiseen kysymykseen vastattaisiin yksitellen, vaan kysymysten oli tarkoitus toimia ajatusten ja keskustelun herättäjänä parien kesken.

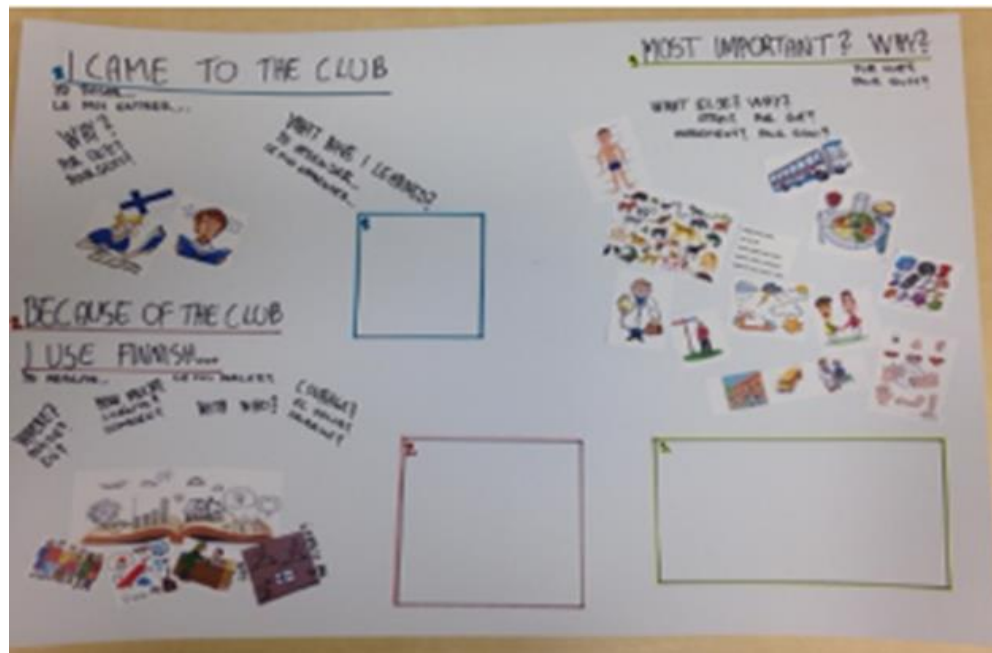

KUVA 1. Teema 1 & 2, teemakartongit.

Toinen osuus piirtäen ja kirjoittaen

Toisessa osuudessa haastateltavat jaettiin kolmen ja neljän hengen ryhmiin. Toisessa osuudessa käytiin läpi teema 3:sta ja siinä käytettiin apuna A2-kokoista kartonkia (kuva 2) mihin oli liitetty apukuvia ja kysymyksiä. Pohdimme etukäteen olisiko tämän kaltainen palautteenkeruutapa toimiva, jossa kerholaiset saisivat piirtää ja kirjoittaa kartongille sekä katsella siitä kuvia kerhoon liittyen. Kuvissa esiintyi esimerkiksi eri teemoja joita kerhossa oli opeteltu. Tarkoituksena oli että, he pohtisivat, keskustelisivat ja kirjoittaisivat kartongille mitä mieleen tuli kustakin teemasta. Havaintojemme sekä opettajan haastattelun (liite 1) mukaan kielikerhossa ei oltu aikaisemmin käytetty tällaista menetelmää. Se oli siis kerholaisille kuin meillekin täysin uudenlainen tapa kommunikoida. Koska ensimmäisessä osuudessa oli haastattelu ollut puhtaasti puheen varassa, halusimme toisessa osuudessa herättää keskustelua käyttäen myös muita menetelmiä.

Suunnittelimme että, jos haastatteluun saapuisi paikalle noin kymmenen kielikerholaista, jakaisimme heidät kolmeen ryhmään. Paikalle saapui kuitenkin vain seitsemän, joten jaoin kerholaiset kahteen ryhmään (3 henkilöä ja 4 henkilöä). Niin kuin ensimmäisessäkin osuudessa, myös tätä ryhmäjakoja tehdessä opettaja oli apuna. Ryhmät jaettiin taas sillä perusteella, että niihin päätyivät ne kerholaiset, jotka pystyvät keskenään keskustelemaan parhaiten, eli niin, että he puhuivat joko samaa kieltä, tai olivat muuten kerhossa paljon tekemisissä keskenään. Haastattelija selitti tehtävänannon lyhyesti ja ytimekkäästi, jonka jälkeen kerholaisille annettiin vielä tilaisuus tarkentaa tehtävänantoa. Tämän jälkeen kerholaisilla oli 15 minuuttia aikaa täyttää kartonkia, jonka jälkeen niihin saadut tuotokset käytäisiin ryhmä kerrallaan yhdessä läpi.

KUVA 2. Teema 3, teemakartonki.

Selkeä lopetus ryhmälle kiitosten muodossa

Ryhmän lopetusvaiheeseen voi liittyä muun muassa haikeutta tai kiitollisuutta. Etenkin silloin kuin ryhmä on toiminut hyvin, voi sen lopetukseen liittyä voimakkaitakin tunteita. Ryhmän toiminta voi päättyä esimerkiksi ryhmän muuttumiseen tai opiskelijoiden valmistumiseen. Onkin tärkeää, että lopetusvaiheessa ryhmäläisille annetaan mahdollisuus lopettaa se asianmukaisin menoin. Tämä edesauttaa siirtymistä eteenpäin hyvillä mielin. (Selin & Maunu & Kannussaari 2014, 31.)

Keräsimme tutkimusmateriaalimme, eli palautteen kielikerhosta viimeisellä opetuskerralla ennen joulua ja kerho tulisi taas jatkumaan keväällä. Opettajan haastattelussa (liite 1) tuli esille, että usein osa kerholaisista lopettaa kerhon talven ja kevään välissä, sillä he saavat opiskelupaikan. Tästä johtuen halusimme yhdistää palautteenkeruuseen myös selkeän lopetuksen ryhmälle sekä kerhon ”syyslukukaudelle”. Päätimme kerätä viimeisen palauteosuuden (teema 3) siten että samalla annettaisiin kaikille kerholaisille sekä opettajalle mahdollisuus kiittää tosiaan ”kiitoskierroksella”. Tavoitteenamme oli antaa kielikerhon ”syyslukukauden” ryhmälle selkeä lopetus. Tämän lisäksi järjestimme kerholaisille aikaa pikkujoulujen viettoon haastattelumme jälkeen.

4.3.4 Aineiston analyysi ja raportointi

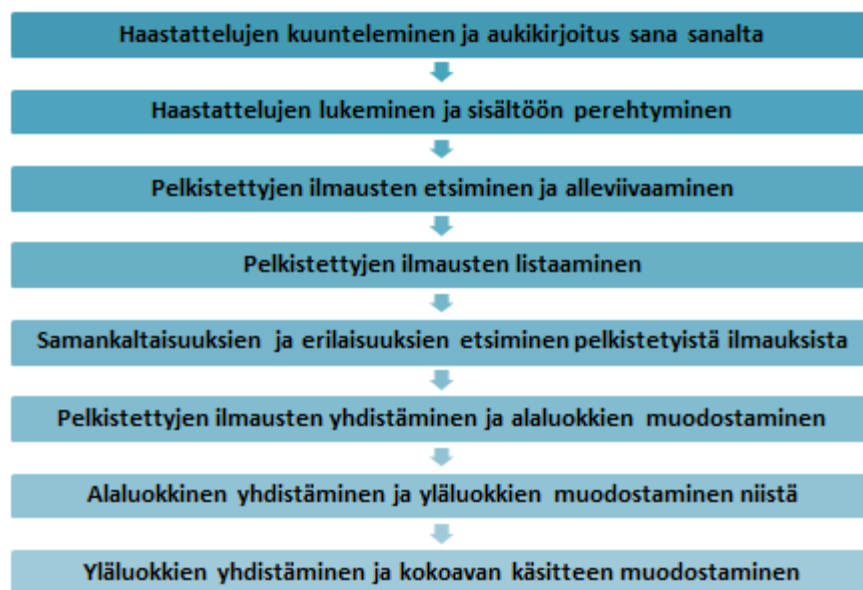
Laadullisen tutkimuksen analyysi

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmänä voidaan pitää sisällönanalyysia. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä monia erilaisia tutkimuksia. Laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmää voidaan kutsua sisällönanalyysiksi, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan että sen teoreettisena kehyksenä on toiminut kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia. Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää pitää kiinni siitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus tarkastella. Tarkastelun kohde on määritelty tutkimuksen tarkoituksena ja tutkimustehtävänä. Laadullisessa analyysissä tulee usein esille analyysivaiheessa monia kiinnostavia asioita, joita voisi tutkia ja raportoida, mutta tutkijan on pysyttävä tutkimustehtävässään. Uudet mielenkiintoiset materiaalit on syytä siirtää esimerkiksi tutkimuksen jatkotutkimusehdotuksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.) Näin teimme myös tässä opinnäytetyössä.

Aineistolähtöisen analyysin tulkintavaiheessa ei pitäisi aikaisemmilla tiedoilla, havainnoilla tai teorioilla olla mitään vaikutusta analyysin toteuttamiseen. Koska analyysin oletetaan olevan aineistolähtöinen, ei aikaisempien tietojen pidä vaikuttaa lopputulokseen. Käytännössä kaikki aikaisempi tieto mitä tutkijalla on, pyritään sulkemaan pois analyysivaiheessa. Aineistopohjaisessa analyysissä pidetäänkin joskus ongelmallisena sitä, pystyykö tutkija sulkemaan itsestään kaikki omat ennakkoluulonsa pois. Tämän takia aineistolähtöistä analyysia pidetään ajoittain vaikeana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–96.)

Aineiston analysointi käytännössä

Opinnäytetyömme tutkimus on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja sen sisältö on analysoitu aineistolähtöisenä analyysinä. Pidimme tärkeänä tutkimusta tehdessämme, että kirjoitamme kaikki analyysin vaiheet mahdollisimman yksityiskohtaisesti auki. Jotta tämän opinnäytetyön lukija saisi mahdollisimman kattavan kuvan siitä kuinka olemme aineiston analysoineet, pyrimme kirjoittamaan kaikki analyysivaiheet auki mahdollisimman tarkasti. Kuvio 1 havainnollistaa kuinka tämän tutkimuksen aineiston analysointi eteni. Tässä opinnäytetyössä on käyty kaikki kuvio 3:n askeleet läpi.

KUVIO 3. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Aineiston analyysivaiheen aloitimme haastattelutilanteen jälkeen käymällä yhdessä keskustelua siitä kuinka haastattelutilanne oli meidän mielestämme sujunut. Tämän jälkeen kirjoitimme omat havaintomme ja ajatuksemme haastattelun kulusta ylös omiin muistiinpanovihkoihimme. Kirjoitimme esimerkiksi siitä mikä meni hyvin, missä olisi voinut tehdä toisin, mitä huomioita tai havaintoja teimme omasta, toistemme, kerholaisten ja haastattelutilanteessa läsnä olleen opettajan toiminnasta. Reflektoimme myös sitä millainen tunnelma haastattelutilanteessa oli ja millaisia ajatuksia itsellemme heräsi ennen haastattelua, sen aikana ja sen jälkeen.

Seuraavaksi jatkoimme analyysivaihetta nauhoitettujen tiedostojen kuuntelemisella. Siirsimme ensin kaikki nauhoitukset tietokoneelle varmistaaksemme että nauhoitukset eivät katoa. Tämän jälkeen selvitimme mistä nauhureista kielikerholaisten puhe erottui selkeimmin, ja käytimme niitä nauhoituksia haastattelun kuuntelu ja litterointi vaiheessa.

Litterointi voidaan toteuttaa vapaavalintaisella tavalla. Litteroinnin tarkoituksena on saada kerätty aineisto helpommin tulkittavaksi. Litterointia voidaan kutsua myös koodaukseksi, mutta siinä on kuitenkin muistettava viisi tärkeää tehtävää:

1. ne on sisäankirjoitettuja muistiinpanoja
 2. niillä jäsennetään sitä, mitä tutkijan mielessä aineistossa käsitellään
 3. ne toimivat tekstin kuvailun apuvälineenä
 4. ne toimivat aineiston jäsennyksen testausvälineenä
 5. niiden avulla voidaan etsiä ja tarkistaa tekstin eri kohtia eli ne toimivat osoitteena
- (Eskola & Suoranta 1998, 156; Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93.)

Haastattelu oli jaettu kolmeen osioon. Ennen kun aloitimme litterointiprosessin, jaoimme litterointiosiot sen mukaan, kuka oli ollut päävastuussa kustakin osiosta haastattelutilanteessa, ja työstimme litterointia ensin itsenäisesti. Litterointien valmistuttua, kävimme läpi yhdessä pintapuolisesti millaista aineistoa olimme litteroidusta haastattelusta yleisesti ottaen saaneet. Tämän jälkeen päätimme lukea ja alleviivata omista litteroinneistamme omat, mielestämme olennaisimmat asiat. Luimme myös toistemme litteroinnit läpi koska halusimme varmistaa, että tässä vaiheessa analyysiprosessia mitään olennaista ei jäisi haastattelumateriaalista huomioimatta. Karsimme ja rajasimme tässä vaiheessa epäselvät ja tutkimuksemme kannalta epäolennaiset asiat pois. Jäljelle jääneet asiat muodostivat aineiston, joka vastasi sitä mitä tutkimuksessamme oli tarkoituksena tarkastella.

Tässä vaiheessa siirryimme analysoimaan aineistoa yhdessä. Alleviivasimme litteroinnista poimitut vastaukset pelkistetyiksi ilmauksiksi. Pelkistetyt ilmaukset teemoittelimme ensin alaluokkiin, jonka jälkeen teemoittelimme ne yläluokkiin. Viimeiseksi teemoittelimme yläluokat yhteen isoon pääluokkaan (taulukko 4).

Tutkimustuloksia kirjoitettaessa on tutkijan tarkistettava, että tuloksista ilmenee tutkimustehtäviin saatava vastaus. Tutkimustuloksia voidaan raportoida muun muassa niin, että niissä ei ilmene mitään muuta kuin tulokset. Tällöin tuloksia yhdistetään aiempaan tietoon pohdintaosuudessa. Tuloksia voidaan myös kirjoittaa toisessa muodossa, jolloin niitä kirjoitettaessa yhdistetään jo aiempaan tietoon ja pyritään niiden väliseen dialogiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 158.) Tulososiota voidaan myös kirjoittaa siten, että aineistoa pyritään kuvaamaan tieteellisen kerronnan avulla. Tällöin tutkija yhdistää kirjallisuudesta tekemiään havaintoja omaan kirjoitukseensa. Laadullisen tutkimuksen raportin kirjoittamisessa voi usein ilmetä ongelmia siinä, että kirjoittajan voi olla vaikeaa yhdistää arkipuhetta sekä tieteellistä tekstiä (Alasuutari 1993, Tuomi ja Sarajärvi 2009, 158 mukaan).

Raportti käytännössä

Tämän opinnäytetyön raporttiosuuteen kuuluvat tuloksien, johtopäätösten sekä pohdinnan kirjoittaminen. Kiinnitimme huomiota myös siihen, että tulisimme käyttämään samoja avainsanoja koko kirjoitusprosessin ajan. Näitä olivat esimerkiksi; kielikerho, kielikerholainen, kerholainen, opettaja, haastattelu ja vastaus. Valitsimme käyttämämme sanat tarkoin, jotta kirjoittamamme teksti olisi yhtenäinen ja että käyttäisimme samoja sanoja. Keskustelimme myös raporttia tehdessämme siitä kuinka asiat tullaan esittämään lopullisessa tuotoksessa; mihin muotoon, missä järjestyksessä yms. asiat tullaan kirjoittamaan. Raportoinnissa peilaamme saamiamme tutkimustuloksia myös opettajalta saatuihin haastatteluvastauksiin (liite 1).

Ensin aloimme tehdä koontia saamistamme tutkimustuloksista. Koska Suomen Punainen Risti käytti tuloksia RAY:n vuoden 2014 tuloksellisuus- ja vaikutusselvityksessä, kirjoitimme ne aluksi puhtaasti tuloksista tehtynä koontina. Tämän jälkeen yhdistimme tulososuuteen niitä tekemiämme havaintoja, jotka liittyivät meidän aiempaan tietoomme tutkimusaiheesta. Koko tämän kirjoitusvaiheen ajan, teimme muistiinpanoja johtopäätökset, luotettavuus ja etiikka- sekä prosessin arviointiosuuksiin. Tässä vaiheessa teimme muistiinpanot myös mahdollisista jatkotutkimus- sekä kehitysehdotuksista, joita nousi esille tutkimustuloksia kirjoittaessamme.

Ennen kuin aloimme kirjoittaa johtopäätösosuuksia, keskustelimme tarkasti mitkä asiat mielestämme tutkimustuloksista olivat nousseet esille. Kirjoitimme johtopäätökset

yhdessä kuitenkin niin, että toinen oli kirjoittanut niin sanotun punaisen langan tekstille, ja täydensimme sen yhdessä kirjoittamalla sekä pohtimalla. Laadullisesta tutkimuksesta saatuja tuloksia ei ole syytä yleistää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 17). Johtopäätösosuuudessa tekemämme yleistykset rajasimme koskemaan ainoastaan tätä opinnäytetyötä ja siitä saatuja tutkimustuloksia sekä havaintoja. Johtopäätösosuuuden jälkeen siirryimme pohditaosuuteen, jonne olimme tässä vaiheessa saaneet jo paljon alustavia näkökulmia sinne tekemiemme muistiinpanojen avulla.

5 TULOKSET

Tuloksia analysoidessamme löysimme paljon yhtäläisyyksiä hyviin käytäntöihin joita myös käytetään maahanmuuttajaoppilaiden opetuksessa teoksessa Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen (Pollari & Koppinen 2011). Peilasimme saamiamme tutkimustuloksia näihin hyviin käytäntöihin. Käytimme tässä osuudessa myös suoria lainauksia haastattelusta. Jokaisen lainauksen edessä on h ja numero, jossa h tarkoittaa haastateltavaa, tai t joka tarkoittaa tutkijaa.

5.1 Motivaationa kielen oppimiselle uudet ystävät

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa kielikerholaisten ajatuksia kielitaidosta ja sen merkityksestä, motivaatiota kielikerhoon tulemiselle, sekä sitä, onko suomen kielen osaamisella vaikutuksia kerholaisten sosiaalisten verkostojen muodostumiselle. Kysyimme näitä asioita eri näkökulmista siten, että näitä samoja asioita lähestyttiin hieman eri lähtökohdista. Pyrimme saamaan mahdollisimman monipuolisesti vastauksia kysymällä kerholaisilta miksi he ovat tulleet kerhoon, onko heidän mielestään hyvä osata suomen kieltä ja tuntevatko he suomalaisia. Kysyimme myös, ovatko he käyttäneet enemmän suomen kieltä kielikerhon myötä.

Motivaatio kerhoon tulemiseen

Syiksi kerhoon tulemiselle kerholaiset kertoivat, että he tulevat kielikerhoon oppimaan suomen kieltä. Vastauksissa nostettiin esille, että kielen oppimisella he tarkoittivat, pysymistä kirjoittamaan, ymmärtämään ja puhumaan suomea. Haastattelussa tuotiin esille, että kielikerholaiset haluavat oppia sen maan kielen, jossa he nyt asuvat. Toiseen maahan muuttaessa oman maan kieli ei ole enää eniten puhuttu kieli, vaan kantakielen eli suomen kielen merkitys kielikerholaisten elämässä on korostunut. Suomeen muutettaessa oman äidinkielen käyttämisestä on tullut kielikerholaisille toissijaista.

h1: *“Because if I want to live here in final in Tampere the first thing and the important thing is to learn the first language and that’s why I come here and to learn finnish and to speak with people.”*

h2 jatkaa: *“That’s right. I want to come here because I live here so the first and the important thing is learn finnish and to write and to speak because Finnish is the spoken language in here.”*

h7: *"Me opimme kirjoittamaan, ymmärtämään ja puhumaan suomea."*

h3: *"I come to the club because learning the finnish language."*

h4: *"Minä tulen koska opin suomen kieltä. Opin paljon sana."*

Ensisijainen syy sille, miksi kielikerholaiset halusivat oppia suomen kieltä, oli se, että he pystyvät oppimansa kielitaidon avulla pärjäämään ja asumaan Suomessa. Kielen oppimisen myötä kommunikointi ja kielen ymmärtäminen helpottuu. Havaintojemme mukaan kielikerholaiset pyrkivät käyttämään suomen kieltä omassa elämässään aina silloin, kun se vain oli mahdollista.

Kielikerhoon tultiin tutkimuksen mukaan myös sen takia, että se oli ilmaista ja se mahdollisesti sen että sinne pääsivät kaikki varallisuudesta riippumatta. Kielikerhoa luonnehdittiin paikkana joka oli avoin kaikille. Kuitenkin vaikka kielikerho on kaikille ilmainen ja sinne on kaikille vapaa pääsy, tuli tästä huolimatta tekemässämme opettajan haastattelussa esille, että hänen mielestään osittain kulttuurillisista syistä naisilla voi silti olla kynnys tulla ryhmään, jossa on myös miehiä. Havaitsimme myös itse, että suurin osa tutkimukseemme osallistuneista kielikerholaisista oli miehiä.

h6: *"The club es.. good..and a.. it's free.."*

Kielitaito kasvaa yhdessä

Tutkimuksessamme kielikerholaiset toivat ilmi, että ensimmäisillä kerroilla kielikerhossa suomen kieltä ei osattu juuri lainkaan. Ei yhtään sanaa eikä esimerkiksi yhtään verbiä. Nyt opettajan ja muiden puhetta ymmärrettiin jo vähän ja sanojakin osattiin huomattavasti enemmän kuin ensimmäisillä kerroilla. Tutkimuksessamme kielikerholaiset toivat esille sitä, että aluksi Suomeen tullessaan kielen osaamattomuus ja se että ei ymmärtänyt muiden puhetta, aiheutti turhautumista. Vaikka tutkimustuloksissamme osa kielikerholaisista totesi puheen tuottamisen olevan heille vielä hankalaa, moni koki että erottaa sanoja ja ymmärtää kuitenkin jo jotakin siitä mistä puhutaan, ja se että ymmärtää edes vähän, oli kielikerholaisille tärkeää.

h1: *"Ei ole ensimmäinen.. at first it wasn't mutta nyt after yksi kuka se on vähän mm.. better than a first because at first when I come to this class I don't know anything about finnish and it was a little confusing for me."*

h1 jatkaa: *"And I don't understand anything any word even the verb but now I know a little when the teacher speaks a little what she says."*

h4: *"Ymm.. ei puhu, mutta lissen. minä kuuntelen.. joo."*

h3: *"Maybe solved some of my problems."*

h6: *"Noh..hehheh...mm... Kyllä!" (tulen opiskelemaan Suomen kieltä)*

t: *"Miksi?" (tarkentaa kysymystä)*

h6: *"Mm...pues...mm..es more.."*

h5: *"Communication?" (auttaa h6:sta)*

t: *"On helpompaa?" (varmistaa mistä puhutaan)*

h6: *"Joo!"*

Tutkimuksemme mukaan kielikerholaisille oli helpottavaa se, että kielikerhossa puhuttiin monia eri kieliä. Usein apuja sai ystävältä, joka puhui samaa kieltä ja joka ymmärsi paremmin mistä opettaja puhui. Eri kielissä on eroja, ja parhaiten kieltä oppii kielikerholaisten mukaan, kun joku pystyy kertomaan yhteisellä kielellä mistä puhutaan ja miksi tässä kielessä tämä kielioppi menee näin. Havaintojemme mukaan kerholaiset, jotka osaavat englannin kieltä saattavat olla jollain tapaa etulyöntiasemassa, koska opettaja osasi sitä ja pystyi sen avulla selittämään asioita kerholaisille. Helpotusta kielen opiskeluun niille, joiden kanssa kielikerhon opettajalla ei ollut yhteistä kieltä, hän oli kuitenkin tuonut jokaiselle tunnille sanakirjoja eri kielillä.

h3: *"It is easy to talk with my classmates in the class because of the teachers and they (muut ryhmäläiset) know several language. For example they know spanish language, (*muminaa).. language, english language and a little maybe they know in our language."*

Kielen kokonaisvaltainen oppiminen ja ymmärretyksi tuleminen

Suomen kielen osaamisen merkitys on kielikerholaisille suuri ja se haluttiin oppia kokonaisvaltaisesti. Sen myötä olisi helpompi lukea, kirjoittaa ja kommunikoida, sekä ymmärtää toisia sekä tulla itse ymmärretyksi. Kielikerholaiset olivat motivoituneita kielen oppimiseen siksi, että he halusivat pystyä toimimaan Suomessa yhtä vapaasti kuin kotimaassaan. Myös kielikerhon opettaja kertoi kielikerhon lähtökohdaksi sen, että hän pyrkii opetuksissaan käymään läpi harjoitteita, jotka edesauttavat kielikerholaisten mahdollisuuksia ilmaista itseään niin selkeästi, että heitä ymmärretään.

Omien havaintojemme mukaan kielikerholaiset osallistuivat aina parhaansa mukaan keskusteluihin kerhossa. Kieltä yritettiin kuitenkin käyttää vain silloin, kun he tiesivät mistä muut keskustelivat. Kielikerholaisilla oli vaikeuksia ottaa osaa keskusteluihin silloin, kun he eivät tieneet mistä puhutaan. Tällaisissa tilanteissa kommentit kieliker-

hon opettajalle olivat ”en tiedä” tai ”en ymmärrä”. Tällaiset tilanteet saattoivat myös joskus turhauttaa kerholaisia, ja tällöin he kommentoivat sanomalla ”yes”, vaikka he eivät tienneet mihin näin vastaavat. Tällainen tapa osallistua keskusteluihin kasvattaa kielitaitoa ja sosiaalisia verkostoja vain muodollisesti, sillä todellista kontaktia muihin ei saada.

Suomalaisista ihmisistä juttukavereita ja ystäviä

Kerholaisista vain muutamilla oli suomalaisia ystäviä, osalla ei lainkaan. Tutkimuksessa tuli ilmi että, moni heistä haluaisi tavata suomalaisia ihmisiä ja saada heistä ystäviä. Tutkimuksessa nousi myös esille, että osa kerholaisista oli sitä mieltä, että heillä ei ole suomalaisia ystäviä, koska aikaa vietetään paljon kotona. Ulos haluttaisiin mennä useammin, mutta ei tiedetä minne voisi mennä. Tietämys siitä, missä aikaa voi viettää ja missä voisi tavata suomalaisia ystäviä, oli puutteellista. Havaintomme kielikerhossa ollessamme tukevat tätä, sillä usein kielikerhossa kyseltiin kielikerholaisten kuulumisia, ja monet heistä, jotka kertoivat viettävänsä paljon aikaa kotona perheen kanssa, kertoivat myös haastattelussa, että heillä ei ole suomalaisia ystäviä, tai niitä on vähän.

h1: *“I want to meet many finnish people and make friends.”*

h3: *“I have one in uimahalli.”*

h4: *“Finish people?”*

t: *“Yes, do you have friends in finnish people?”*

h4: *“Yes, vähän.”*

t: *“Do you speak finnish with them?”(jatkaa)*

h4: *“Vähä- vähän niinkuin hänkin, vähän.” (jatkaa vastaustaan)*

h?: *“I use the finnish language in everywhere and with anyone because love it and want to learn more and more. I want to use language much more.”*

Kielikerhossa tuskailtiin toisinaan sitä, kuinka vaikea suomalaisiin ihmisiin on tutustua. Esimerkiksi bussissa matkustettaessa ihmiset eivät puhu toisilleen. Kielikerholaiset kertoivat myös löytäneensä maasta puhelimen, ja koettivat pysäyttää ohikulkijoita selittämään suomeksi puhelimeen mistä puhelimen voi hakea. Kaikki ohikulkijat olivat vain kävelleet ohi otsa kurtussa ja valitelleet kiireitään.

h2: *“Even in the bus..”*

h3: *“The people in finnish do not speak!” (jatkaa haastateltava 2:n lausetta)*

h2: *“So you want to learn finnish but even in the buss they are..” (näyttää nyrpeää naama eikä katso ketään silmiin, kaikki alkavat nauramaan ja taputtamaan)*

h5: *“Everytime in here, you walkin in the street. No-one talks.”* (koko ryhmä puhuu yhteen ääneen suomalaisesta kulttuurista, aihe herättää kiivasta keskustelua.)

h3: *“This is why we have difficult to speak finish, all in here, if we live here.”*

t: *“Would you like to speak more finnish?”* (kysyy kaikilta)

h2: *“Yeah!”* (muut ryhmäläiset nyökyttelevät)

5.2 Rohkeus käyttää suomen kieltä kasvaa kielikerhossa

Toisen tutkimuskysymyksemme avulla tarkoituksenamme oli selvittää, käyttävätkö kielikerholaiset mielestään suomen kieltä enemmän kielikerhon myötä. Selvitimme asiaa kysymällä kielikerhon hyödyistä kielikerholaisille itselleen, ja missä ja kenen kanssa kielikerholaiset kieltä käyttävät sekä sitä, ovatko kielikerholaiset uskaltaneet käyttää kieltä kielikerhon ulkopuolella. Lisäsimme haastattelun lopussa käydystä vapaamuotoisemmasta kiitoskierroksesta myös muutamia asioita tutkimustuloksiin, koska kiitoskierroksesta saatujen havaintojen huomattiin vastaavan myös tutkimuskysymyksiimme.

Käytetään suomen kieltä aina kun mahdollista

Toiseen tutkimuskysymykseen vastattaessa kerholaiset toivat toistamiseen esille sen että, hankaluuksia kielen opettelemisen kanssa oli ensimmäisinä kertoina kerhoon tullessaan. He totesivat, että kerho on ollut heille hyvä, ja nyt kieltä osattiin ja uskallettiin puhua. He kertoivat nyt uskaltavansa käyttää suomen kieltä enemmän niin kerhossa kuin sen ulkopuolella.

h2: *“After the learning finnish language I'm very happy because I want to start now communicate in my day buss and even if I go to a shop I can even ask for advice in finnish. I think that's why I say it's very important to be able to speak finnish language.”*

h6: *“Suomen kieli on minulle hyvin tärkeää koska nyt tällä kurssilla tunnen, että suomenkieli ei ole niin vaikeaa kuin kuvittelin ensimmäisinä päivinäni Suomessa.”* (käännetty espanjasta suomeksi)

h7: *“Nyt minä ummäärän..mm..say..ihmiset a..s..suomalainen ihminen.. joo kiitos.”* (nauraa iloisesti)

h7: *“Minen..Elämäni on helpotui..”*

t: *“Helpottunut?”* (tarkentaa)

h7: *“Helpottunut koska minä..minä opin toosi paljon sana..suo..suomalainen sana.”*

Osa kerholaisista kuitenkin kertoi, että ei käytä suomen kieltä paljoa kerhon ulkopuolella, mutta ymmärtää kuultua puhetta nyt paljon enemmän. Suomen kielen käyttäminen kielikerhon ulkopuolella edesauttaa kerholaisten mukaan sosiaalisten

kontaktien luomista suomen kieltä puhuvien ihmisten kanssa. Täten myös mahdollisuudet saada suomalaisia ystäviä ja verkostoitua suomessa lisääntyvät. Kerholaiset kertoivat elämänsä helpottuneen kielikerhossa opitun suomen kielen ja suomalaisten sanojen, kuten verbien ansiosta, koska nyt kerholaiset ymmärsivät suomalaisia ihmisiä. Kielikerhossa jatkamisen arveltiin kuitenkin tulevaisuudessa tuovan helpotusta Suomessa asumiseen ja hyvää mieltä siellä elämiseen, sitten kun kieltä oppii paremmin.

h5: *"Kaikkina ystävien juhlina ja jälleennäkemisinä voin ymmärtää monia sanoja ja ymmärtää jotakin siitä mistä puhutaan."* (käännetty espanjasta suomeksi)

Tutkimuksessamme kielikerholaiset kertoivat käyttävänsä suomen kieltä kerhon ulkopuolella ystäviensä kanssa, koska he halusivat oppia puhumaan sitä käytännössä lisää. Kieltä käytettiin niin suomalaisten ystävien kuin niidenkin ystävien kanssa, joiden äidinkieli ei ollut suomi. Suomen kieltä käytettiin myös paikoissa, joissa kielikerholaiset kävivät asioimassa. Havainnoimme että rohkeus käyttää suomen kieltä kerhossa ja sen ulkopuolella kasvoi ja kerholaiset kokivat, pystyvänsä selviämään eri tilanteista sillä kielitaidolla, joka heillä on. Suomen kielen alkeet –kerhossa opitut suomen kielen sanat ja lauserakenteet olivatkin hyvin käytännönläheisiä kielikerholaisten elämässä.

h3: *"Minä tulen tämä kurssi mm.. ensimmäisenä päivänä minä tulen.. mm.. Minä en tiedä suomen kieli mutta mm.. tänään mm.. minä puhun vähän, vähän suomea, kieli, koska tämä kurssissa.. kurssilla.. kun tämä kurssi on kullä hyvä minulla, minulta, minusta koska tämä kurssi mm.. minä puhun suomea hyvin."*

h3: *"Minun ystäväni me puhun suomea. Ei englantia ei persiaa..mm..sitten..tämä on oikea kurssi on oikea."*

h4: *"Kyllä mutta ei paljon. En paljon puhun mutta ymmärrän..."*

h3: *"Kun puhut hitaasti."* (jatkaa h4 vastausta)

Halu pärjätä suomen kielellä

Kielikerholaiset luettelivat eri paikkoja, kuten ruokakauppoja, kirjaston ja uimahallin, jossa he ovat käyttäneet suomen kieltä. Suomen kielen osaaminen ja puhuminen etenkin kaupoissa koettiin tärkeäksi, koska nyt oli mahdollista keskustella myyjien kanssa ja kysyä heiltä jopa neuvoa suomeksi. Kaupassa asiointi oli muutenkin helpottunut suomen kielen oppimisen myötä, sillä erilaisia ostettavia asioita oli helpompi tunnistaa,

kun osasi lukea mitä ne olivat. Sekin että kaupassa osattiin tervehtiä, kiittää ja sanoa näkemiin koki moni, että osasivat puhua ajoittain jopa todella hyvin suomea.

h3: *“I speak finnish in library.”*

h3: *”Minä puhun suomea hyvin. Kaikkil ja Marketti ja Lidl ja K-marketti ja ehhehheh.”*
(nauraa, muut kerholaiset yhtyvät nauruun)

h2: *“If I go to a shop I can even ask for advice in finnish and that’s why I think that’s why I say it’s very important to be able to speak finnish language.”*

h1: *“And when i go to the lidl and i speak Finnish very well because i just say hello (muut nauravat ja myötäilevät) ..and hei! Or moi! And give money and nothing else.”* (vastaus herättää jälleen naurua)

Kielikerholaiset kertoivat käyttävänsä suomen kieltä myös esimerkiksi tyttären, pojan, veljen, tyttöystävän, ystävien, ja pienten lasten kanssa. Kielen oppimisen myötä toivottiin saavan rohkeutta aloittaa keskustelu suomeksi eri paikoissa liikkuessaan, esimerkiksi bussissa.

h1: *“I use these words whit my friends and, because of this club i can speak finish with my family litel by litel and also with little children. I use the finish language in everywhere with anyone because love it and want to learn more and more. I want to use language much more. I use with my girlfriend.”*

h4: *”Minä käytän paljon veljeni kanssa.”*

Ennalta tuntemattomien ihmisten kanssa keskustelemisen aloittaminen koettiin haastavammaksi kuin läheisten ihmisten kanssa keskustelemisen oman suomen kielen osaamisen epävarmuuden vuoksi. Kielikerholaiset halusivat käyttää suomen kieltä paljon nykyistä enemmän, ja sitä haluttiin käyttää kaikkialla ja kenen kanssa tahansa, kun kieltä ensin oppii vielä vähän paremmin. Tutkimuksemme ja havaintojemme mukaan suomen kieltä käytettiin tilanteista riippumatta aina silloin, kun sitä koettiin osattavan tarpeeksi hyvin eri tilanteissa toimimiseen ja niistä selviytymiseen.

Samalla tasolla ja siitä eteenpäin

Suomeen muuttaneista maahanmuuttajista suurin osa oppii suomen kielen vasta sen jälkeen, kun ovat muuttaneet Suomeen. Suomen kielen taito kuitenkin saattaa vaihdella maahanmuuttajien välillä, sillä osa on voinut esimerkiksi opiskella sitä jo ennen Suomeen saapumistaan. (Vartia ym. 2007, 67.)

Suomen kielen alkeet –kielikerhossa kaikki kerholaiset kuvailevat olevansa suomen kielen ja sen alkeiden opiskelun kanssa samalla tasolla. Se helpottaa kielikerholaisten mukaan heidän suomen kielen opiskeluaan. Usein kielen opettelemisen vastaaloittaneilla on edessään samankaltaisia oppimisen haasteita. He kertoivat pystyvänsä oppitunnilla yhdessä keskustelemaan ja miettimään opeteltavia asioita. Kielikerholaiset pystyivät täydentämään toistensa vastauksia, ja helpottamaan toinen toistaan, vaikka äidinkieli ei olisikaan sama, sillä monissa kielissä koettiin olevan paljon yhtäläisyyksiä. Myös havaintomme tukevat tätä, sillä samaa kieltä puhuvat, tai muuten toinen toistaan hyvin ymmärtävät kerholaiset hakeutuivat usein kerhossa istumaan vierekkäin, ja keskustelivat keskenään siitä, että miksi tämä menee näin. Jos he eivät yhdessä asiaa pohdittuaan saaneet asiaa selville, he kysyivät opettajalta apua.

h7: *“Mm..se on helppo..oo. Minulle puhuu suomi koska mm.. kai..mm.. kaikki on beginners..ja..minä ymmärrän.. each other?”*

t: *“Ymmärrätte toisianne?”*

h7: *“Joo!! hehheh... ja hmm...Se on helppo koska we are not speaking those difficult words and a we are just speaking mm.. easy words..so..and also we can..we can understand each other.. ja tosi...kiva..mm..puhuu ustäv....mm..ystävä?”*

t: *“Ystävän kanssa?”*

h7: *“Ystävän kanssa.”*

Silloin kun joku ilmaisi turhautumisensa kielikerhossa ääneen, sai hän usein vastaukseksi naurua, joka kertoi muiden samaistumisesta tunteeseen. Tällaisissa tilanteissa opettaja oli valppaana, ja tarttui tilanteeseen tarkentamalla, että mitä asiaa ei ymmärretty ja pyrki selittämään asian uudelleen niin, että kaikki ymmärsivät. Hän myös kyseli usein kerholaisilta, että onko heillä jotain kysyttävää. Havaintojemme mukaan kerhossa vallitsi avoin yhdessä oppimisen tunnelma, ja myös opettajan sanoja lainaten ”kaikki kerholaiset saavat sotkeutua toistensa sanomisiin, eikä kenenkään tarvitse kantaa murhetta siitä, että joutuisi pulaan jos ei osaa johonkin kysymykseen vastata”.

Opettajalla iso rooli varmistaa että kaikki ymmärtävät ja oppivat

Kerholaiset kehuivat opettajaa ja hänen sanottiin olevan hyvä, koska hän ei käytä kerhossa liian vaikeita sanoja, ja siksi kielikerhossa on helppo puhua ja oppia suomea. Selkokielen periaatteita ovat Pollarin & Koppisen (2011, 179) mukaan pitkien sanojen sekä erityissanaston kuten slangin, ammattisanaston, murteen tai symbolisten sekä abstraktien ilmausten käytön välttäminen, tuttujen ja yleisten sanojen käyttäminen, ja se että käytetään runsaasti verbejä ja substantiiveja ja vain vähän adjektiiveja ja adverbejä.

Tutkimuksemme mukaan suomen kielen kieliopin perustiedon ja esimerkiksi perussanastojen oppiminen ensiksi helpottaa kielikerholaisten suomen kielen oppimista. Uuden kielen opettelemista ja siihen turhautumista helpottaa suuresti se, että tietää heti, mitä uudet läpikäytävät asiat tarkoittavat. Myös kielikerhossa ollessamme havaintomme tukevat tätä, sillä vaikeiden suomenkielisten asioiden läpikäyminen aiheutti kielikerholaisissa turhautumista, ja kun kielen opiskeleminen tuntui vaikealta esimerkiksi joidenkin lauserakenteiden kohdalla, osa pyöritteli päätään, maiskutteli suutaan turhautuneesti tai totesi ”ei,ei,ei”, ”ei ymmärrä”, ”uuh” ja ”huhuh”. Myös opettajan herkkyydellä tarttua tilanteisiin oli havaintojemme mukaan valtava vaikutus kielikerholaisiin. Opettaja pyrki opetustilanteissa rohkaisemaan jokaista kielikerholaista puhumaan suomen kieltä kysymällä asioita suomeksi, joihin jokainen osasi vastata jollain tavalla.

Kielikerholaiset kertoivat oppineensa opettajalta paljon asioita, joita he ovat voineet hyödyntää myös esimerkiksi kotona omien läheisten tai perheenjäsenten kuten omien lasten suomen kielen opettamisessa. Sen, että pystyi itse opettamaan muita, kerrottiin todentavan myös omaa oppimista. Se että selittää asiat toiselle, jäsentää omassa päässään oppimiaan asioita vielä tarkemmin. Se haastaa pohtimaan miksi asiat ovat suomen kielessä niin kuin ovat ja miten suomen kielen kielioppi eroaa oman kielen kieliopista.

h2: *“..And now if I come back home I start to correct my, my daughter my, my, my son who has said fell, I, I, I say no.. I teach him this, I teach him this. That’s why I know that I have learned many many now.. Many many ways for teach them from the teacher and from the teacher.”*

Ryhmätyö ja ystävystyminen

Kerholaiset pitivät erityisesti ryhmätyöskentelystä sekä yhdessä oppimisesta. Sen sijaan että kerhossa opettaja opettaisi ainoastaan luokan edessä pidettiin sanojen ja lauseiden oppimista ryhmätyöskentelyn, parityöskentelyn sekä dialogiharjoitusten avulla tehokkaampana suomen kielen oppimisen kannalta. Pollarin & Koppisen (2011, 149) mukaan esimerkiksi draama on erinomainen työmuoto kulttuurien välisessä työskentelyssä. Draamassa aiheiksi voidaan sopia todellisia tilanteita, joista muodostuu ongelmatilanteita ja niitä täytyy ratkaista luovuudella ja yhteisymmärryksellä. Luova yhteistoiminta virkistää ja vapauttaa, ja sen avulla ihmisen kielikapasiteetti tulee

käyttöön. (Pollari & Koppinen 2011, 149.) Myös havaintomme kielikerhosta vahvistavat tätä, sillä tilanneharjoituksissa draaman avulla kielikerholaiset pystyivät luovasti käyttämään sitä kielitaitoa joka heille oli kertynyt. Draamaharjoitusten aikana kerholaisilla nousi myös kysymyksiä siitä, mitä eri tilanteissa voi sanoa. Harjoitusten avulla saatiin havaintojemme mukaan hyvää keskustelua aikaiseksi siitä, mitä voi kysyä tai sanoa suomeksi eri tilanteista riippuen.

Opettajan tapa opettaa kielikerholaisia ryhmätyön avulla antoi heille kerhon aikana mahdollisuuden tutustua toisiinsa. Tätä todensi se että, kielikerholaiset puhuvat toisistaan ystävinä. Myös omat havaintomme tukevat tätä, sillä ystävä sanaa käytettiin myös kerhon aikana juteltaessa kuulumisista ja siitä, mitä kukin milloinkin oli kerhon ulkopuolella tehnyt. Havaintojemme mukaan kielikerholaisilla oli selkeä kokemus siitä, että muut kielikerholaiset ovat muutakin kuin vain kielikerhokavereita, ja kielikerhossa tutuksi tulleita ystäviä tavattiin myös kerhon ulkopuolella. Eräänkin kielikerhon kerran jälkeen yksi kerholainen jakoi muille ryhmäläisille ja meille kutsun kielikerhon ulkopuolella järjestettyyn oman kulttuurinsa teemailtaan.

h2: *”The club would be better if...öö.. not only say.. the teacher teach us but two person doing conversation and exercise and a in a group, it's good..yeah..”*

h4: *”Minä luulin,luen..grupis..grupis ja speaking.” (itsenäinen työskentely eli lukeminen, ryhmätyöskentely ja puheharjoitukset) ”hyvin on kaikki” (hymähtää) (käytetyt opetusmenetelmät toimivia, on tyytyväinen niihin)*

h6: *”Practis in the group mm..mm..”*

t: *”Dialogos?” (tarkentaa espanjaksi) (dialogiharjoitukset)*

h6: *”Yes..yes..mm..es mejor..(parempi) para mi palabra. (puheelleni) Me diga mucho el dialogos.”*

h5: *”Speak in the class with other people es more efficio..” (toisten kanssa keskusteleminen tehokkaampaa)*

Kiitoskierrokseen hyvällä hengellä

Kiitoskierroksella kaikille kerholaisille annettiin mahdollisuus kiittää omin sanoin esimerkiksi muita kerholaisia sekä opettajaa joko suomen tai englannin kielellä. Suurin osa halusi kuitenkin kiittää suomen kielellä. Koska suurin osa piti kiitospuheensa suomen kielellä, oli se mielestämme selkeä osoitus siitä, että heillä oli rohkeutta käyttää suomen kieltä vaikka kielitaito eri kerholaisten välillä vaihteli paljon.

Kaikki kerholaiset olivat halukkaita kiittämään muita yksitellen, ja jokaiselta tuli kiitokset kaikille muille kerholaisille, sekä opettajalle. Myös me saimme omasta

osallisuudestamme kerhoon kerholaisilta kiitoksia. Kiitospuheissa korostui etenkin kielikerhossa vallitseva hyvä ilmapiiri sekä opettajan rooli. Suomen kielen oppimista kuvattiin esimerkiksi onnelliseksi hetkeksi ja opettajan rooli oli ollut todella iso oppimisen sekä ilmapiirin kannalta. Kaiken kaikkiaan kerholaiset summasivat kiitoskierroksella oppineensa paljon suomen kieltä ja että yhdessä opettelemalla he olivat saaneet rohkeutta sekä taitoa käyttää sitä. Nämä olivat myös havaintojemme mukaan avain asemassa, kun kielikerhoa tarkasteltiin sitä näkökulmasta oliko rohkeus käyttää suomen kieltä kasvanut. Myös opettajan haastattelussa ilmeni, että hän pyrkii opetuksen aikana kiinnittämään huomioita ryhmähengen luomiseen sekä siihen, että kaikilla on hyvä olla eikä ketään pakoteta tekemään mitään, koska kerhon toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Tällä tavoin hän uskoo että, suomen kielen puhuminen ja oppiminen kerhossa olisi helpompaa, ja tutkimuksemme sekä havaintojemme perusteella sillä todella oli vaikutusta.

h?: *“It has been a pleasure to get to know you and hopefully we will see in the future and everyone have Merry Christmas if spend christmas.”*

h?: *“Ensin haluan kertoa, kertoa kiitti kailla kailla kolme kuukautta me tulemme yhdessä opettelemme, suomen kieliä yhdessä. minä olen todella onnellinen, tähän päivään koska minä opin minä opin paljon sana minun gind opettaja leena, kiitoksia paljon,kati, opettaja kati, opettaja leona- voi kiitos!”*

h?: *“Ja kiitoksia paljon kaikki ystäväni ja opiskelemme uusi toivottavasti on.”*

h?: *“Olen onnellinen minä iloinen. Koko ryhmä sopiva.”*

h?: *“Minä tulen opiskelee suomea. minä..”(kysyy: how to say?)*

t: *“Ajattelen”*

h? jatkaa: *“Minä ajattelen kaikki opettelee menee kaikki”(kysyy: every day?)*

t: *“Joka päivä?”*

h?: *“Joka päivä oppi to shool here. To learn finnish every day and to know paljon sana suomen kieli. kiitti!”*

opettaja: *“Minä kiitän kaikki oppilaitani, teistä on tullut minulle hyvin rakkaita”*

yksi kerholainen: *“Kiitos.”*

opettaja jatkaa: *“On ollut ilo teidän kansa olla ja opetta teitä. minä useasti ajattelen teitä jo edellisenä päivänä, että huomenna taas on tunti kiva. Ja tästä päivästä: meillä on hirveen mukava, mulla on hirveen mukava tunnelma. Täällä on ollut kaikkilla mukavaa. kiva. ymmärsittekö?”*

h?: *“Kiittää!...kiittää kaikille, specially öö opettajalle!”*

5.3 Peruskieliopilla ja yhteishengellä onnistumiseen

Kolmannen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli saada kerholaisilta mahdollisimman kattavasti erilaisia kehittämis ehdotuksia. Heitä pyydettiin kertomaan onko kielikerhoa heidän mielestään riittävästi ja miten kerho toimisi heidän mielestään paremmin. Halusimme lähestyä kolmatta tutkimuskysymystä myös toisesta näkökulmasta. Pyysimme kerholaisia kertomaan miten he oppivat parhaiten, mitä he ovat oppineet sekä mitä aiheita he ovat pitäneet tärkeimpinä. Näillä kysymyksillä oli tarkoitus saada kehittämis ehdotuksia myös siitä näkökulmasta, mitkä asiat kerholaiset olivat kokeneet hyviksi käytännöiksi, ja näin ollen niitä ei kannattasi poistaa kerhon toiminnasta. Lopuksi pyysimme heitä vielä kertomaan oliko kerhossa mahdollisesti jäänyt jokin teema käymättä läpi, minkä he olisivat halunneet opetella.

Kielikerholle tarvetta

Tutkimukseen osallistuneiden kerholaisten suomen kielen alkeet kerhoa pidettiin kaksi kertaa viikossa. Molemmat kerrat olivat kahden oppitunnin pituisia (90min). Kerholaisten mielestä kielikerhoa ei ollut riittävästi yhden viikon aikana ja he toivoivat sitä esimerkiksi kolmesti viikossa. Tätä todensi se että neljällä vierailukerrallamme ennen haastattelun tekokertaa havaitsimme, että osa kerholaisista olisi vielä toivonut saavansa kerhon päätyttyä selvennyksiä epäselviin suomen kielen sanoihin tai lauseisiin. Näillä neljällä kerralla jäivät aina jotkut kerholaisista juttelemaan keskenään ja meidän kanssa, eikä heillä ollut kiire lähteä pois. Toisaalta, tutkimuksessa mainittiin kerhon olevan kerho eikä koulu, joten kaksi kertaa viikossa oli joidenkin kielikerholaisten mukaan riittävä määrä.

h4: *"Joo minä tulin.. tarwiin.. mm..mm..paljon time..mm..mm..joo..mm..kylmä, kylmä päivä viikossa."*

t: *"Kolme päivää viikossa?" (tarkentaa)*

h4: *"Kölmä päivää viikossa..joo..paljon time..eh..eh.."*

h1: *"Mm..yes..is there enough language club mm i think it's a two days a week and a for the person who don't have any others finnish courses i think it's not enough. Maybe it would be at least amm two hours and maybe three days a week and a it's a very better to become more.. of a..this.."*

h5: *"My turn? Joo, okei, i think, I need more hour for the course because it is very heavy for, for me amm..estudeing. Maybe more hour is better or more is better, i don't know.."*

h6: *"Maybe...a days for the in a week..mm..maybe three..three days."*

h2: *"Mm..mm.. oh yeah! mm.. it's would gonna be a very good for a week to add the hours because even sometimes one hour and a half is not enough to teach finnish language. Others class start from nine a.m. to three p.m. so.. that p.m should be good and from monday maybe mm.. to friday."*

h3 on eri mieltä ja jatkaa omalla vuorollaan: *"School.. it's not a club. Okay because of the second question is there enough language club hours, week, why, mm.. I don't prefer that, it is good because it's a club not a school."*

So finnish for the beginners is for the beginners is really enough but the peoples of the.. for example we have on one day we have one paragraph if it goes for two paragraph, three paragraph it is enough because it's one and a half hour if we can learn one paragraph its no enough it should be three or four paragraph, maybe it would be very good.."

Peruskieliopilla eteenpäin

Suomen kieltä opeteltaessa oli kerholaisten mielestä käytännöllistä pitää saatavilla sanakirjoja eri kielillä. Niitä hyödynsivät niin kerholaiset kuin opettajakin. Peruskieliopin sekä verbien perusteellista oppimista pidettiin tärkeänä yksittäisten, toisistaan osittain irtonaisten sanastojen sijaan. Koettiin, että kun ne on opeteltu kunnolla, suomen puhuminen ja oppiminen yleisesti ottaen on helpompaa. Niiden ympärille on kerholaisten mukaan helppo esimerkiksi opetella uusia sanoja sekä lausahduksia. Kerhoon toivottiin myös kasettien ja videoiden käyttöä oppitunneilla.

h2: *"And how do you learn best?..mm.. i would learn best that to do verbs, finnish verbs first... yah..finnish verbs because without verbs we coul not speak.. that's why i say i learn best when i know them, and if i know them i'll know how to speak finnish."*

h3 jatkaa: *"And for the fourth question how do you learn best..mm..in my own method i search from internet and we should have the basic grammar in any language."*

h1: *"I think if we learn a little sentences and words and practice together with two my friends as if we do now in our class and my teacher say this two by two i think it's very good."*

h6: *"Mm goo .doing more work..for the..öö..työ kotona"*

t: *"Työtä kotona? Homework?"*

h5 auttaa: *"More work in da house."*

t: *"Okei, joo läksyjä?"*

h?: *"Läksyjä" (kuiskaten itselleen)*

t: *"So you want more homework?"*

h?: *"Mm...no...NIIN!" (nauraa ja kaikki muut alkavat myös nauramaan)*

h5: *"Mm..how do you learn best mm i think it's maybe practical for doing the teatrical for the group in teatric."*

t: *"Teatric, draama?"*

h5: *"Aah!!! Yes okay draama!! Yes thank you!"*

Vähemmän on enemmän

Haastatteluissa kävi ilmi, että yhdellä kerralla voitaisiin käydä hieman vähemmän sanastoja ja lauseita läpi. Liian monen asian läpikäyminen yhdellä kerralla saattoi hämmennystä sekä sekaannusta niissä kerholaisissa, jotka eivät osanneet lainkaan suomen kieltä. Opettavia asioita ei aina opittu kunnolla. Koettiin, että olisi oppimisen kannalta parempi että, yhdellä kerralla opeteltaisiin esimerkiksi vain yksi sanasto kunnolla sen sijaan että käytäisiin useita sanastoja läpi kiireellä eikä niitä aina opittu kunnolla. Kerholaiset kokivat, että oppimisen kannalta olisi parempi opiskella yhdellä kerralla esimerkiksi yksi sanasto perusteellisesti, niin että kaikki kerholaiset ymmärtäisivät opettavan asian.

h1: *"I just a just started the course and it's very hard and it's a heavy to me and to come to the class and read for the one and a half hour for example one paper of difficult finnish sentences. And a it's a little confusing for me.."*

h1 jatkaa: *"and a if i try i would be better but for me i think it's better to learn little words and sentences a day.."*

Suomen kielen oppiminen on helpompaa kerholaisten mukaan silloin, kun kieliopin opiskeluun annetaan tarpeeksi aikaa. Havaintojemme mukaan silloin, kun kerhossa annettiin runsaasti aikaa niin yksio- kuin ryhmätehtäviin sekä sanastojen läpikäymiseen, olivat kaikki kerholaiset tyytyväisen oloisia eikä heidän ilmeissään näkynyt hämmennystä. Pollarin & Koppisen (2011, 105) mukaan motivaatio tehtävien tekemiseen säilyy silloin, kun niiden tekemiseen annetaan riittävästi aikaa.

h1: *"If we learn one paragraph in one day and do it the best and learn it very well it's better than learn three or four paragraph a day but no other understand nothing."*

h6 myötäilee vastausta ja jatkaa: *"Others will understand more."*

Kerho eikä koulu

Tutkimuksessa ilmeni, että kielikerhoa pidettiin kerhona eikä kouluna. Kielikerho erosi kerholaisten mielestä esimerkiksi virallisista kielen opetuspaikoista. SPR:n kielikerhon kerrottiin olevan monia muita kielen opetuspaikkoja parempi. Siellä puhutaan ja käytetään tutkimuksen mukaan kieltä vapaamuotoisemmin, eikä tuijoteta vain oppikirjaa. Asioita ei myöskään opetella ulkoa, hiljaa yksin kirjoittaen tai niin, että opettaja opettaisi vain luokkatilan edessä. Myös Pollari & Koppinen (2011) toteavat, että opetustilanteessa opetusta johtaa opettaja, mutta hänen ei kuitenkaan toiminnallaan tule tukahdut-

taa oppilaitaan passiivisiksi opetuksen vastaanottajiksi. Aiheiden autoritäärisen ja yksipuolisen opetustavan sijaan opettajan olisi hyvä omalla käytöksellään mahdollistaa kuunteleva, luova ja joustava työskentely. (Pollari & Koppinen 2011, 103.)

Myös havainnoissamme korostui kielikerhon kerhomaisuus. Kerholaisten ja opettajan välillä vallitsi tasa-arvo; opettaja ei omalla toiminnallaan rakentanut kerholaisten ja hänen välilleen autoritääristä suhdetta. Hän pyrki opettamaan kerholaisia tasa-arvoisen avoimen keskustelun kautta ja pyrki koko opetuksen ajan osallistamaan kerholaisia opetukseen kysymällä heiltä kysymyksiä sekä menemällä fyysisesti heidän luokseen. Myös opettajan haastattelussa ilmeni, että hän suosii tällaista opetustapaa. Hän uskoi avoimen keskustelun, yhdessä oppimisen sekä myös huumorin ottamisen opetukseen mukaan tekevän kerhossa olemisen kerholaisille mahdollisimman kivaksi.

Uskomme havaintojemmekin perusteella tällaisen opetustavan lisäävän kielikerhon viihtyvyyttä, koska kerhossa vallitsi avoin tunnelma. Havaitsimme että kerholaisten oli helppo keskustella keskenään koko ryhmän kesken sekä parityöskentelyssä. Kielen ”pakonomaisen” oppimisen sijaan kielikerhossa harjoitukset ovat hyvin käytännönläheistä ja siellä oli paljon hyödyllisiä harjoituksia omaan elämään liittyen. Kielen oppimisen pääpaino oli havaintojemme mukaan rohkeudessa käyttää sitä vähäistäkin kieltaitoa, joka kielikerholaisille oli kertynyt. Myös Pollari & Koppinen (2011) toteavat, että oppiminen ei ole mahdollista silloin kun ilmapiiri on jännittynyt ja ahdistava. Tehokkaan ilmapiirin tuntomerkkinä on pidetty muun muassa sitä, että oppitunnin tunnelma on epävirallinen, rentoutunut, lämmin ja avoin. Tällainen ilmapiiri mahdollistaa kulttuurieroja huomioivan ja vuorovaikutteisen ilmapiirin muodostumisen. Tehokkaan ryhmän tunnistaa myös siitä, että tunneilla käydään paljon keskusteluita. (Pollari & Koppinen 2011, 102.)

Vapaa keskustelu ja ryhmätyö rohkaisee

Niin kuin tutkimuksessa aikaisemminkin tuli ilmi, pidettiin ryhmässä työskentelyä, yhdessä oppimista, parityöskentelyä sekä dialogiharjoituksia mieleisimpinä sekä tehokkaimpina tapoina oppia suomen kieltä. Kerholaiset opettivat toinen toisiaan sekä usalsivat kysyä toisiltaan neuvoa esimerkiksi annettuja tehtäviä tehdessä. Kerholaiset halusivat vilpittömästi olla toisilleen avuksi. Opettaja mahdollisti tämän myös omalla toiminnallaan ja antoi kerholaisten vapaasti keskustella keskenään sekä neuvoi heitä tarvit-

taessa. Nämä asiat tulevat selkeästi esille niin tutkimustuloksissa kuin tekemissämme havainnoissakin.

Opittu on paljon

Kerhon aikana kerholaiset kertoivat oppineensa monipuolisesti eri teemoihin liittyviä sanoja sekä myös kielioppia. Näitä olivat tervehdykset, sairaalassa käyntiin liittyvät sanat, eläimet, vaatteet, värit, ruoat, itsensä esittely, vastakohtien opettelu, aakkoset, numerot, verbit, adjektiivit sekä kysymyssanat. Esimerkiksi ongelmien selvittäminen koettiin helpommaksi, koska kerhon aikana oli kokonaisuudessaan opittu paljon. Tärkeimpinä teemoina pidettiin lääkärissä ja kaupassa asioimiseen liittyviä sanoja, kehonosia, ruokasanastoa, eri ammatteja, sukulaissanoja, suomalaisia juhlapyyhiä, säähän liittyviä sanoja sekä lämpötiloja. Myös tien kysymisen opettelua pidettiin tärkeänä sen takia, että tiedettäisiin missä on milläkin hetkellä. Myös lääkäriin meneminen onnistuisi näin helpommin. Ajan määrittelyä pidettiin myös tärkeänä koska koettiin, että Suomessa aikaan kiinnitetään paljon huomiota.

Pollari ja Koppinen (2011) toteavat, että jo yleissivistyksen kannalta olisi hyvä eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten saada tietää eri kulttuurien juhla-ajoista ja päivistä. Sama pätee myös esimerkiksi suomalaiseen koulujärjestelmään; muista kulttuureista tulevien ihmisten juhlapyyhistä ja päivistä tietäminen ja esimerkiksi suomalaisten ihmisten niiden järjestämisessä auttaminen edesauttaisi kulttuurierojen ymmärtämistä ja hyväksymistä puolin ja toisin. Yleissivistyksen lisäksi monimuotoisuus voitaisiin nähdä rikkautena kun kulttuurien erityispiirteitä tuotaisiin laajemmin ihmisten tietoisuuteen ja hyväksyttäisiin osana monimuotoisempaa arkea. (Pollari & Koppinen 2011, 64–65.)

Tutkimuksessa ilmeni, että kerholaiset pitivät yleisesti ottaen kaikkia teemoja tärkeinä suomen kielen oppimisen kannalta. Havaintomme tukivat tätä, sillä kerholaiset olivat aina yhtä innostuneita oppimiaan uusia sanoja teemasta riippumatta. Kerholaiset toivoivat oppivansa sanastoja, joiden avulla he pärjäisivät päivittäisistä asioista suomen kieltä käyttäen. Havaitsimme, että silloin kuin asiointi onnistui itsenäisesti vaikka vain osittain suomen kieltä käyttäen, kokivat kerholaiset onnistumisen tunteita. Kertomuksia siitä, kuinka suomen kielellä oltiin jossakin tilanteessa pärjätty, kerrottiin innolla sekä ylpeydellä muille kerholaisille. Kielikerholaisille arkeen kiinni pääseminen on ensisijaisen tärkeää. Olisikin hyvä, jos suomen kielen alkeita opeteltaessa, heille annettaisiin mah-

dollisuus opetella arkisia sanastoja sekä annettaisiin myös mahdollisuus itse vaikuttaa siihen mitä kerhossa opetellaan.

Kulttuurierot aiheuttavat ihmetystä

Kerholaiset arvioivat yhdessä suomalaisten olevan ujoja, hiljaisia masentuneita sekä yksinäisiä ja heidän sisäänpäin kääntynyttä käytöstä kuvailtiin ajoittain jopa shokeeraavaksi. Nämä mielipiteet pohjautuivat kerholaisten omiin kokemuksiin. Kerholaiset huomauttivat, että suomen kieltä on vaikea oppia, koska suomalaisia ihmisiä on vaikea lähestyä eikä heidän kanssaan pääse helposti puhekontaktiin. He ihmettelivätkin, miten ikinä he voivat oppia suomen kielen taidon, jos sen puhuminen käytännössä suomalaisten ihmisten kanssa on niin vaikeaa.

Kerholaisilta kysyttäessä jäikö kerhon aikana jokin tärkeä teema käymättä läpi, eivät he antaneet kysymykseen suoraa vastausta, josta olisi ilmennyt yksittäisiä teemoja, sanoja tai kielioppiasioita. Sen sijaan suomalainen kulttuuri sekä suomalaisten ihmisten käytös herätti kiivasta keskustelua, johon kaikki kerholaiset ottivat osaa. Suomalaiseen kulttuurista haluttiin oppia lisää sekä saada vastauksia askarruttaviin kysymyksiin. Kerholaiset pohtivat miten he saisivat lisätietoa suomalaisesta kulttuurista. Kerholaiset myös intoutuivat kertomaan omia kokemuksia kohtaamisistaan suomalaista ihmisistä. Etenkin bussissa matkustaminen aiheutti kiivasta keskustelua. Kerholaiset kokivat, että suomalaiset ihmiset ovat busseilla matkustaessa nyrpeitä, välttelevät katsekontaktia ja ovat hyvin hiljaisia.

Tutkimustuloksia tukee myös Tampereen kaupunkiseudun seutukehittämishankkeessa tehty haastattelu asiakkaille, työntekijöille ja johtohenkilöille. Siinä todetaan että toiseen maahan muutettaessa maahanmuuttajille ovat vieraita asioita uudet ja erilaiset käytännöt, oikeudet, velvollisuudet sekä tavat ja suomalainen kulttuuri. Maahanmuuttajilla on lukuisia kysymyksiä ja suuri tiedon tarve uusiin asioihin. Vastauksia maahanmuuttajien mieltä askarruttaviin kysymyksiin tarvitaan niin julkisen, yksityisen kun kolmannen sektorin työntekijöiltä. Miten maahanmuuttajat saisivat uutta tietoa sopivassa määrin ja oikea-aikaisesti? (Tolonen 2007, 3.)

Kerholaiset toivoivat, että he pääsisivät puhumaan suomen kieltä enemmän käytännössä. Tämän keskustelun innoittamana kerholaisilta kysyttiin vielä halusivatko he oppia lisää suomalaisesta kulttuurista sekä suomalaisten ihmisten käytöksestä? Kaikki kerho-

laiset vastasivat kysymykseen myöntävästi. Havaintojemme mukaan tätä keskustelua käydessä kielikerholaisilla oli jokseenkin negatiivinen, ehkä yksipuolinenkin kuva suomalaisesta kulttuurista sekä käytöksestä. Toisaalta tämä näkemys saattoi korostua kiihvaaksi yltyneen keskustelun johdosta. Havaintomme kielikerhosta osoittivat, että kaiken kaikkiaan kerholaiset puhuivat suomalaisista ihmisistä kunnioittaen sekä olivat erittäin motivoituneita verkostoitumaan suomalaisten ihmisten kanssa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Suomalaisten ystävien avulla suomalaiseen yhteiskuntaan

Suomen kielen osaamisen myötä verkostoituminen Suomeen on opinnäytetyömme perusteella helpompaa, koska se on valtaväestön käyttämä kieli. Maahanmuuttajat pystyvät sen opittuaan käyttämään sitä kaikkialla ja paljon suuremman ihmisjoukon kanssa, kuin mitä he pystyvät esimerkiksi omaa äidinkieltään käyttämään.

Opinnäytetyössämme kävi ilmi, että maahanmuuttajilla on tarve saada suomalaisia ystäviä. Opinnäytetyössämme ilmeni myös, että maahanmuuttajien sosiaalisten verkostojen rakentuminen alkaa niistä toiminnoista, joihin he ensimmäiseksi Suomessa ollessaan osallistuvat. Maahanmuuttajien on helpompi tutustua toisiinsa, sillä monet palvelut joihin he osallistuvat on suunnattu vain maahanmuuttajille. Heillä ei aina ole tiedossa miten suomalaisiin ihmisiin tutustutaan ja missä. Tämä saattaa aiheuttaa hämmennystä sekä epätietoisuutta ja suomalaisten ystävien saaminen on opinnäytetyömme mukaan haasteellisempaa kuin maahanmuuttajaystävien saaminen. Ne maahanmuuttajat, jotka ovat saaneet suomalaisia ystäviä, ovat opinnäytetyömme mukaan enemmän osallisena suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomalaisten ystävien kautta maahanmuuttajien Suomitietous kasvaa ja heidän seurassaan maahanmuuttajien suomalaisista ihmisistä koostuvat sosiaaliset verkostot kasvavat.

Puhutaan rohkeasti keskenämme suomea

Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajat halusivat käyttää oppimaansa suomen kieltä Suomessa. Syy siihen oli yksinkertaisesti se, että he asuvat Suomessa ja haluavat puhua samaa kieltä valtaväestön kanssa. Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajien onnistuneen kotoutumisen kannalta olisikin tärkeää, että suomen kielen opiskelun lisäksi heillä olisi mahdollisuus käyttää kieltä käytännössä suomalaisten ihmisten kanssa. Tämä edistäisi suomen kielen taidon oppimista sekä sosiaalisten verkostojen kehittymistä.

h3: *"I want to use suomi, because I live in Suomi."*

Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajat saattavat ymmärtää yllättävän hyvin puhuttua suomea, vaikka oma puhuttu sekä luettu suomen kielen taito voi olla vielä heikko. Kielen ymmärtämisellä on suuri merkitys sosiaalisten verkostojen laajentumisen kannalta, koska se mahdollistaa osallistumisen keskusteluihin suomenkielisten ihmisten kanssa. Heikollakin kielitaidolla voi maahanmuuttaja pystyä ilmaisemaan itseään ja tutustua vallitsevaan kulttuuriin. Hän pystyy lukemaan esimerkiksi erilaisia mainoksia, hakemaan tietoa palveluista, sekä kirjoittamaan hakemuksia ja virallisia kirjeitä

6.2 Opetetaan muutakin kuin suomen kieltä

Opinnäytetyöstä ilmeni että olisi hyvä antaa maahanmuuttajille mahdollisuus keskustella suomalaisesta kulttuurista sekä antaa mahdollisuus esittää siitä rohkeasti kysymyksiä, joihin vastauksia voisivat antaa suomalaiset ihmiset. Suomalaisten käytös joissakin tilanteissa saattaa ihmetyttää tai jopa shokeerata maahanmuuttajia. Kotoutumisen kannalta ja sen helpottamiseksi asuinmaan kulttuuriin tutustuminen on tärkeää, jotta kantasuomalaisten ja maahanmuuttajien välistä kulttuurimuuria saataisiin madallettua, ja ihmisten olisi helpompi lähestyä toisiaan.

Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajien sosiaalista verkostoitumista muihin kuin oman kulttuurinsa ihmisiin tulisi edistää kielen opettamisen lisäksi opettamalla heille kulttuurien eroavaisuuksia, jotka selittävät sitä miten ihmiset toimivat. Tämä kulttuurieroihin liittyvä opetus pätee myös toisin päin; kaikki suomalaiset ihmiset eivät ole tietoisia eri kulttuureista, mikä saattaa myös heissä aiheuttaa ihmetystä maahanmuuttajissa eikä lähestyminen heitä kohtaan ole aina helppoa.

6.3 Varmistetaan että kaikki pysyvät opetuksessa kärryillä

Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajien opetusryhmissä rohkeus käyttää suomen kieltä nousee, kun heille luodaan avoin sekä luottavainen ryhmähenki. Kenenkään virheille ei naureta ja toisia autetaan. Suomen kieltä maahanmuuttajille opettavat henkilöt ovat avainasemassa tätä toisia tukevaa ja rohkaisevaa ilmapiiriä luodessa.

Opinnäytetyömme perusteella maahanmuuttajien suomen kielen opetuksessa on tärkeää varmistaa, että kaikki ymmärtävät opetettavat asiat. On myös tärkeää, että maahanmuuttajat tulevat aina ymmärretyiksi opetustilanteissa. Opetus saattaa mennä pahimmassa

tapauksessa hukkaan, jos kaikille ei anneta mahdollisuutta kysyä lisäkysymyksiä sekä varmisteta opetuksen menneen perille. Apuna voidaan käyttää esimerkiksi eri kieliä, sanakirjoja, eleitä sekä kuvia. Liian nopea tahti sanojen ja kieliopin opettelussa saattaa turhauttaa kieltä opiskelevia maahanmuuttajia, eivätkä he välttämättä aina uskalla kysyä useaan otteeseen selvennyksiä, etenkin jos he kokevat muiden jo ymmärtäneen läpi käydyt asiat.

Opinnäytetystämme ilmeni että, monikieliset kieliryhmät saattavat edesauttaa maahanmuuttajien kielen opiskelua, sillä apuja voi saada muilta kielen opiskelijoilta. Monikielissä maahanmuuttajien kielen opiskelun ryhmissä olisi hyvä jos jokaisella huonosti suomea osaavalla olisi joku, joka puhuu samaa kieltä kuin hän itse. Maahanmuuttajat jotka osaavat englannin kieltä voivat olla etulyöntiasemassa, koska usein opettaja osaa sitä ja käyttää sitä opetuksessaan.

Arkipäivä ja yksinkertaiset sanat

Opinnäytetyömme mukaan maahanmuuttajien rohkeutta käyttää suomen kieltä edesauttaa sen opettelemisen aloittaminen yksinkertaisilla sanoilla ja lauserakenteilla. On myös tärkeää, että sanat liittyivät heidän arkielämäänsä. Koska kaikki sanastot ovat lopulta suomen kielen oppimisessa maahanmuuttajille tärkeitä, olisikin oppimismotivaation kannalta hyödyllistä antaa heidän osallistua opetuksen suunnitteluun, koska opetusta usein kyetään järjestämään rajallinen määrä. Tällä tavoin maahanmuuttajat oppisivat heille tärkeitä sanoja joita he kokevat tarvitsevansa arkipäiväisessä elämässään. Näiden asioiden huomioon ottaminen opetuksessa lisää maahanmuuttajien itsetuntoa ja rohkeutta käyttää suomen kieltä arkielämässään.

Opinnäytetyömme mukaan suomen kielen osaamisen varmuuden myötä maahanmuuttajat käyttävät kieltä enemmän niin läheistensä kuin ennalta tuntemattomien ihmisten kanssa. Näin myös kommunikointi sekä verkostoituminen suomalaisiin ihmisiin on opinnäytetyömme mukaan helpompaa. Maahanmuuttajien kielen opiskelulla todettiin olevan vaikutuksia myös muun perheen kielen oppimiseen, sillä opitut asiat pyrittiin jakamaan heidän kanssaan.

6.4 Tarvetta ilmaiselle suomen kielen opetukselle löytyy

Suomen kielen alkeet -kerhon kaltaisia maahanmuuttajien kielikerhoja olisi hyvä järjestää tämän opinnäytetyön perusteella useammin kuin kaksi kertaa viikossa. Maahanmuuttajilla on suuri tarve saada suomen kielen opetusta. Heille olisi myös hyvä mahdollistaa aikaa, jolloin he voivat vielä tarkentaa esimerkiksi opettajalta heille epäselviksi jääneitä asioita sekä käydä avointa keskustelua.

Tässä opinnäytetyössä ilmeni, että suomen kielen opiskelun kynnys pienenee, kun opetus on ilmaista. Ilmainen opetus madaltaa maahanmuuttajien kynnystä lähteä pois kotoa muiden ihmisten pariin, ja täten mahdollisuudet saada uusia sosiaalisia verkostoja kasvaa. Huomioitavaa on, että tilastollisesti naisia ja miehiä muuttaa Suomeen 50% ja 50% (Martikainen ym.2013, 40). Tämän opinnäytetyön havainnoissa ja opettajan haastattelussa kuitenkin ilmeni, että enemmistö kielikerhoon osallistuvista maahanmuuttajista on miehiä.

7 POHDINTA

Laadullisen tutkimuksen pohdintaosuudessa on tutkijalla mahdollisuus kirjoittaa pohdintaansa joustavasti. Hänen on kuitenkin tuotava esille, kuinka hän on tarkastellut tutkimuksessa eettisyyttä sekä luottavuutta. Tutkimusta ei voida pitää eettisesti kestäväenä, jos tutkija ei ole voinut todentaa tutkimuksen olevan luotettava. On kuitenkin muistettava, että eettisesti kestävä tutkimus ei tee tutkimuksesta luotettavaa. Pohdinta osiossa tutkijan on hyvä tuoda myös esille tutkimuksen tekemisen aikana tapahtuneet mahdolliset virheet, silloin kun niiden vaikutus on mahdollisesti yltänyt tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 158–159.)

7.1 Luotettavuus ja eettisyys

Kun tutkimusta tehdään, on lähtökohtana se että, siinä pyritään välttämään virheitä. Tutkimuksen luotettavuutta on siis arvioitava. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin ei ole yhtä oikeaa ohjetta, mutta luotettavuutta arvioidessa on syytä kiinnittää huomiota sen johdonmukaisuuteen kokonaisuutena. Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös se, että siihen osallistuneille henkilöille annetaan mahdollisuus tutustua tutkimustuloksiin. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 134, 140,142).

Aiheen valinta ja eettisyys

Kun tutkija valitsee tutkimukselleen aiheita, tekee hän aina samanaikaisesti eettisen valinnan. Kun hän pohtii aiheen valinnan eettisyyttä, on hänen hyvä pohtia sitä kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu sekä sitä miksi tutkimus tehdään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 129.) Tässä opinnäytetyössä on tutkittu maahanmuuttajien suomen kielen taitoa sekä sen merkitystä sosiaalisissa verkostoissa. Sen sijaan että tässä tutkimuksessa tutkitaisiin syitä sille, miksi tutkimukseen osallistuneet kielikerholaiset eivät opi suomen kieltä nopeasti, aiheita on lähestytty eri näkökulmasta.

Tämän tutkimuksen haastattelukysymykset olisi voitu muotoilla esimerkiksi muotoon; miksi et tee kotitehtäviä?, jos haluat suomalaisia ystäviä, miksi et mene puhumaan heille?. Tällöin haastateltavat olisivat olleet tutkimuksen kohteena ja kielikerhossa käytetyt opetusteemat sekä –tavat olisivat ”oikeat”. Sen sijaan asetimme haastattelukysymykset muotoon; kuinka parantaisit kielikerhon toimintaa?, onko ryhmähenki vaikuttanut ker-

hossa viihtymiseesi, miten?, onko elämäsi Suomessa helpottunut kerhon johdosta? Aseteltuamme haastattelukysymykset siten, että kielikerho on niiden kohteena, koimme haastattelun sekä tutkimuksen tapahtuvan kielikerholaisten ehdoilla. Tutkimuksella olisi vaikutusta heitä ympärillä olevaan todellisuuteen, tässä tapauksessa kielikerhoon.

Tutkittavien suoja

Tutkimusta tehtäessä on myös kiinnitettävä huomiota tutkittavien suojaan ja sitä pidetään laadullisessa tutkimuksessa erittäin tärkeänä asiana (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Taulukko 5 kuvaa tutkittavien suojaan liittyviä lähtökohtaisesti tärkeitä asioita.

TAULUKKO 5. Tutkittavien suojaan liittyviä asioita (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131).

Tutkimuksessa tutkija on selvittänyt siihen osallistuville:
tutkimuksen tavoitteet ja menetelmät
että siihen osallistuminen on vapaaehtoista
mistä tutkimuksessa on kyse
osallistujien hyvinvointi on etusijalla tutkimuksessa
saatu tutkimusaineisto on luottamuksellista
osallistujien nimettömyys, anonymiteetti taataan
tutkija noudattaa tutkimuksessa lupaamiaan sopimuksia

Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa osallistujille eli kielikerholaisille kerrottiin jo ensimmäisellä tapaamiskerralla, että teemme tutkimusta kielikerhosta, sen vaikutuksista kerholaisten sosiaalisiin verkostoihin sekä kehittämisehdotuksista. Heille selvennettiin että tutkimus tullaan tekemään kielikerhon ”syyslukukauden” viimeisellä kerralla haastatteleamalla heitä ryhmänä. Korostimme että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja että myös haastattelutilanteessa heillä on mahdollisuus poistua paikalta. Varmistimme että jokainen haastatteluun osallistuva tiesi, että tutkimusaineistoa tullaan käyttämään meidän opinnäytetyössämme, mutta tutkimuksen pääasiallinen tarkoitus oli saada tutkittavien ääni kuuluviin. Korostimme että ketään ei pakoteta vastaamaan haastattelukysymyksiin, pelkkä läsnäolo haastattelussa olisi myös arvokasta. Koska haastattelu nauhoitettaisiin, kerrottiin haastateltaville, että nauhoitteet tullaan hävittämään tutkimuksen valmistuttua. Varmistimme myös että jokainen haastateltava ymmärsi, että kenenkään nimeä tai muita seikkoja joista heidät tunnistaa, ei tulla kirjoittamaan lopulli-

seen opinnäytetyöhön. Haastatteluun osallistuneilla oli myös mahdollisuus olla meihin yhteydessä sähköpostitse haastattelutilanteen jälkeen. Tutkittavien suojaa tuki myös se, että haastatteluun osallistuneilla oli mahdollisuus lukea valmis opinnäytetyö.

Tätä tutkimusta tehtäessä olemme olleet erittäin tarkkoja siitä, että kaikki luvatut asiat tullaan pitämään koko opinnäytetyöprosessin ajan sekä sen jälkeen. Kiinnitimme erityistä huomiota siihen, että opinnäytetyön kirjoitusprosessi on tapahtunut niin, että kennelläkään ulkopuolisella ei ole ollut mahdollisuutta kuulla nauhoitteita tai lukea esimerkiksi litteroitua aineistoa. Kaikki yhteiset ääneen käydyt palaverimme liittyen opinnäytetyöhömme olemme pitäneet tilassa, esimerkiksi luokkatilassa, niin että siellä ei ole ollut ketään muuta läsnä.

Nauhoituksen luotettavuus

Haastatteluaineiston luotettavuus voi riippua monesta eri asiasta. Haastattelua nauhoitettaessa on varmistettava että nauhoitteet ovat laadukkaita, kaikkia haastatteluun osallistuneita on haastateltava, litteroinnissa tulee noudattaa samaa kaavaa koko litterointiprosessin ajan sekä haastatteluaineistoa luokitellessa tulee luokittelun olla tarkkaa, ei satumanvaraista. (Hirsijärvi & Hurme 2009, 185).

Tässä opinnäytetyössä tutkimusaineisto kerättiin teemahaasteluna käyttäen ryhmähaastattelumenetelmää Suomen Punaisen Ristin tiloissa. Haastattelussa käytössämme oli viisi nauhuria, jotka olimme asettelleet eri paikkoihin haastattelutilaa. Pyrimme näin varmistamaan, että ainakin jokin nauhureista nauhoittaisi hyvin ja varmasti toimisi. Koska haastattelutilanteessa oli mahdollista että haastateltavat intoutuisivat puhumaan yhteen ääneen, oli meillä usean nauhurin ansiosta mahdollisuus kuunnella nauhoitetta eri nauhoituskulmista. Tällöin joka nauhoitteessa korostui sitä nauhuria lähinnä istuvien haastateltavien puhe. Kiinnitimme huomiota myös siihen että, nauhurit olivat mahdollisimman pienessä osassa haastattelussa eikä niiden asettelusta tilaan tehtäisi isoa numeroa, siksi olimme asettaneet ne paikoilleen jo hyvissä ajoin ennen haastattelun alkua. Tällä varmistimme myös sen, että niin meidän kuin haastatteluun osallistuvien kielikerkolaisten huomio pysyisi haastattelutilanteessa ja haastattelutilanne olisi mahdollisimman luonnollinen.

Teemahaastattelun purku

Tuomen ja Sarajärven mukaan (2009) silloin kuin aineisto on kerätty teemahaastattelulla, on aineiston purkaminen osiin suhteellisen helppoa. Teemahaastattelulla kerätty aineisto jäsentää aineistoa jo tiettyyn muotoon. Kaiken kaikkiaan teemoittelussa on kyse aineiston osiin purkamisesta ja osien ryhmittelystä eri aihepiireihin. Teemoittelu mahdollistaa sen, että tutkija pystyy vertailemaan tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa. Teemoittelun avulla saadaan myös selville, mitä kustakin teemasta on aineistossa sanottu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Tässä opinnäytetyössä koimme aineiston purkamisen osittain haasteelliseksi. niin kuin Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat (2009, 93), teemahaastattelussa kerätty aineisto jäsentyy jo tiettyyn muotoon, ja näin tapahtui myös tässä tutkimuksessa. Aineiston purkamisessa meidän oli kuitenkin jatkuvasti otettava huomioon pelkistettyjen ilmausten rajaamisvaiheessa haastateltavien kielitaito. Meidän piti kiinnittää erityistä huomiota siihen, että emme tulkitse vastauksia väärin tai omien ennakkoluulojemme mukaan. Tällaista tutkimusta tehdessämme koimme parityöskentelyn hyödylliseksi, sillä olimme molemmat olleet haastattelutilanteessa läsnä. Yhdessä pystyimme pohtimaan tekemiemme tulkintojen puolueettomuutta, ja tarkastelemaan analyysiprosessin tuloksia kriittisesti.

Aineistoa purkaessamme meidän oli kiinnitettävä erityisen paljon huomiota siihen, että emme tehneet vääriä tai ennakkoluuloisia tulkintoja saaduista haastatteluvastauksista. Ruusuvuori ja Tiittula (2005, 79–80) korostavat, että tutkimusaineistoa voidaan tuottaa vain silloin kun haastattelija sekä haastateltava ymmärtävät toisiaan. Tavoitteenamme oli, että haastattelussa käytettäisiin mahdollisimman yksinkertaisia sanoja joita me ymmärtäisimme saadut vastaukset ja haastateltavat ymmärtäisivät heille esitetyt kysymykset. Tällä tavoin myös teema- sekä ryhmähaastattelulle luonteenomainen keskusteluilmapiiri voisi toteutua todennäköisemmin. Tekemällä mahdollisimman yksinkertaiset sekä johdonmukaiset haastattelukysymykset toivoimme niiden edesauttavan sitä, että vaikka saisimme lyhyitä ja ytimekkäitä vastauksia, olivat vastaukset tutkimuksen kannalta luotettavampia kuin pitkät vastaukset joidenka sisältöä olisi vaikea tulkita.

Ennakkoluulot pois tutkimusta tehdessä

Tutkimuksemme palautteen keruuosio oli tarkoitettu kielikerhon osallistujille ja sen tuloksia tultiin käyttämään. Suomen Punaisen Ristin RAY:n rahoitushakemuksessa.

SPR ei ole asettanut ennakko-odotuksia siitä, millaisia tuloksia he toivovat saavansa. Tärkeintä heille oli saada todenmukaista palautetta ja hyödyntää sitä kielikerhojen kehittämisessä ilman meidän tai SPR:n asettamia ennakkoluuloja. Tästä syystä koimme että teema- sekä ryhmähaastelun yhdistäminen sopi tutkimuksemme tavoitteet huomioiden parhaiten. Näissä haastattelumenetelmissä haastateltavilla on niin sanottu vapaa sana, jota me tutkijoina ainoastaan pyrimme pitämään asetettujen tutkimuskysymysten sisällä. Tällä tavoin uskoimme saavamme paljon laadukasta tietoa sekä avoimia ja rohkeita mielipiteitä haastateltavilta tutkimukseemme. Tärkeintä meille oli se, että haastattelussa emme luoneet ilmapiiriä, missä haasteltavat kokivat haastattelukysymyksiin olevan oikeita tai vääriä vastauksia. Erityisen tärkeää oli myös se, että he tiesivät tämän tutkimuksen olevan enne kaikkea heitä varten, koska tavoitteena oli parantaa kielikerhon toimintaa, mutta myös tutkia kielitaidon vaikutuksia heidän sosiaalisiin verkostoihin.

Koska tutkimuksen tekijöitä on kaksi, oli erittäin tärkeää huomioida koko opinnäytetyöprosessin ajan molempien mielipiteet sekä pohdinnat, sekä kirjoittaa valmiiseen opinnäytetyöhön koko prosessi mahdollisimman selkeästi auki. Olemme työskennelleet koko prosessin aja tiiviisti yhteistyössä. Kaikki valinnat liittyen esimerkiksi tutkimus- ja haastattelukysymyksiin, haastattelumenetelmiin sekä aikatauluihin olemme tehneet yhdessä. Kirjoitimme osan opinnäytetyömme osuuksista yksin, mutta tällöinkin työskentelemme pääosin yhdessä samassa tilassa. Tämä mahdollisti sen, että molemmilla oli aina mahdollisuus kysyä toisen näkemys kirjoitettaviin asioihin. Koko opinnäytetyö on luettu yhdessä läpi ja varmistettu että kaikkiin osuuksiin on saatu yhteinen näkemys.

Olemme käyttäneet paljon aikaa näiden näkemysten pohtimiseen sekä kiinnittäneet paljon huomiota siihen, ettei mikään osuus tai lause sisällä asiavirheitä suhteessa saatuihin tutkimustuloksiin.

7.2 Prosessin arviointi

Haastatteluun riittävästi aikaa

Palautekerralla aikataulussa pysyminen osoittautui odotustemme mukaisesti haasteelliseksi. Olimme jakaneet palautekerran kahteen osioon, ja suunnitelleet kummallekin osiolle aikataulun, jossa meidän tulisi pysyä. Aikataulussa pysyminen ei kuitenkaan onnistunut täysin suunnitelmiamme mukaan, sillä parihaastattelu vei odotettua enemmän aikaa. Olimme suunnitelleet, että ensimmäisen osion kysymyksiin kerholaiset vastaisivat pareittain. Emme ehkä korostaneet tarpeeksi selkeästi, että tarkoituksena oli

parin kanssa keskustelemisen jälkeen vastata niin, että toinen parista kertoo mitä he olivat keskenään puhuneet.

Parihaastattelua suunnitellessamme pohdimme, että aikataulua saisi huomattavasti tiivistettyä, mikäli vain toinen parista vastaisi kysymyksiin yhdessä pohtimisen jälkeen. Parihaastattelun ideana oli lähtökohtaisesti myös se, että toinen kerholainen voisi auttaa toista, jos toinen ei osaisi ilmaista itseään tai ymmärrä kysymystä. Haastattelutilanteessa havaitsimme, että jokainen kerholainen halusi vastata kysymyksiin henkilökohtaisesti. Pohdimme, että tämä saattoi johtua myös epäselvästä tehtävänannosta mutta myös siitä, että jokainen koki tärkeäksi sen että tuli kuulluksi.

Parihaastattelun kysymysten asettelua olimme pohtineet pitkään, ja ajattelimme kysymysten olevan nyt tarpeeksi selviä ja yksinkertaisia, ja että kaikki kerholaiset ymmärtäisivät ne. Näin ei kuitenkaan ollut, vaan niitä jouduttiin avaamaan kerholaisille odotettua enemmän, ja myös se pitkitti suunnittelemaamme aikataulua. Pohdimme, että jatkossa on hyvä antaa enemmän aikaa haastateltaville vastata, sillä vastausten tuottaminen oli joidenkin kerholaisten kohdalla haasteellista ja aikaa vievää heikon kielitaidon vuoksi. Haastattelijoina rohkaisimme kuitenkin kerholaisia auttamaan toinen toisiaan, jos vastauksen muodostamisessa oli vaikeuksia. Tällaisia sanallisia haastatteluja tehdessä olisi haastattelukysymyksiä hyvä olla vähemmän, tai aikaa käsitellä kysymyksiä ja vastata niihin enemmän. Olimme varautuneet epäselviin sanoihin ja kysymyksiin, ja niiden selvittämiseen ranskan ja espanjankielisillä apusanoilla. Nämä sanat olimme kirjoittaneet itsellemme ylös. Näillä sanoilla oli tarkoitus helpottaa niitä haastateltavia, jotka eivät ymmärtäneet englannin kielellä kysyttyjä haastattelukysymyksiä.

Tiukan aikataulun vuoksi ensimmäisessä haastatteluosuudessa joitakin tarkennuksia ei olisi ehkä ollut välttämätöntä tehdä meidän haastattelijan toimesta. Me kuitenkin toivoimme saavamme mahdollisimman paljon vastauksia emmekä halunneet kenenkään jättävän vastaamatta kielimuurin takia. Tiukan aikataulun takia olisi kuitenkin riittänyt, jos tarkennuksia olisi tehty vain silloin kun joku haastateltavista niitä pyysi. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan ollut vielä tietoa siitä, että aikataulun kanssa tulisi ongelmia.

Joustaen kiireettömään ja avoimeen tunnelmaan

Vuorojen jakamisen suhteen olisi haastattelutilanteessa voinut olla jämäkämpi. Haastattelijalla oli kuitenkin monta eri asiaa, joita hänen tuli huomioida, ja olimme etukäteen

ajatelleet että minuuttiaikataulua noudattamalla emme olisi saaneet niin paljon ja niin hyvää asiasisältöä vastauksista. Lähtökohtaisesti suunnittelemamme kahden minuutin vastausaika per pari oli rankasti alimitoitettu. Kerholaiset toivat vastauksissaan monipuolisesti asioita esille. Vaikka aikaa oli liian vähän, haastattelija antoi heille paikan ja tilan tulla kuulluksi. Siksi luovuimmekin jo hyvissä ajoin liian tiukasta aikataulusta, ja annoimme kerholaisten vastata kysymyksiin niin kauan kuin ajatuksia ja juttua riitti. Koimme tärkeäksi, että pystyimme muuttamaan suunnitelmaamme haastattelun aikana ja antamaan kaikille mahdollisuuden vastata kysymyksiin henkilökohtaisesti, vaikka olimme aluksi suunnitelleen niihin vastattavan pareittain.

Hyvällä tunnelmalla avoimeen ja luottavaiseen haastattelutilanteeseen

Haastattelutilanteessa vallitsi hyvin lämminhenkinen tunnelma, ja koimme että ketään ei jännittänyt vastata kysymyksiin. Haastattelutilanteessa ilmeni selkeästi, kuinka tärkeää oli antaa kaikille mahdollisuus saada oma ääni kuuluviin ja kuinka innokkaasti kaikki halusivat kysymyksiin vastata. Puheenvuoron sai myös silloin, jos oman vastauksen jälkeen jäi jotain vielä sanomatta. Jokaisella kerralla kun kerholainen vastasi, haastattelija kiitti häntä vastauksesta, ja antoi kohteliaasti vuoron seuraavalle.

Haastattelussa kerroimme, että kaveria saa auttaa, jos hänen on vaikea vastata kysymyksiin suomeksi tai englanniksi. Näin tapahtuikin haastattelussa muutaman kerran; kerholainen kertoi toiselle heidän yhteisellä kielellään vastauksen ja tämän jälkeen toinen tulkki sen meille joko englanniksi tai suomeksi. Tällaisissa tilanteissa haastattelija katsoi silmiin ja kiitti kuitenkin sitä kerholaista, jonka vastauksesta puhuttiin. Näin pyrimme varmistamaan, että kaikki kerholaiset tuntisivat tulleen kuulluiksi, ja jokaisen mielipiteellä oli meille merkitystä.

Tutkimusetiikan kannalta pyrimme varmistamaan, että kielitaidon merkitys ei haastattelutilanteessa korostunut millään tavalla. Jokainen vastaus, oli se sitten kokonainen lause tai vain yksittäinen sana, otettiin haastattelijoiden toimesta niin ilmeillä kuin eleilläkin arvostaen vastaan.

Tunnelma haastattelutilanteessa oli kielikerholaisille hyvin luonteva ja tavanomainen. Haastattelutilanteessa oli hyvä ryhmähenki ja huumoriakin heitettiin, mutta kaikki siitä huolimatta pysyivät todella hyvin asiassa. Juttua riitti, ja jokainen keskittyi vastaamaan omalta osaltaan juuri niihin asioihin, joita heiltä kysyttiin. Tämä helpotti myös tiuk-

kaa aikataulua. Haastattelijalla oli siinä mielessä hyvin helppo rooli, sillä keskustelu eteni luontevasti haastattelukysymyksiä kysymällä ja niihin vastaamalla.

Molempien haastattelijoiden mieltä ja sydäntä lämmitti suuresti nähdä, että kielitaidosta riippumatta kaikki osallistuivat palautekeskusteluun juuri niillä tiedoilla ja taidoilla joita he omasivat. Kaikki halusivat vastata, vaikka joihinkin kysymyksiin olisikin osannut vastata vain yhdellä sanalla. Haastattelijoina olimme hyvin tyytyväisiä, ylpeitä ja iloisia jokaisen kerholaisen panostuksesta haastattelussa, eikä heiltä olisi voinut mielestämme enempää toivoa.

Jännitettä ilmassa

Ennen toista osiota varmistimme vielä kaikilta, että kerholaiset jaksavat jatkaa toiseen osuuteen. Kysyimme olisiko heillä tarvetta esimerkiksi pienelle tauolle. Olimme itse hieman häpeissämme siitä, että aikataulu oli venähtänyt ja ajattelimme heidän olevan jo aivan uuvuksissa vastaamisesta. Kaikki olivat kuitenkin valmiina ja innoissaan jatkaamaan haastattelua, josta yllätyimme positiivisesti.

Pohdimme jälkeenpäin, että saatoimme itse olla enemmän uuvuksissa kuin kerholaiset, sillä välillemme syntyi tässä vaiheessa haastattelua hieman jännitettä. Toinen meistä oli pettynyt siihen, että ensimmäinen osio oli venähtänyt pitkäksi ja vienyt toiselta haastatteluosiolta aikaa. Toinen meistä taas hermostui siitä, että tämä pettymys kohdistui häneen. Havaitsimme välillemme tulleen kitkaa, mutta ajattelimme sen selvittämisen olevan järkevää paremmalla ajalla. Sivuutimme tämän tunnekuohunnan tässä tilanteessa vähin äänin ja palasimme asiaan haastattelun jälkeen. Tilanteessa oli kyse sekunnin murto-osista, eikä kukaan muu tilassa ollut huomannut sitä, joten palautteen keruussa pystyttiin jatkamaan luontevasti seuraavaan osuuteen.

Intoa täynnä loppuun asti

Toisessa osiossa meitä yllätti ryhmäpalautteen keruussa se, että ryhmien työskentelyssä oli huomattavia eroja. Toisessa ryhmässä kerholaiset puhuivat ja auttoivat toisiaan enemmän ja toisessa ryhmässä taas kirjoiteltiin kartongille hiljaa itsekseen. Ryhmien työskentelyerot saattoivat johtua siitä, että toisessa ryhmässä suomen ja englannin kielten sanallinen kielitaito ei ollut kovin vahva, joten mahdollisuudesta antaa palautetta kirjoittamalla sekä piirtämällä hyödynnettiin tehokkaasti.

Kiertelimme yhdessä opettajan kanssa kummankin ryhmän luona, ja varmistelimme samalla, että työskentely sujuu ongelmitta. Olimme todella positiivisesti yllättyneitä siitä, kuinka keskittyneesti kerholaiset touhusivat kartonkien ympärillä. Haastattelijan näkökulmasta oli ilo seurata tätä työskentelyä ja samalla hetken hengähtää. Oli myös hienoa, että kerholaiset saivat touhuta keskenään ja olivat siitä kovin innostuneita.

Toisessa osiossa aikataulun tiukkuuden vuoksi haastattelun rakennetta muokattiin. Kerholaiset saivat rauhassa piirtää ja kirjoittaa ajatuksiaan kartongeille. Piirtämiseen, kirjoittamiseen ja ryhmien väliseen keskusteluun varattua aikaa pidennettiin tietoisesti, ja niiden läpikäymistä suullisesti varten varattua aikaa taas vastaavasti lyhennettiin. Vastausten läpikäyminen eteni melko ytimekkäästi. Haastatteliija kysyi kysymyksiä kolmesta eri aihealueesta jotka oli kartongeille erikseen merkitty. Kerholaiset vastasivat niihin joko suoraan paperista lukien tai summittaisesti kertoen, mistä he olivat ryhmässä puhuneet. Jälleen kerran tiukka aikataulu asetti haastattelijan tiukkaan asemaan, kun vastausten läpikäymiselle jäi suunniteltua vähemmän aikaa. Haastatteliija kuitenkin pysyi tyyneenä ja esitti tarvittaessa aina tarkentavia kysymyksiä vastauksiin liittyen.

Toisessa haastatteluosiossa havaitsimme, että pitkäksi venähtänyt ensimmäinen osio oli ollut jo ehkä sen verran tiivis, että tässä kohtaa kerholaiset alkoivat jo jonkin verran poukkoilla aiheesta. Haastatteliija huomasi tämän, ja onnistui korjaamaan tilanteen erittäin kunnioittavasti. Hän muotoili sanomisensa; ”palataan vielä hetkeksi asiaan” ja ”ennen kuin vielä lopetetaan” ja ”vastatkaa vielä tähän” ja haastattelu saatiin kunnialla sekä hyvällä mielellä loppuun asti.

Kiitokset ja ehkä pari pusuakin

Kun viimeisetkin kysymykset oli esitetty ja niihin vastattu, siirryimme pikkujoulun ja kielikerhon viimeisen kerran viettoon. Pikkujouluihin olimme ostaneet tarjolle glögiä, pipareita, manteleita, rusinoita, joulutorttuja ja aiemmin kerhossa kiivaassa keskustelussa ollutta piimää. Syömisten ja juomisten lomassa toimme vielä esille palautteenkeruun viimeiseen osioon tarvittavat välineet: kukkia ja maljakon. Kehotimme jokaista ottamaan ensin yhden kukan. Tämän jälkeen kerholaisia ohjeistettiin, että kaikilla olisi nyt vielä tilaisuus vapaaseen sanaan. Tarkoituksena oli, että tässä vaiheessa voisi esimerkiksi kiittää muita kerholaisia tai opettajaa ja laittaa samalla oman kukkansa yhteiseen maljakkoon.

Kiitokset olivat vilpittömiä ja kaikki kiittivät toisiaan, opettajaa ja meitä. Jokaisen puheenvuoroa kuunneltiin tarkkaavaisesti ja kaikki saivat sanoa mitä halusivat. Myös opettajaa ohjeistettiin ottamaan yhden kukan muiden tapaan, ja tällä tavoin myös kerhon opettajalle annettiin mahdollisuus sanoa kerholaisille vapaasti mitä hän halusi. Kiitokset häneltä tulivat rakkaiksi muodostuneille kerholaisille ja myös meille ”tytöille”.

Kun kaikki olivat saaneet vuorotellen sanoa sanottavansa ja laittaa oman kukan maljakkoon, ojennettiin maljakko opettajalle kiitokseksi kuluneesta keväästä. Tällä tavoin kaikki kerholaiset saivat ottaa osaa kiitoksiin. Kiitoskierroksen jälkeen kerholaiset halusivat vielä ottaa yhteiskuvia muistoksi itselleen. Kuvia otettaessa yksi kerholainen hauskuutti muita laskemalla kuvan ottamisen aikana tahallaan väärin; yksi, kaksi, NELJÄ, ikään kuin ”muikku” sanan sijaan. Tämä oli hauskaa ja siitä heijastui mielestämme kielikerhon mahtava yhteishenki sekä lämpö.

Kuvien ottamisen jälkeen hörpimme glögiä ja juttelimme vielä niitä näitä ja vastailimme vielä muutamalle kerholaiselle kysymyksiin, jotka liittyivät tekemäämme haastatteluun. Jonkin ajan kuluttua kerholaiset alkoivat pikkuhiljaa lähteä, ja lähtiessään kaikki kätelivät toisiaan ja kiittelivät vielä kerran meitä ja muita kerholaisia sekä opettajaa kaikesta. Saimme myös espanjalaisittain halit ja suukot poskelle.

Omalla toiminnalla avoin ilmapiiri

Pyrimme omalla toiminnallamme varmistamaan, että kiireinen aikataulu ei näkynyt haastateltaville. Koimme, että aikataulun hallinta on täysin haastattelijoiden harkinnan varassa eikä sen pidä näkyä muille. Kaiken kaikkiaan ensimmäiseen osioon käytettiin 60 minuuttia ja toiseen osioon kului aikaa suunniteltu 45 minuuttia. Eli haastatteluun käytettiin kokonaisuudessaan 1 tunti ja 45 minuuttia. Alkuperäisessä suunnitelmassa aikaa koko haastattelulle oli varattu 1 tunti ja 30 minuuttia. Haastattelussa oli tärkeää, että jokaiselle haastateltavalle jäisi sellainen tunne, että sai sanottua kaiken mitä olisi halusikin sanoa. Kysymykset olimme asettelleet niin, että niihin pystyi vastaamaan kukin omalla tavallaan. Emme halunneet kysymysten tai oman toimintamme kautta ohjaila keskustelua tai haastateltavien ajattelua tiettyyn ennalta määriteltyyn suuntaan. Koska annoimme kerholaisten vastata kysymyksiin laajasti, saimme ensimmäisestä osiosta myös paljon vastauksia haastattelumme toiseen osioon. Tämä helpotti aikataulua sillä näin meiltä jäi toisesta osiosta joitakin kysymyksiä pois eikä niitä tarvinnut kysyä enää uudelleen.

Myös opettaja oli läsnä haastattelutilanteessa. Koimme sen hyväksi asiaksi, sillä hän pystyi vaivihkaan meidän vetäessä haastattelutilannetta vastaamaan kerholaisten kysymyksiin, eikä haastattelutilannetta tarvinnut aina keskeyttää moneen kertaan epäselvien kohtien läpikäymiseksi. Opettaja oli myös asettautunut haastattelutilanteen kannalta hyvään paikkaan kerholaisten taakse, emmekä kokeneet, että hänen läsnäolollaan oli vaikutusta itse haastatteluun. Kerholaiset uskalsivat antaa myös kritiikkiä kielikerhosta.

7.3 Jatkotutkimus- ja kehitysehdotukset

Tämän opinnäytetyön tutkimustuloksista ilmeni, että etenkin suomen kielen alkeiden opiskelu koettiin mielekkääksi kerhomaisessa avoimessa ympäristössä. Yleisesti kielikerhoja olisi hyvä kehittää niin, että opettajat kiinnittäisivät huomiota avoimen ilmapiirin luomiseen. Avoin ilmapiiri rohkaisee kerholaisia käyttämään kieltä sekä oppimaan yhdessä, toinen toista auttaen. Ryhmätyöskentelyä ja dialogiharjoituksia kannattaa tämä opinnäytetyön mukaan suosia maahanmuuttajien kielen opetuksessa. Etenkin kielen alkeita opetettaessa on hyvä opettaa vähän sanoja kerrallaan.

Tämän opinnäytetyön ryhmähaastattelussa nousi ennalta määriteltyjen teemojen lisäksi esille se, että maahanmuuttajat ovat erittäin kiinnostuneita suomalaisesta kulttuurista ja haluavat oppia tuntemaan sitä. Yllätyimme siitä, kuinka innokkaasti maahanmuuttajat toivoivat tutustuvansa suomalaisiin ihmisiin sekä samaan heistä ystäviä. Maahanmuuttajien kotoutumisessa olisi hyvä kielen opetuksen lisäksi tehostaa kulttuurituntemusta. Myös verkostoitumista suomalaisten ihmisten kanssa on syytä tehostaa, sillä usein kohtaamiset suomalaisten ihmisten kanssa ulottuvat vain esimerkiksi kohtaamisiin eri palveluiden työntekijöiden kanssa.

Kulttuurin on kaikkialla

Ihmiset ja kulttuuri kehittyvät vuorovaikutuksessa toisiinsa. Muodostamme usein itsemme vieraista asioista ennakkoluuloja, ja nämä ennakkoluulot ovat yksi osa ihmisten välisiä suhteita. Ennakkoluulot vähenevät sen mukaan kun valtaväestön yhteydet maahanmuuttajiin monipuolistuvat ja lisääntyvät. (Räty 2002, 188–189.) Kulttuurit sekä yhteinen kulttuuri-identiteetti luovat meille vahvan yhteenkuuluvuuden tunteen (Lehtonen & Löytty 2013, 14).

Kulttuuri käsitteenä sisältää kaiken sen, mihin ihminen on elämänsä aikana oppinut uskomaan. Se on myös tapa ajatella, toimia, tuntea ja reagoida eri tilanteisiin. Kulttuuri perustuu omiin mielipiteisiin, ajatuksiin ja niihin liittyviin arvoihin. Kulttuuria on myös kieli ja ne käsitteet, joilla itseämme ilmaisemme ja kuvaamme ympäristöämme. Ilman kulttuuria ei ole kieltä ja päinvastoin. Se myös siirtyy osittain sukupolvelta toiselle, mutta uudistuu myös muuttuvan maailman mukana. (Pollari & Koppinen 2011, 17–18.) Käsitteet kulttuurista ovat murroksessa. Me kaikki olemme erilaisia eikä monikulttuurisessa ympäristössä ole hyvä puhua toisista vaan meistä; minkälainen suhde meillä kaikilla on toisiimme. (Lehtonen & Löytty 2003, 13–14.)

Toiseen kulttuuriin tutustuminen kohtaamisten avulla

Maahanmuuttajia kohdattaessa ja opetettaessa niin opetuksen järjestäjän kuin maahanmuuttajien kulttuuritietoutta on hyvä lisätä tutustumalla uudenlaisiin kulttuureihin. Yleistyksiä kannattaa varoa, mutta Toiseen kulttuuriin tutustuminen ja siitä oppiminen voi tapahtua tasa-arvoisen ja avoimen keskustelun sekä kohtaamisen avulla.

Kun kommunikaatio ylittää kulttuuriset rajat, on varmistettava, ettei kahdesta kulttuurista ”voimakkaampi” osapuoli hallitse keskustelua (Lehtonen & Löytty 2013, 15). Tässä opinnäytetyössä ilmeni että, tasa-arvoisia ja vapaamuotoisia kohtaamisia maahanmuuttajien sekä kantaväestön kanssa olisi hyvä lisätä. Näissä kohtaamisissa korostettaisiin vapaaehtoisuutta, tasa-arvoa sekä sitä, että molemmat osapuolet ovat vilpittömästi kiinnostuneita toisen mielipiteistä, kulttuurista ynnä muusta sellaisesta. Maahanmuuttajien sekä suomalaisten ihmisten kohtaamisia lisäämällä luotaisiin heille mahdollisuus tutustua eri kulttuureihin sekä saada uusia ystäviä.

Ystävien avulla kulttuuri tutuksi

Radio-ohjelmassa Ali ja Husu (2015) todetaan, että suomalaisten kavereiden avulla maahanmuuttajan kotoutumisprosessi onnistuu paremmin kuin ilman heitä. Maahanmuuttajan suomalainen ystävä voi opastaa sekä neuvoa häntä kuinka Suomessa joissakin tilanteissa toimitaan tai käyttäydytään. Suomalaisen ystävän kanssa voi myös puhua suomen kieltä käytännössä. Kysymys kuulukin, miten maahanmuuttajien mahdollisuuksia saada suomalaisia ystäviä voisi lisätä?

Maahanmuuttajien ja suomalaisten ihmisten kohtaamisille olisi tarvetta myös tämän opinnäytetyön mukaan. Kohtaamisia voisi järjestää vapaamuotoisesti esimerkiksi kulttuuriin tutustumisiltoina. Vapaamuotoisissa tutustumisilloissa voisi keskustella erityisesti eri kulttuureihin liittyvistä yhtäläisyyksistä sekä eroavaisuuksista. Laajoja kulttuurillisia tekijöitä on löydettävissä kaikista kulttuureista, jotka voivat yhdistää hyvinkin erilaisia ihmisiä toisiinsa (Pollari & Koppinen 2011, 40). Tutustumisiltojen avulla sekä maahanmuuttajat että suomalaiset voisivat saada toisistaan ystäviä. Tutustumisiltoja voitaisiin järjestää esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin jo järjestämässä kielikahviloissa. SPR:n kielikahvilat ovat kaikille avoimia keskusteluryhmiä (Kirjaston kielikahvila). Taulukossa 4 vinkkejä tutustumisiltojen keskusteluihin:

Eräitä kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä joita kannattaa ottaa huomioon ja joista voi keskustella (Saraneva 2002, teoksessa Pollari & Koppinen 2011, 40-43, muokattu):

Mies ja nainen, tyttö ja poika	Tasa arvoisia (ei erottelua poliittisten, rodullisten tai uskonnollisten seikkojen vuoksi)
Lapsiin suhtautuminen	Rakkaudella ja kunnioittaen
Kulttuurissa keskipisteenä	Yksilö, perhe vai yhteisö?
Miten ja mitkä uskonnot vaikuttavat kulttuuriin?	Henkilökohtainen (esim. kouluissa on kuitenkin kristinuskon juhla- ja arkipyhäkäytänteitä)
Mitä elämänarvoja ja elämänfilosofiaa kulttuuri sisältää?	Rehellisyys ja demokratia
Millaisia elintapoja suositaan?	Opiskelu, kouluttautuminen, työ
Miten eri tunteet ilmaistaan?	Luontevasti, avoimesti, rakentavasti, suoraan, luottamuksellisesti (fyysinen ja henkinen turvallisuus)
Miten sisäisiä ja ulkoisia kriisejä käsitellään tunnetasolla?	Puretaan keskustelemalla, sanotaan mitä tarkoitetaan
Millaista ruumiinkieltä kulttuuri on opettanut?	Vuorovaikutus ja kommunikointi; ei muodollista, hiljaisuus on arvostettua Fyysinen kontakti ja katsekontakti; etäisempää kuin monissa Euroopan kulttuureissa, katsekontakti keskustellessa tärkeää (rehellisyyden vakaumus)
Ajankäyttö	Täsmällisyys

TAULUKKO 6. Kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä.

Tutkimuksessamme kielikerholaiset kertoivat, että oman itsensä ilmaiseminen suomalaisille ihmisille oli kielimuurin takia joskus vaikeaa, koska heidän suomen kielen taitonsa oli heikko, eivätkä suomalaiset usein uskaltaneet puhua heille esimerkiksi englantia. Maahanmuuttajien ja suomalaisten ihmisten kohtaamisia lisäämällä voisi uskallus lähestyä toista kulttuuria omaavaa ihmistä kasvaa kielimuurista huolimatta.

Naisille omaa kielikerhotoimintaa?

Kulttuuri sisältää yksittäisen ihmisen asenteet ja uskomukset esimerkiksi naisen ja miehen roolista (Pollari & Koppinen 2011, 17-18). Räty (2002, 113) kirjoittaa, että maahanmuuton myötä perheen roolit ja keskinäiset suhteet muuttuvat. Erityisesti maahanmuuttajanaisten rooli kotona muuttuu, ja häneltä odotetaan osallisuutta uudessa yhteiskunnassa, sillä Suomessa myös naisia rohkaistaan opiskelemaan ja työelämään.

Vaikka suomalainen yhteiskunta pyrkii aktivoimaan myös maahanmuuttajanaisia, heidän aktiivisuutensa osallistua suomen kielen alkeet –kerhon toimintaan oli tätä opinnäytetyötä tehdessä huomattavasti alhaisempi kuin maahanmuuttajamiesten. Kielikerhon toimintaan osallistui yksittäisillä kerroilla vain kaksi naista. Opinnäytetyömme mukaan naisten sosiaalisen verkostoitumisen, kielitaidon sekä kotoutumisen parantamiseksi Suomessa naisille olisi hyvä kehittää vain heille tarkoitettua kielikerhotoimintaa.

8 KIITOKSET

Haluamme kiittää tämän opinnäytetyön tekemisessä auttaneita ja prosessissa mukana olleita henkilöitä. Suuri kiitos kuuluu Suomen Punaisen Ristin maahanmuuttajaohjelman kehittämispäälliköille Johanna Matikaiselle, joka auttoi meitä ideoimaan haastattelukysymyksissä sekä niiden rakenteessa ja on koko opinnäytetyöprosessin ajan ollut meidän tukenamme. Kiitokset kuuluvat myös opinnäytetyömme ohjaajalle Merja Sinkkoselle, joka auttoi meitä ideoinnissa sekä antoi erittäin hyvää sekä rakentavaa palautetta opinnäytetyöstämme koko syksyn 2014 ja kevään 2015 ajan. Suuret kiitokset kuuluvat myös SPR:n suomen kielen alkeet kerhon opettajalle Leena Karjalaiselle joka omalla innostuneella sekä positiivisella asenteellaan on auttanut meitä oppimaan hänen tekemästään vapaaehtoistyöstä. Suuri kiitos kuuluu myös suomen kielen alkeet –kerhoon osallistuneille kerholaisille. He ovat yhdessä opettajan kanssa saaneet meidät aina tuntemaan itsemme enemmän kuin tervetulleeksi kielikerhoon josta lähdimme pois aina uutta oppineena sekä hymyssä suin. Kiitokset haluamme osoittaa myös muille TAMKin opettajille ja muulle henkilökunnalle, kuten aina palvelualttiina olleelle itukihenkilöille sekä kirjaton henkilökunnalle, jotka ovat olleet enemmän tai vähemmän mukana seuramaassa tämän opinnäytetyön valmistumista. Haluamme myös kiittää toisiamme onnistuneesta yhteistyöstä koko tämän opinnäytetyöprosessin ajalta.

LÄHTEET

Ali ja Husu. 2015. Suomalaiset leppoistajat. Toimittajat Ali Jahangiri & Abdirahim Husu Hussein. Yle. Esitetty 29.1.2015. Yle areena radio. Kuunneltu 3.2.2015.
<http://areena.yle.fi/1-2590745>

Avustusten suuntaaminen ja painotukset. Avustukset. RAY. Luettu 15.4.2015.
<http://www2.ray.fi/fi/avustusten-suuntaaminen-ja-painotukset>

Avustustoiminnan tehtävät ja tavoitteet. Avustukset. RAY. Luettu 15.4.2015.
<http://www2.ray.fi/fi/avustustoiminnan-teht%C3%A4v%C3%A4t-ja-tavoitteet>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki 2009: Gaudeamus Helsinki University Press 2008.

Kanaoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. 2011. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kirjaston kielikahvila. Tampereen kaupunginkirjasto. Luettu 29.4.2015.
https://rednet.punainenristi.fi/system/files/page/10679547_646061742189436_7069832291072754059_o.jpg.

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386. Edilex. Säädökset. Lainsäädäntö. Luettu 21.4.2015.
[http://www.edilex.fi/lainsaadanto/20101386?offset=1&perpage=20&phrase=1386%2F2010&sort=relevance&typeIds\[\]=1%2C23%2C35%2C141&searchKey=486281](http://www.edilex.fi/lainsaadanto/20101386?offset=1&perpage=20&phrase=1386%2F2010&sort=relevance&typeIds[]=1%2C23%2C35%2C141&searchKey=486281)

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta 29.12.2005/1215. Finlex. Lainsäädäntö. Säädökset alkuperäisinä. Luettu 5.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20051215#Pidm2080048>

Lehtonen, M. & Löytty, O. (toim.). 2013. Erilaisuus. Tampere: Vastapaino.

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Tammer-Paino, Tampere 2004: Gaudeamus Helsinki 2004.

Maahanmuuttajaohjelman arviointiraportti. 2013. Punainen Risti.

Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. 2013. Muuttajat. Kansainvälinen muutto-liike ja suomalainen yhteiskunta. Tallinna Raamatutrükikoda: Gaudeamus Oy.

Matikainen, J. Suomen Punainen Risti maahanmuuttajaohjelman kehittämisspällikkö. 2015. Pari kappaletta, silvuplee. Sähköpostiviesti. johanna.matikainen@redcross.fi. Luettu 26.2.2015

Miettinen, A. & Pelkonen, I. 2015. Maahanmuuttajien määrä. Väestöliitto. Luettu 9.4.2015. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Monikulttuurinen työyhteisö. Käsitteet. Kotoutuminen=integroituminen. Euroopan unioni Euroopan sosiaalirahasto. Vipuvoimaa EU:lta 2007-2013. Luettu 5.5.2015. <http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?id=718&kat=K%C3%A4sitteet&sid=&sub=&title=3117>

Myrskylä, P. & Pyykkönen, T. 2015. Elinkeinoelämän Valtuuskunnan analyysi. Tulevaisuuden tekijät -Suomi ei pärjää ilman maahanmuuttoa. Julkaistu 29.01.2015. Luettu 09.04.2015. <http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2015/01/Tulevaisuuden-tekijät.pdf>

Paananen, S. (toim.). 2005. Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Pollari, J. & Koppinen, M-L. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Bookwell Oy Juva 2011: PS-kustannus Opetus 2000.

Roivainen, I., Nylund, M., Korkiamäki, R., & Raitakari, S (toim.) 2008. Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla?. WS Bookwell Oy Juva 2008: PS-kustannus.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, Tilanteet ja Vuorovaikutus. Vastapaino Tampere 2005: Gummerus Kirjapaino Oy Jyväskylä 2005.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tammer-Paino Oy, Tampere: Kustannus-osakeyhtiö Tammi Helsinki.

Selin, A., Maunu, A. & Kannussaari, K. 2014. Ryhmäilmiö. Ryhmänohjaajan käsikirja ammatillisiin oppilaitoksiin. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry 2014. Painopaikka :Brand ID Oy, Pori 2014.

Siisiäinen, M., Kinnunen, P. & Hietanen, E. 2000. The third sector in Finland. Review to research of the Finnish third sector. University of Lapland: The Finnish Federation for Social Welfare and Health.

Sosiaalialan koulutusohjelma TAMK. 2012. Luettu 31.3.2015. <http://opinto-opas-ops.tamk.fi/index.php/fi/167/fi/99/12SOSI/year/2012>

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2014: Muuttoliike (verkkojulkaisu). ISSN=1797-6766. Helsinki: Tilastokeskus. Luettu 10.4.2015. <http://www.stat.fi/til/muutl/index.html>

Tolonen, V. 2007. Tampereen kaupunkiseudun seutukehittäjähanke 5/2006-6/2007. ”Voiko Kela-kortilla matkustaa Mikkeliin?”. Maahanmuuttajatyön loppuraportti. Julkaistu 8/2007. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy Painatuskeskus.

Tilastokeskus, väestötilastot. 2014. Ulkomaiden kansalaiset. Väestö. Päivitetty 21.3.2014. Luettu 10.4.2015. http://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#ulkomaidenkansalaiset

Tuloksellisuus- ja vaikutusselvitys. 2012. Raha-automaattiyhdistys.

Tuomela, R., Mäkelä, P. 2011. Sosiaalinen toiminta. Teoksessa Kotiranta, T., Niemi, P. & Haaki, R. (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. 2011. Tallinna Raamatutrükikoda 2011: Gaudeamus Helsinki University Press 2011.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. painos. Hansa Print Oy, Vantaa 2013: Kustannusosakeyhtiö Tammi Helsinki.

Valli, R & Aaltola, J. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. painos. Jyväskylä: PS- kustannus 2015.

Vartia, M., Bergbom, B., Giorgiani, T., Rintala-Rasmus, A., Riala, R & Salminen, S. 2007. Monikulttuurisuus työn arjessa. Tammer-Paino Oy, Tampere: Työterveyslaitos Työministeriö Helsinki.

Yle Uutiset Uusimaa. 2015. Ohjaus: Outi Pekkola & Tiina Pikkuaho. Yle. Esitetty 7.4.2015. Yle areena tv. Katsottu 8.4.2015. <http://areena.yle.fi/1-2748200>

LIITTEET

Liite 1. Opettajan haastattelu

SUOMEN KIELEN ALKEET KIELIKERHO – MUUTAKIN KUIN NENÄ KIRJASSA PÄNTTÄÄMISTÄ

Haastattelussa Leena Karjalainen vapaaehtoistyöntekijä joka toimii opettajana suomen kielen alkeet kerhossa Tampereen Tampurissa.

MISTÄ AJATUS SAI ALKUNSA?

Opettaja oli aloittanut suomenkielen alkeet -kielikerhon pitämisen omasta innostuksestaan opettamiseen. Hän oli aina haaveillut lähtevänsä kehitysaputyöhön johonkin Etelä-Amerikan maista. Espanjan kieli oli ongelma, ja sen opetteleminen hidasta, joten ne haaveet sai jättää. Koska opettaja on eläkkeellä, hän halusi tehdä jotakin hyödyllistä. Opettaminen ja suomenkieli ovat hänelle rakkaita. Hän meni tarjoamaan itseään vapaaehtoistyöhön Suomen Punaiselle Ristille Tampuriin, ja kuuli, että siellä tarvitaan suomenkielen opettajaa maahanmuuttajille. Hän on toiminut steinerkoulussa luokanopettajana ja opettanut siellä myös suomen kielioppia, joten hän rohkeni tarjota itseään tehtävään. Eikä aikaakaan, kun hän alkoi pitää siellä suomenkielen kerhoa, ja vetää sitä nyt kolmatta vuotta.

Hän on sopinut SPR:n kanssa, että vetää aina vuoden kestävän alkeiskurssin. Kerhon vetämisen hän kokee mielekkääksi, sillä hän pitää opettamisesta ja ihmisistä. Tämä on myös vaikuttanut siihen, miksi hän on jatkanut kerhon vetämistä jo useamman vuoden ajan. Opettaja sanoo että; ”se on mun juttu”. Opettajan mielestä kerhossa opettaminen on mukavaa ja siitä on hyötyä jopa yhteiskunnallisesti. Hän myös tykkää laittaa itseään likoon ja tehdä jotakin sen sijaan että istuisi kotona.

Kerhon vetäminen tuottaa hänelle paljon iloa. Kerhoissa on hänen mukaansa mukavat oppilaat, ja ryhmäläisten myötä myös hän oppii uusia ja mielenkiintoisia asioita heidän kulttuuristaan. Joskus hänellä on ollut jopa 15 eri kansalaisuutta yhdessä ryhmässä samanaikaisesti, joten tunnelma kielikerhossa saattaa olla hyvinkin ”kansainvälinen”.

TAVOITTEENA AVAIMET KOMMUNIKAATIOON

Kielikerhon tavoitteena on ensisijaisesti tutustuttaa oppilaat suomenkielen alkeisiin ja auttaa heidät opiskelun alkuun. Opettaja kertoo, että aika monet ryhmäläiset lähtevät opiskelemaan suomenkieltä täysipäiväisesti kesken kurssin, ja opettaja itse yrittää parhaansa mukaan antaa heille potkun eteenpäin. Hän kokee, että hänen tärkein tehtävänsä on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Tällä tavoin ryhmäläiset voivat jatkaa kielen opiskelua myös vaativammilla kursseilla. Opettaja tavoittelee kielikurssillaan myös sitä, että oppilaat ennen kaikkea oppisivat tulemaan itse ymmärretyiksi ja ymmärtäisivät puhuttua suomea. Hän pyrkii antamaan avaimet kommunikaatioon, niin arkeen kuin vapaa-aikaankin. Kieli ylipäätään on hänestä äärimmäisen tärkeä asia.

Opettajalta kysyttäessä, miksi hän uskoo osallistujien tulevan kerhoon ja mitä hyötyjä hän ajattelee kerholla olevan ryhmäläisille, tai mitä hän luulee heidän sieltä saavan, vastaa hän yksinkertaisesti; he tulevat tänne oppimaan suomea. Opettaja arvioi heidän haluavan oppia puhumaan ja ymmärtämään suomea. Opettaja kertoo, että on sellaisia ryhmäläisiä jotka eivät osaa laisinkaan suomea, ja jotkut vain vähän. Osa ryhmäläisistä on asunut Suomessa jo pitkään ja ovat lopulta päättäneet, että haluavat oppia puhumaan suomea. Hänen mielestään on yllättävää, kuinka vähän jotkut maahanmuuttajat osaavat suomea. Opettaja mainitsee erikseen

naiset sekä miehet, jotka työskentelevät sellaisissa työpaikoissa, jossa suomen kieltä ei tarvita laisinkaan, joten heidän ei ole sitä tarvinnut myöskään opetella. Hän haaveilee myös vain naisille tarkoitettusta opiskeluryhmästä, koska Suomessa on paljon kielitaidottomia naisia, jotka eivät kulttuurisista syistä voi tai halua osallistua ryhmään, jossa on miehiä.

Opettaja ei usko, että kukaan tulee kerhoon suurin odotuksin, tai että he odottaisivat oppivansa täydellisesti suomenkielen. Hän kuvailee osaa ryhmäläisistä vaatimattomiksi ja osaa kunnianhimoisemmiksi, jotka haluavat jatkaa opiskelua eteenpäin. Osa saakin opiskelupaikan. Opettaja kertoo myös erään hänen ryhmäläisistään todenneen hänelle haikeana, että: ”Minä olen, opettaja, valitettavasti päässyt isojen poikien kouluun”. Opettaja arvioi, että ryhmäläiset hakevat esimerkiksi TAKK:iin, yksityisille-, ja intensiivikursseille suomenkieltä opiskelemaan. Jotkut haaveilevat myös yliopisto-opinnoista ja päässetkin sinne. Opettajan mukaan he ovat siinä tapauksessa aloittaneet jonkin aineen opinnot jo omassa kotimaassaan, ja sitten ennen yliopistoa opiskelleet suomenkielen, koska sen välttämätöntä opiskeluille. Jotkut tarvitsevat kielitaitoa voidakseen Suomessa työskennellä siinä ammatissa, mihin ovat kotimaassaan saaneet koulutuksen. Hän kertoo, että ryhmissä on aina monenlaisia ihmisiä ja jokaisella on omat tavoitteensa.

TAVOITTEISIIN HUUMORIN, HYVÄN MIELEN JA YKSILÖLLISYYDEN KAUTTA

Opettaja uskoo, että hänen oma olemuksensa vaikuttaa ryhmähenkeen. Hän pohtii, että kerhossa voisi olla aika tylsää jos hän olisi tiukka, totinen, vakava ja pysyisi aina asiassa. Hän yrittää olla hauska sekä ottaa huomioon, kuka osaa enemmän jo suomen kieltä ja kuka on ujo. Jotta ryhmäläisillä olisi hyvä olla, hän pyrkii olemaan hienotunteinen kaikissa tekemisissään ja sanomisissaan. Hän ei pakota ketään mihinkään, eikä painosta ja kotitehtävätkin ovat vapaaehtoisia. Oppiminen tapahtuu hänen mielestään parhaiten silloin, kun on hyvä mieli. Hän kiinnittää huomiota myös siihen, että hän varoo mainitsevansa joitakin asioita kulttuurieroihin liittyen. Eli hän ottaa huomioon ryhmäläisten eri kulttuuritaustat, jotta hän ei ”astu kenenkään varpaille”. Hän on lukenut jonkin verran kulttuuriasioista ja kokee, että näissä asioissa on äärimmäisen helppo tehdä virhe ja sanoa jotakin hirveää. Hän huokaisee kuitenkin helpotuksesta, koska näin ei onneksi ole koskaan käynyt. Opettaja mainitseekin pahimmaksi pelokseen sen, että hän joskus tekisi tällä tavoin ”oikein emämunauksen”.

Opettaja kertoo suunnittelevansa tunnit sen mukaan, mitä edellisellä tunnilla on tehty. Hänen mielestään hyvää itse tehdyissä materiaaleissa verrattaessa oppikirjoihin on se, että opettajan on helpompi ”olla läsnä” kun tehtäviä tehdään ryhmän kanssa. Hänen mielestään oppikirja ei koskaan myötäile sitä, millaista ryhmää opettaa. Oman oppimateriaalin tekemisessä on se hyvä puoli, että niissä voi ottaa huomioon juuri sen kyseisen ryhmän tarpeet. Näin hän voi ottaa eri yksilöitä huomioon, kohdistaa jotain tiettyjä asioita ja harjoituksia tietyille oppilaille.

Hän kokee, että pienet kirjoitusharjoitukset ovat tärkeitä, jotta kerholaiset oppivat lukemaan, ymmärtämään ja täyttämään erilaisia lomakkeita, lukemaan mainoksia, tarjouksia ja muita asioita, jotka ”suomalaisen elämän” alussa ovat tärkeitä.

Kerhossa työskennellään pareittain sekä ryhmissä. Näin opettaja pyrkii siihen, että kaikki oppivat ja uskaltavat lausua suomenkieltä. Hänen mielestään on siis tärkeää, että ryhmäläiset auttavat toisiaan ja kommunikoivat myös keskenään.

Opettaja kiinnittää huomiota selkeään artikulaatioon, koska hän kokee, että monet puhuvat epäselvästi. Hänestä on tärkeää että esimerkiksi sanat; tappaa ja tapa (vertaa tapaan sinut ja tapan sinut) erottuvat puheesta selkeästi. Kaksoisvokaalit kuin myös kaksoiskonsonantit suomenkielessä tuottavat usein vaikeuksia, on vaikea erottaa puheesta onko lyhyt vai pitkä äänne. Hän kertoo myös, että jossain vaiheessa jokainen ryhmä intoutuu jopa jollain tapaa opettajaa leikkillisesti hännätäkseen painottamaan selkeää artikulaatiota. Opettaja näkee tämän ainoastaan hyvänä asiana, sillä tällä tavalla huumorin kautta he lausuvat sanoja ääneen ja sanojen merkityserot jäävät heille myös paremmin mieleen. Ryhmässä suurta riemastusta on aina herättänyt se, kun opettaja yrittää lausua itselleen vierasperäisiä sanoja tai vaikeasti lausuttavia nimiä.

Opettajalla on selkeät kieliopilliset tavoitteet, mutta hänestä tärkeintä on ”luovia” sen mukaan mitä ryhmä osaa ja myös sen mukaan, ketä sinne milloinkin saapuu paikalle. Joskus tuntisuunnitelma on tehtävä yht’äkkiä uudelleen, jos paikalle saapuukin vain edistyneitä, tai sitten ryhmäläisiä, jotka eivät puhu sanakaan suomea. Tavoitteina alkeiskurssilla on myös oppia mm. tervehdykset, persoonapronomit, verbien taivutusta, kehon osat, liikenne ja reitin kysyminen ja muita jokapäiväiseen elämään liittyviä asioita. Kurssia hän kertoo elävänsä kerta kerrallaan. Opettaja käyttää opetuksessaan mm. pieniä, kertaluontoisia opetusaiheita, jotka hän on muokannut yleensä pikku dialogeiksi, ja kerhoa edeltävinä iltoina hän miettii kotona; ”ensi kerralla voisinkin ottaa tuon aiheen” tai ”en ole tuota aihetta vielä ottanutkaan”.

”OTSAT YHDESSÄ” KULTTUURITAUSTOISTA HUOLIMATTA

Opettaja kertoo, että hänestä on todella ihanaa, tärkeää, ja jopa uskomatonta nähdä kuinka ryhmäläiset eri kulttuuritaustoistaan huolimatta työskentelevät yhteistyössä toistensa kanssa. Esimerkiksi ihmiset jotka tulevat maista, jotka sotivat keskenään, tekevät opettajan mukaan ”otsat yhdessä” yhteistyötä kirjallisten tehtävien kimpussa kerhossa. Hän kuvailee, että uudet kerholaiset tulevat kerhoon sinisin silmin ja avoimin mielin tekemään töitä yhteisten tavoitteiden eteen.

Opettaja kertoo, että jos jotakin kiperää tilannetta pitäisi etsiä kerhon vetämisestä, hän toteaa, että joskus suomalaiset sanonnat ja huudahdukset tuottavat ongelmia. Hän on huomannut opettaessaan, että suomenkielessä on paljon esimerkiksi sanontoja jotka eivät varsinaisesti tarkoita itsessään mitään, joita on vaikea kääntää muille kielille, mm. sana siis. Usein ryhmästä

löytyy joku, joka haluaa tarkan tiedon siitä mitä mikäkin sana tarkoittaa, ja jos tällaisia lausahduksia on päässyt opettajalta epähuomiossa tehtäviin lipsahtamaan, luonnehtii hän tilannetta kiperäksi. Tosin hän myös lisää, että hänellä on hyvä itsetunto opettajana, kömmähdyksiä tapahtuu, ja niistä selviää esimerkiksi huumorin avulla. Kiperiä tilanteita hän välttää myös kiinnittämällä huomiota kulttuurisensitiivisyyteen opetuksen aikana.

Opettaja kertoo, että kielikerhon ryhmien ryhmähenki muovautuu nopeasti luottavaiseksi ja puheliaaksi. Aluksi ryhmäläiset ovat hieman ujoja ja hiljaisia mutta opettaja kokee, että ryhmät vakiintuvat aina pikkuhiljaa, eli kerhossa alkaa muodostua vakituinen kävijäporukka ja näin myös esimerkiksi luottamus syntyy vähitellen ryhmäläisten välille.

SPR:n kielikerhon toiminta perustuu kulttuurien kohtaamiseen, kielen oppimiseen, hyvään mieleen ja yhdessä tekemiseen. Toimintaan ovat kaikki tervetulleita ja siihen osallistuminen on kaikille avointa. Tärkeintä on tulla avoimin mielin oppimaan ja tapaamaan ihmisiä. Opettajan sanoin myöskään ”pieni huumori ja kyky nauraa itselleen ei ole pahitteeksi”! Kielikerhossa ollaan ja sieltä poistutaan aina hyvillä mielin ja aina jotain uutta oppineena.

Leona Liikanen & Kati Härmä

Liite 2. Apukysymykset ja keskustelunavaukset

Ryhmittely tutkimuskysymysten mukaa

Miten osallistujat ovat löytäneet kerhoon? (1. Kielitaidon merkitys maahanmuuttajille)

- Mistä kuulit kerhosta?
- Miksi halusit tulla kerhoon?
- Onko sinusta hyvä osata suomen kieltä? Miksi?

Opetuksen sisältö ja sen hyödyntäminen vapaa-ajalla (2. Sosiaaliset verkostot ja kielitaito)

- Mitä olet oppinut kerhossa?
- Osaatko suomea paremmin kuin ennen kerhoa?
- Oletko käyttänyt suomen kieltä enemmän vapaa-ajallasi kerhon myötä? Missä tai kenen kanssa?
- Onko kerhosta ollut hyötyä sinulle esimerkiksi kaupassa käymisessä?
- Kuinka monta suomalaista tunnet? Kaverit, naapurit yms.
- Oletko saanut kerhosta rohkeutta käyttää suomen kieltä?
- Mitä hyötyä kerhosta on ollut elämääsi?
- Onko elämäsi Suomessa helpottunut kerhon johdosta?
- Onko kerhossa ollut kivaa? miksi?
- Onko kerhossa helppo puhua suomea? miksi? mitkä asiat vaikuttavat siihen?
- Mitä olisit voinut tehdä eri tavalla kerhossa?
- Onko ryhmähenki vaikuttanut kerhossa viihtymiseesi, miten?

Opetuksen sisältö ja kehittämisideat (3. Kerholaisten kokemat hyödyt)

- Mistä aiheista olet pitänyt eniten? Miksi?
- Millaisesta opiskelutavasta pidit eniten? Miksi? (kirjoittaminen, keskustelu, itsenäinen tekeminen)
- Jäikö kurssin aikana jokin aihe käymättä läpi jota olisit halunnut opetella?
- Miten parantaisit kerhoa?
- Olisiko opettaja voinut tehdä jotakin muulla tavalla?
- Onko kielikerhoa tarpeeksi paljon viikossa?
- Suositteletko kerhoa ystävällesi?

Liite 3. Apukysymykset ja keskustelunavaukset

Ryhmittely teemoittain haastattelutilannetta varten

TEEMA 1 Miksi tulit, mitä pidit kerhosta?

1. Mistä kuulit kerhosta?
Miksi halusit tulla kerhoon?
2. Onko elämäsi Suomessa helpottunut kerhon johdosta?
Mitä hyötyä kerhosta on ollut elämääsi?
3. Onko kerhossa helppo puhua suomea? miksi? (mitkä asiat vaikuttavat siihen?)
Onko ryhmällä tai opettajalla ollut vaikutuksia kerhossa viihtymiseesi?
Onko ryhmähenki vaikuttanut kerhossa viihtymiseesi, miten?

TEEMA 2 kerhon sisältö, parannus ehdotukset, suosittelisitko?

1. Suosittelisitko kerhoa ystävällesi, miksi?
2. Onko kielikerhoa tarpeeksi paljon viikossa?
haluaisitko opiskella suomen kieltä enemmän?
3. Miten parantaisit kerhoa?
Millaisesta opiskelutavasta pidit eniten? Miksi? (kirjoittaminen, keskustelu, itsenäinen tekeminen, ryhmässä puhuminen, opettajan kysymykset)

TEEMA 3 sisältö ja sen merkitys sosiaalisiin verkostoihin? Opetuksen sisältö ja sen hyödyntäminen vapaa-ajalla

1. Onko sinusta hyvä osata suomen kieltä? Miksi?
Mitä olet oppinut kerhossa? What have you learned in this language club?
2. Oletko käyttänyt suomen kieltä enemmän vapaa-ajallasi kerhon myötä? Onko kerhosta ollut hyötyä sinulle? (esimerkiksi kaupassa käymisessä) Missä tai kenen kanssa?
Oletko saanut kerhosta rohkeutta käyttää suomen kieltä?
Kuinka monta suomalaista tunnet? Kaverit, naapurit yms.
3. Mistä aiheista olet pitänyt eniten? Miksi?
Jäikö kurssin aikana jokin aihe käymättä läpi jota olisit halunnut opetella?

Liite 4. Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Tampereen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötämme ja tarkoituksenamme on kerätä palautetta Suomen Punaisen Ristin ”Suomen kielen alkeet” kerhon toiminnasta. Tavoitteena on myös parantaa kerhoa teidän avullanne. Keräämme palautteen kerhoon osallistujilta haastattelun muodossa.

Keräämme palautteen 10.12.2014 keskiviikkona. Nauhoitamme tilaisuuden. Nauhoite tulee ainoastaan meidän (Kati ja Leona) käyttöön ja raporttia kirjoittaessamme jokaisen osallistujan anonymiteetti säilyy. Nauhoitus tullaan hävittämään sen jälkeen kun olemme kirjoittaneet raportin. Jos sinulla on jotakin kysyttävää meidän tutkimuksestamme tämän haastattelun jälkeen, ota yhteyttä Irene Kiviahoon: Irene.Kiviaho@redcross.fi.

Kiitämme etukäteen osallistumisesta ja toivottavasti meille tulee kiva viimeinen kerta tässä kerhossa!

Kati ja Leona

Hello!

We are two bachelor of Social Sciences students from Tampere University of Applied Sciences. We are now doing our finale-thesis and our purpose is to collect feedback from Finish Red Cross “Finnish for beginners” -club. The other purpose is to make this club better with your help. We collect the feedback from you who are taking part to this club. The feedback is collected as an interview.

The feedback is collected at 10.12.2014. We are also recording the interview. The recording is used only by us (Kati and Leona) and everybody will be anonymous when we write the report. The recording will be destroyed after we have written the report. If you have something to ask from our finale-thesis after this interview take contact to Irene Kiviaho: Irene.Kiviaho@redcross.fi.

We thank you beforehand and let`s hope that this last meeting of this club will be nice!

Kati and Leona

